

Reuerendi Patris P. Hieremiæ Drexelii e Societate Iesu Opera omnia

Duobus nunc Voluminibus comprehensa, & libellis ante hac non editis
aucta ; Illvstrata, Indicibvs Moralibus, Locorum S. Scripturæ, Capitalium
Mysteriorum fidei, Rerum, & Concionum quouis anni tempore habendarum
; Congestis Et Compositis Methodo prorsus, alijs Auctoribus inusitata ; Sed
Theologis ...

Indicibvs Illvstratvs Et Avctvs Concionatoriis

Drexel, Jeremias

Antverpiæ, 1643

Liber Primvs. Quare Iejunandum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77031](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77031)

A L O E
AMARI SED SALVBRIS
S V C C I
I E I V N I V M.
LIBER PRIMVS.
QVARE IEIVNANDVM.

CAPVT I.

*Ingressus ad institutum : Quid Abstinentia sit.
Quedam eius conomia.*

*Tob. c. 12.
v. 6. & 7.*

IABELLARIVS è cælo Raphaël confecto itinere cum Tobia iuvene, personam demum posuit, quam in viâ gesserat. Tunc Exit eis occultè: *Benedicite Deum cæli, & coram omnibus viventibus constitimini ei, quia fecit vobiscum misericordiam suam. Et enim sacramentum regis abscondere bonum est: opera autem Dei revelare & confiteri honorificum est.*

Ibid. v. 8.

Oratio est thesaurus pretiosior omni thesauro.

Hic senior Tobias interrogavit: Quòdnam hoc sacramentum, quænam hæc opera sunt? Ad quæstionem hanc Angelus: *Bona est, inquit, oratio cum jejuniis & elemosynâ, magis quàm thesauros auri recondere.* Tale quid est oratio, ut, si geminum & ab elemosynis, & à jejuniis habeat subsidium, inter labores pretiosissimos rectè numerari possit, & illo longè melior ac pretiosior, qui arcas auro stipat. Bona est oratio, sed bona cum elemosynâ, bona cum jejuniis. *Thesaurus est oratio, non monetæ vilioris, non nummularum, non festeriorum, non philippeorum, sed aureorum, sed gemmarum, pretiosior omni thesauro.*

Gell. l. 17.

Noth. Att. c. 19.

Intolerantia & incontinentia orbem vastant universum.

Epicætes, teste Gellio, dicere solebat: Orbem universum gemina vastant vitia, multo omnium gravissima ac teterrima, Intolerantia & Incontinentia: cum aut injurias, quæ sunt ferendæ non ferimus; aut à quibus rebus voluptatibusque nos continere debemus, non continemus. Hoc inde provenit, cum dextrum hominis brachium, validum nimis & pugnax, & lævum imbellem nimis & invalidum est. Intolerantia est, quæ nihil injuriarum concoquere, ad verborum nihil perferre potest, velut sinistrum brachium exhaustis viribus, nullius roboris, quavis injuriolâ provocatur ad rixas. Mores hominum considera, & videbis Intolerantiam turpissimam. Sunt quos vel digitulo tangere sit nefas, obliquo ferire oculo, capitale censeatur, quævis offensuscula gladio vindicanda creditur. Hinc controversiarum ubique plurimum, hinc lites innumeræ. Hæc pestis ab Intolerantia est. At vero Incontinentia, veluti dextrum brachium nimis bellicosum, & in propriam perniciem prævidendum:

A cum voluptatis fames coercenda, cum appetentia cibi potisque refrenanda, cum petulantia oculorum reprimenda; suum illud brachium Incontinentia vibrat, aceri à re cupitâ non sustinet, pro se in suum exitum pugnat. Conscientia, ratio, lex divina frenos injicere copantur, sed Incontinentiæ furor erumpit, & campos pervolat apertos.

Quid hinc remedium? quid agendum? *Geminas dicat voculas Epicætes, ἀβήρη & ἀπέχε.* Itaque, inquit, si quis hæc duo verba cordi habeat; eaque sibi imperando atque observando curet, is erit pleraque impeccabilis, vitamque vivet tranquillissimam. Sustinendo & Abstinentendo malum omne vincitur. Palliat injuria, veniat fortuna adversa? Sustine. Voluptas allicit, & dulce toxicum propinat? Abstine, abstine. Ita utrimque tutissimum transibis.

B Bona igitur est oratio, sed bona est cum jejuniis. Oratio pharmacum est omnibus vitiorum morbis congruum. Omnem animi libem corrigit oratio. Submissionem aliquis & modestiam ambit? oret. Castimoniam expetit? oret. Sobrietatem gerit in votis? oret. Vitiis cogitat bellum indicere? oret, & magno animo speret victoriam. Oratio in omnes noxas validissimè pugnat: tunc autem vincit & triumphat, quando tam elemosyna quàm abstinentia conjunctis secum viribus certant. Cum ergo Intolerantia & Incontinentia in omne nos malum præcipitent, Elemosynam Intolerantia, Abstinentiam Incontinentiæ opponimus. Elemosyna, quam vocamus sacram, omnium injuriarum tolerantissimâ inimicis omnibus ignoscit. Hæc vera Christianorum tolerantia est. At vero Ieiunium & Abstinentia gulæ moderari, cibi potisque appetentiam coercere, fraudare genium novit. Hæc vera Christianorum continentia est. Ita sustinemus, ita & abstinemus. Bona est oratio cum jejuniis.

En igitur non tantum sapientis Epicæti, sed & Raphaëlis Archangeli præceptionem saluberrimam, patientiæ, ceterisque virtutibus jungendam Abstinentiam, orationem jejuniis firmandam.

De Oratione, quam Cælestem Rhetoricam appellamus, jam actum est libro singulari, uti etiam de Elemosynâ, quam Gazophylacium Christi nominamus, Restat, ut etiam Abstinentiam omnium pharmacorum pharmacum nobilissimum explicemus: quod hac descriptione facere paramus.

§. I. Primum

enim quæsoissent discipuli, quoniam modo immundi spiritus egerentur, respondit Dominus: Hoc genus non eicitur nisi in oratione & jejunio. Quisquis igitur ab immundo spiritu vexatur, si hoc animadvertat, & hoc pharmaco utatur, jejuni inquam, statim spiritus malus oppressus abscedet vim jejunii metuens. Valde enim demones oblectantur crapula, & ebrietate, & corporis commodis. Magna vis in jejunio.

Non immerito Chrysothomus miratur à plurimis je unium veluti feram horribilem timefi. Cum enim Quadragelima dies accedunt, jejunium tamquam hostem infensissimum horrescunt, & ideo ventrem stabilium, stomachum inferciunt, hilaria celebrant, comestationibus & potationibus se muniunt, & hoc unum satagunt, ut cibi ac potus quam plurimum glutiant & hauriant. Quod ed faciunt, ut, si fieri ullo modo possit, nihil jejunii & famis ad ipsam usque diem paschalis sentirent. Ita civitas, quæ hostis adventum & obsidionem metuit, vario se commatu instruit. Longè aliter olim Christiana pietas egit. Nam, beato

Maximus Taurinensis Episc. hom. in die cinerum initio mihi pag. 69.

Maximo teste. ad quadragintidiale jejunium precibus ac jejuniis sese parabant, ut ventrem nonnihil jam asuescunt ad esuriales dies adferrent: Nonnullorum, inquit, est consuetudo, advenientes Quadragesima dies devotiore jejunio præveniri. Quid igitur, Christiane, times, quod non tantum non timendum, sed desiderandum & modis omnibus expetendum? quid times ea, quæ salutis sunt, & non times, quæ interitum afferunt?

Ambros. 10. 3. ser. 39. mihi pag. 326.

Ambrosius, ut plurimorum adversus jejunium frigidissimas exultationes retundat, & jejuni metum adimat: Ita homines, inquit, quorum animus semper est in prandio, prandendi sibi causis inquirunt; & dum se à jejuniis excusant, tempora creatoris accusant. Hi astate suam, hieme famem tolerare nequeunt. Grave siquid est, inquit, esuri calceseri nos oportet. Alii imbecillitatem virium, stomachi debilitatem, capitis intemperiem, somni defectum & vertiginem, alios alii speciosissimos titulos præcedunt culpa: in omnem se partem versant, ut jejunii legibus solvantur; jejunium, ut hostem extrinsecant.

Seneca. ep. 4. mihi pag. 392. & ep. 108. mihi 634. Seneca abstinencia.

Quam autem natura & ratio sana jejunium & abstinentiam non abhorrent! quam illud hilariter complectuntur! Annæus Seneca è naturæ ac rationis dictamine: Parabile est, inquit, quod natura desiderat, & expositum; ad supervacua sularat. Ad manum est, quod satis est. Quantum illud quod nature datur? parvo ea dimittitur. Nec solum laudavit abstinentiam Seneca, sed & ipse abstinentissimus. Cum vero Attalus, inquit, commendare paupertatem cœperat, & ostendere, quam quidquid usum excederet, pondus esset supervacuum, & grave ferenti; cum cœperat voluptates nostras traducere, laudat castum corpus, sobriam mensam, puram mentem, non tantum ab illicitis voluptatibus, sed etiam supervacuis: libebat circumscribere gulam & ventrem. Inde ostreis boletis, ne in omnem vitam renuntiaturum est. Hac enim non cibi sed oblectamenta sunt, ad edendum saturos cogentia: quod gratissimum est edacibus, & se ultra quam capiunt sarcientibus, facile descensura, facile reditura. Inde in omnem vitam unguento abstinentius, quoniam optimus odor in corpore est nullus. Inde vino caret stomachus, inde in omnem vitam balneum fugimus. Hac abstinentia Seneca, qui non solum cibi deliciis, sed & vini potu abstinuit admiranda sui victoriâ.

Epietetus Enchirid. e. 56. mihi pag. 91.

Epietetus ad omnem evitandam voluptatem sobrius suavor: Si voluptatis alicuius imaginem, inquit, animo conceperis, moderare tibi, ne ab ea movearis. Sed & rem examina, & tibi ipse deliberandi præbe spatium. Deinde utriusque temporis memento, tum ejus quo voluptate (cibi & potus) perfrueris, tum ejus quo percepta iam voluptate dolebis, teque ipse oburgabis. Atque his illa conser: Si abstineris, fore ut gaudeas, teque ipse collaudes. Quod si tibi suscipienda rei videbitur esse tempus, cave ne te vincant ejus blanditiæ, suavitates & illecebræ: sed illud oppone, quantum præstantior sit talis victoriâ conscientia. Refrenatio gulæ, pars maxima

victoriâ adversus universa vitia. Hac in antecessum suffecerit libasse.

CAPVT II.

Ieiunium reprimit carnis nequitias.

VAGRIUS, Nicephoro teste, ad Macarium Anachoretam sub meridiem revisit, cumque fatigatione ac siti exhaustus frigidam postularat, Macarius ad illum placidè; Mi fili, ait, contentus esto hac umbrâ; multi enim viatores & navigantes eâ nuncarent. Evagrius vir mitior ingenii ad tranquillitatem se componens, de Temperantiâ cepit differere. Cui Macarius: Confide, ô fili, ait, & bono esto animo; ego jam totis viginti annis neque panem, neque aquam, neque somnum ad satietatem admisi. Et panem quidem ad modicum libellæ pondus comedi, aquam ad mensuram parcissimam bibi; cum verò fatigatione cogeret, parietis acclinis, exigent somni partem rapui. Hac vitæ meæ methodus est.

Sanè vit iste, qui corpori suo novercâ existit, exactè scivit, quod certâ experientiâ didicit; Corpus quantum molliùs haberetur, tantò nequius evadere, & solâ in hanc bestiam clementiam peccari. Hoc omnium sapientum placitis semper confirmatissimum fuit, carnem plurimum efferari mulcendo. Caro equus est indomitus, qui poppissimis minime placatur. Vis carnem floere ad obsequium? Cave illam tractes suavius, perpetuis rigoribus duriter exercenda est, alioqui calce ferit, & fessorem excutit Daniel Abbas dicere solebat: Vigor corporis, languor animi. Quò enim magis fovetur corpus, eò magis ferocit & insolentit adversus animum. Hac bellua beneficiis non cicuratur. Vox una omnium sanctorum hominum est, Corpus castigatione assiduâ domandum. Hoc Propheta, hoc Apostoli, hoc ipse Christus & verbis & factis docuerunt: hoc quisvis amicorum Christi cum Paulo contentissimè vociferatur: Castigo corpus meum, & in servitutem redigo. Corpus seridè & assidue castigandum esse, hac dissertatione uberius docebimus. Quâ quidem ratione primam causam, cur jejunandum sit, explicabimus; ceterarum singularum capitibus singulari assignaturi.

§. I.

Utm ratio, tum experientia testatur, nucem arborem crebro lapidum jactu ad fertilitatem provocari; asini tarditatem fustibus incitari; aelli marini duritiem malleis molliri; lentiolem incessum equi calcaribus incitari; petulantiam pueri virgis corrigi; negligentiam famuli flagris aut colaphis emendari; projectam mancipii audaciam compedibus & catenis frangi; feminas Moscoviticas verberibus placari. Ita prorsus petulans Caro sicut nux aut alinus, sicut infrenis aut cœpitator equus, sicut mancipium & cellator servus est; hic opus freno, calcaribus, baculo, Salomonis monitum est. Qui delicatè à pueritia nutrit servum suum, postea sentiet eum contumacem. Salomoni Siracides assensus: Cibaria, inquit, & virga, & omnis asino: panis & disciplina, & opus servo. Atqui rationis servus est Corpus, panis igitur seu victus tenuis ac modicus, disciplina & opus illi conveniunt. Annæus Seneca hinc sanè Christianam sapientiam professus, Tantum religiosissimè differens: Hanc ergo sanam, inquit, & salubrem formam vitæ tenere memento, ut corpori tantum indulgeas, quantum bonæ valetudini satis est. Durius tractandum est corpus, ne animo male pareat: cibus famem sedet, potio sit in extinguat, vestis frigus arceat, domus munimentum sit adversus insecta corpori. Multis serviet, qui corpori servit, qui pro illo nimium timet, qui ad illud omnia refert. Sic nos gerere iustitiam.

gerere debemus, non tamquam propter corpus vivere debeamus, sed tamquam non possumus sine corpore. Huius nos nimis amor timoribus inquietat, sollicitudinibus onerat, contumeliis obicit. Honefium ei vile est: cui corpus nimis charum est. Quis autem adeo secleris purus, ut in hanc culpam nunquam impingat, ut corpori nunquam serviat? Quandoque bonus dormitat Homerus. Spiritus quidem promptus est, sed caro infirma, simul & subdola, quæ optimum quemque decipiat.

Mat. 1. 26. v. 41.

Caro est primus hominis & maximus hostis. Nullus diabolorum perinde homini nocere potest, ut sua cuique Caro. Homo netarius omnem mihi honorem potest eripere; sed bonorum multa eriamnum retineo: Si quis mihi pecuniam omnem sublegat, plurima relinquet non adempta: si quis admittat vitam, simul omnia rapuisse censetur. Sed nec iste iniecit manum in immensas opes: vitam immortalẽ, beatissimam æternitatem nolenti eripere nemo potest. Deus ipse sibi tantum in hominem licere noluit, ut beatitudinẽ excluderet, nisi beatitudinis contempseret. At verò Caro innumeris beatitudinem, cælum, æternitatem rapit. Qui tandem? Mulcendo & fallendo.

Sine carne diabolus plurimos ad gratiam peccata non pertrahit.

Caro est primus hominis & maximus hostis.

§. II.

Philistæi Samsonem nunquam suæ potestatis fecissent, nisi Dalilam in illum immisissent: diabolus plurimos ad grandia peccata non pertraheret, nisi Carnem adiutricem haberet. Hæc illa cacodæmonis malefada conciliatricula est. Ratio & conscientia primo pæne intuitu culparum navos deprehendunt & pronuntiant: Hoc malum est: Hoc non licet: Hoc divinis legibus repugnat. At nequissima Caro: Quid ambros, inquit, metumimus? Audemus aliquid. Facillimè luitur, quod delinquitur; ut hæc gemitu est opus: dic, P E C C A V I; & peccata omnia eluisti.

Sine carne diabolus plurimos ad gratiam peccata non pertrahit.

Caro est primus hominis & maximus hostis.

His argumentatiunculis Caro divinam gratiam, cælestè præmium, æternitatis thesauros rapit, capitalissimus, summus hostis. Et hunc tantum hostem tot obsequiis & servitiis permulcebimus?

Cor. 1. 5. v. 10.

Cur dicitur, propriam carnem non potius propriam animi?

Tarsensis Paulus de iudicio supremo differens: Omnes nos, inquit, manifestari oportet ante tribunal Christi, ut referat unusquisque propria corporis, prout gessit, sive bonum, sive malum. Cur Paulus servum nominat, & tacet Dominum? Cur ait, propria corporis, & non potius, propria animi? In promptu causa est, si corpus nolit obsequi, & actum est de spiritu, nequitia carnis vel optimos conatus animi corrumpit. Solet nonnumquam queri: Qui fit, virum istum ceteroqui non prodigum, ære tamen alieno plurimum laborare, & cum inopiã gravissimè consistere? cum tamen munus habeat non sterile, stipendium recipiat non modicum, qui fit, ut ad faccum & mendicitatem tendat? Plerumque responsum hoc tale sequitur: Vxorem habet, quæ rem familiarem dissipat; quæ vestium pompæ & pitissatiunculis furtivis ærarium domesticum exhaurit. O miserum maritum! O egregium mendicum! Peristi infelix, non tam tuâ quàm uxoris culpâ. Ita planè spiritus cum Carne conubium est miserabile, quando spiritus promptus est, & esse vult frugi, non autem vult Caro, uxor longè pessima, quæ laborem cane & angue peius odit, quæ otium & delicias studiosissimè sectatur, quæ luxum & luxuriam pronissimè inhiat. Hæc Carnis societate spiritus corrumpitur, & in nequitiam cum nequissimâ carne degenerat. Idcirco Paulus: Vi referat, inquit, unusquisque propria corporis, prout gessit. Hæc autem res gestæ Carnis, hæc illius sunt acta: Labores declinare, mollia querere, curiosa indagare, lautè ac liberaliter edere, bibere, hilariter ludere, somno abundare, seipsam curare quàm mollissimè. Hi mores Carnis sunt; ita spiritus ad omne vitiorum genus blandè seducitur: ita summus noster

Cur dicitur, propriam carnem non potius propriam animi?

Cur dicitur, propriam carnem non potius propriam animi?

Cur dicitur, propriam carnem non potius propriam animi?

Cur dicitur, propriam carnem non potius propriam animi?

Cur dicitur, propriam carnem non potius propriam animi?

Cur dicitur, propriam carnem non potius propriam animi?

Cur dicitur, propriam carnem non potius propriam animi?

Cur dicitur, propriam carnem non potius propriam animi?

Cur dicitur, propriam carnem non potius propriam animi?

Cur dicitur, propriam carnem non potius propriam animi?

Cur dicitur, propriam carnem non potius propriam animi?

Cur dicitur, propriam carnem non potius propriam animi?

Cur dicitur, propriam carnem non potius propriam animi?

Cur dicitur, propriam carnem non potius propriam animi?

hostis est Caro, & ipso diabolo nocentior. Et huic tam capitali hosti parcimus? hunc nutrimus & fovemus? non in hunc iram omnem evomimus? Servire carni, servitus turpissima.

§. III.

Canit Ecclesia, & insigniores Christi amicos hoc metro celebrat.

Hic confitendo jugiter
Calcavit hostem fortiter,
Superbum ac satellitem.

Quis hostis iste, quis superbus hic satelles? Vt cum Philosophus nominatur, Aristoteles Stagiritæ; cum Apostolus, Tarsensis Paulus; cum Theologus, Gregorius Nazianzenus, veterum Theologorum summus, aut Thomas Aquinas designatur; Ecclesia Carnem appellat Hostem hostium primum ac pessimum. Huic superbus Sattelites diabolus sese jungit, hæreticæ lateri comes individuus. In mille congressibus ac pugnis non vinceremur, nisi nostra nos Caro proderet. Et uti fures, qui extra domum sunt, facillè caventur, at furis inquilini peccatæ manus custodi vix possunt: ita prorsus duo aperti ac professi hostes animi, mundus ac diabolus non difficulter caventur; furis inquilini, Carnis insidias quis unquam satis declinaverit? Domesticorum furum multò pessimus est Caro.

Ecclesia appellat Carnem, hostem hostium primum ac pessimum.

Et quemadmodum cum hostis civitatem obsidione cingit, nonnumquam in alterum ac tertium, in nonnumquam etiam ac decimum animum distinctur ab occupatione per solam civium masculam concordiam: at verò si hostis inquilinus, si civilis proditor sit intra necia, actum est de urbe, non excludit hostem portis: ita prorsus trahentem mundum spernere, suadentem diabolus non audire, cordato facile est; at verò blandientem carnem, domesticum hunc hostem vincere, eumque dolis suis exarmare, hoc opus, hic labor. Hinc singularis laus illa: Calcavit hostem fortiter. Quo tandem modo, quo stratagemate?

Virtute clarus & fide,
Confessionis ordine,
Ieiunia membra deserens;
Dapes supernas obtinet.

Abstinentiã & jejuniis hic hostis enervatur: ita quidem ut quanto magis caro deprimitur, tanto magis spiritus attollatur. Hinc illæ Pauli voces: Cum infirmor, tunc potens sum. Quanto enim corpus jejuniis constantius atteritur, tanto spiritus vegetior ad alta evahit. Cum infirmamur, tunc potentes sumus, enervati roboramur, dejecti erigimur, viribus accitis crescimus.

Luctabatur Iacob cum Angelo, qui velut fortiori cessurus tetigit nervum femoris ejus, & statim emarcuit. Gen. 1. 32. Iacob Patriarcha victoriam quidem adversus Angelum obtinuit, & tamen femoris vitam amisit. Iacob Angelum vicit, nam ab Angelo audit. Quoniam si contra Deum fortis fuisti, quanto magis contra homines prevalebis? Benedictionem Iacob petiit & impetravit, sic Angeli victor extitit. Sed dicas: Quomodo dici potest vicisse, cum membro mutilatus sit? Hoc ipsum maxima victoriae pars est, carnem atteri & frangi: tunc vincimus, cum carne debilitati benedictionem obtinemus. Rem clariùs edissero.

§. IV.

Dominus Iesus quadraginta dies & totidem noctes jejunio traduxit impransus & incenatus. Quid, obsecro, opus tanto apparatu, tam diurnâ inediã, jejuniis tam prolixis quid opus? Cum diabolo pugnaturus erat triplici congressu. Sed num sine jejunio nequisset vincere? Ambrosius meaam respon-

MARCO IN ALIQUOTIE CA
Iacobus
LUCAS
T. III
T. VII
II

Amb. 10. 5. l. 4. comen. in Lucam, mibi p. 49. Die 10. 3. serm. 25. de quadrag. mibi p. 307. Hi sermones sunt alii in tom. 5.

respondens: Vide, inquit, arma Christi, quibus tibi, non sibi vicit. Videte ergo, quae jejunii virtus sit, quantam homini suo praestet gratiam, quod tantam praestet alteri medicinam: quemadmodum proprium sancti esset hominem, quod ita purificet alienum. Mira enim res est, alter jejunat, & alteri prodest jejunantis utilitas. Ergo, fratres, abstinentiae arma minimè deicemus. Hic est enim perfectus numerus ad vincendum. Dominus enim diabolum posteaquam quadraginta diebus jejunavit, evicit, non quòd non ante jejunia eum vincere potuisset, sed ut ostenderet nobis tunc nos diaboli posse esse victores, cum per quadraginta dies victores jejunando desideriorum carnalium fuisset, eum autem qui hunc numerum consecratum gula intemperantià violasset, tamquam imbecillum & miserum, facile ab inimico posse superari. Quomodo enim potest in altero diaboli improbitatem vincere, qui gula intemperantiam in seipso non vincit? Prius ergo homo tui victor esto, ut possis esse victor alterius. Sunt enim intra te proprii tibi hostes, qui quotidie te oppugnant. Suis igitur jejuniis ostendit Christus, tunc nos victores fore cacodæmonis, si jejunando prius fuerimus carnis. Si carnem tuam, mi Christiane, non domueris, si corporis libidines non viceris, in ceteris omnibus despera victoriam. Servis corpori? vitis pane omnibus servies. Ita nos Christus, ita nos amici Christi, ita sacra pagina, ita sapientum præceptiones & exempla, ita nos ratio & experientia docet, nocentissimum omnium hostem esse carnem, & omnia virtutis ornamenta expilari, ubi fur iste inquilinus non accuratissimè observatur.

§. V.

Pauli dicti, ad Epist. c. 5. v. 29. Nemo unquam carnem suam odio habuit, nil penitus dictis officit. Nam Paulus uxorem intelligit, quae quasi caro viri est. Gen. c. 2. v. 24. Erunt duo in carne una.

Vicumque igitur poterimus, hunc hostem exagitemus. Pars maxima sapientiae, Corpori non servire: necessarium sanctioris vitae fundamentum, Carnem modò cibo potuque fraudare, modò vestijum superfluis spolare, modò parte somni privare, modò aliis eam rigoribus macerare. Hic parcere, facturae sèrvitij; hic sèrvire, animosae sapientiae est. Hic quævis sibi nec non indulgens rectè dixerit: Vexo vexantem me.

Andreas Schottus l. 4. vite Borg. c. 5.

Valentinianus Imperator jam animam acturus, in fatali lectulo aliquantulum sese erigens, jamque ultimùm subridens lato spiritu: Deus, inquit, unicam mihi victoriam concessit. Quam illam, obsecro? Mox igitur subjungens: inimicorum, ait, nequissimum vici, Carnem meam. O victoriam omnium non solum illustrissimam, sed etiam utilissimam!

Rom. c. 8. v. 13.

Franciscus Borgias Dux Gandiæ, jam religiosæ familiaris adscriptus, corpus non ut amicum, sed ut hostem pessimum asperimè tractavit, nec in hoc genere pie crudelitatis quidquam omisit. Interrogatus, cur in seipsum tam immitis & asper ageret? Hanc belluam, inquit, plorare jubeo, ut quam voluptatem è deliciis palatum cepit, eandem abstinendo amittat & expiet.

Hoc agamus, & carnem non imperare, sed ancillari jubeamus. Placet atterum vivere? dicat Caro mortis molestis tunicis fatigetur, jejuniis crebris exerceatur, inedia & fame dometur. Si spiritu facta carnis mortificaverimus, vivemus. Cum infirmabimur, tunc potentes erimus. Atque hæc prima est causa frequentandi jejunii, nequitia carnis coercenda est freno crebræ esuritionis.

Bene ageretur cum homine, si caro hæc, quæ interior & verus homo tegitur, tam libens virtuti quam voluptati inhaereret; hanc enim sponte sequitur, illam non nisi imperio coacta. Ceterum quo contumacior est, magis que in vitiorum dulcedinem propensa, eò rectius sapientiusque fecisse videri possunt illi, qui illam ut mancipium nequissimum laboribus, inedia, verberibus affligentes, rationis jugo subjecerunt.

Macarius Alexandrinus, quia gravæ alsiduum illi

certamen fuit adversus carnem, faciem fabulo ple num ad extremam lassitudinem gestabat humeris. Rogatus forte quid supervacua illa sibi vellet opera? Nihil, ait, corpus hoc graviter affecero, animus necesse est periclitetur. Hæc præcipua & princeps fuit cura omnium Christi cultorum, fraudare concupiscentiam, & carnem modis omnibus vexare. Caro concupiscit adversus spiritum, spiritus autem adversus carnem. Hæc enim sibi invicem adversantur. Vnusquisque verò tentatur à concupiscentiæ sua abstractus & illectus. Qui autem sunt Christi carnem suam crucifixerunt cum vitis & concupiscèntiis. Profectò nulli pejus efficacior ad nocendum, quàm inimicus domesticus. Maled tuum geritur bellum, cum hostis inquilinus est intra muros, qui cum tueri debeat, oppugnat. Sic ea ipsa Dalila, quæ juvare debuit, Samsone prodidit, quem blanditiis ad secreti proditorem pellexit. Ita caro innumeris nequitiis perdit animum, cui juncta est in adjumentum. Quod questus crudite Gregorius Nazianzenus: Inimicus, inquit, est mihi benevolus, & amicus insidiosus. Prò copalam & disfidum! Quod timore foreo; & pauperum quod amo, metuo: priusquam bellare incipio, concilior, & antequam pacem fiat, disideo. Atque adeò hic illud verissimum:

Nec tecum possum vivere, nec sine te. Duabus autem manibus impugnat nos Caro, Gula & Luxurià; utramque ligat & exarmat fames & inedia. Ergo si equus tuus, caro tua calcitrat, minue pabulum, injice frenum.

CAPVT III.

Ieiunium sapientum & sanctorum hominum dictis & exemplis commendatissimum: Succinctum Societatis IESV patrocinium.

VERONENSIS Antistes & Martyr Zeno, vir perinde sanctus ac doctus, anno Christiano ducentesimo, Gallieni Imperatoris ævo, non pauca scripsit. Inter genuina & certa viri scripta numeratur sermo de quatuor temporum jejuniis.

Videte, obsecro, ante annos mille quadringentos jam è cathedrâ jejuniis à trimestri spatio repetendum promulgatur. Non ergo hæc jejunia ut rem novam horreamus. Sed hic ipse Præsul sanctissimus Zeno: Si infantes, inquit, ab immatris vermibus infestentur, non eis saccharum, non mel, sed amarior, quam horreant, potumcula propinatur, ut amarore illo necentur & ejiciantur vermes. Quid Caro nisi vermium popina? in carne crescunt, & amantur peccata, animatos hos vermes jejuniis in se amarissimum extinguit & enecat. Sed Caro, velut contumax infans reluctatur, & respuit saluberrimam amaritiam. At spiritus, si quidem renuit sceptro exui, non cedit, Mortificationis abinthio carnis vermes jugulet, jubente Paulo: Si spiritu facta carnis mortificaveritis, vivetis. Atque de hoc cepimus differere, primamque suscipiendi jejunii causam assignavimus, Nequitiam Carnis: subjungimus alteram, tam hominum sanctorum, quam prudentum aliorum exempla.

§. I.

I Obus veluti aberrans viâ sollicitè indagat: Sapientia ubi invenitur, & quis est locus intelligentiæ? Perinde si dicat: Quæsi vi eam in choreo inter trepudia, & non inveni: quæsi vi eam in domo nuptiali, & non inveni: quæsi vi eam in diverforiis & cauponis, nec illic inveni: quæsi vi eam in triclinio ad epulas & pocula, & nec vestigium illius inveni: quæsi vi eam in conclavi, ad abacum & chartulas luforias, & minimè inveni: quæsi vi eam in cellis vinariis ad plenos vini domini, Opimiani cados, & non inveni: quæsi vi eam in aula

parendum est: non ætas, non eruditio, non canitullum à pareni lege faciunt eximium. Vnicum Romæ verbulum volat, & mox eum quem compellat, ex hac in aliam transfert provinciam. Quantis ac quoties jam factum? Novi ego quamplurimos unico epistolio à Germaniâ in Galliam, in Italiam, in Hispaniam, in Sinas, in ultimam Thulen exportatos.

Frugalitas in mensâ; Deinde si mensam accedas, frugalis ea & parca est, qualis inter præciosos opifices esse solet. Tam prandium quam cena non ultra tres missus numerat, planè vulgares ac facillè parabiles: Solenniores festi dies apponunt quartum. Extra hos prandium initiat ossa, caput prandii bubula, missus tertius rapa aut olera, prout anni vices sunt. Quòd si ossa medium prandii locum occupet, antambulonem agunt ovium exta aut pridianæ carnis mineral, aut ovis frustillum; hunc prodromum è vestigio comitatur iusculum, istud proximè insequitur bubula; prandium claudit casei particula, vel cætorum aliquid, aut pomum, pro anni varietate. Eadem cenæ ratio. Illius initium ossa vel lactucula, hanc excipit lixæ vel asæ carnis aliquid, mox finis advolat pomi recentis aridive genus, aut hordeum, aut pulmentum. Vltimis duobus hebdomadis diebus, rari præces in mensam nostram adnata, prætionis lege semper exclusis. Exordium prandii tulum aut integrum cicer, proximum & primarium ferculum ova, subinde passeris vel aselli marini; tertium, olus aut pulmentum. Hæc mensæ frugalitas per omnem annum religiosissimè observatur in collegiis omnibus quantumcumque instructis. Itali adhuc parcius prandent cenantque regionis & gentis more. Si fidem neget, curiose Lector, convivam te invito: ipse inexpectatus improvisò veni atque intrare, & ea, quæ dixi, tuis oculis credes.

Diei Veneris in hebdomadâ abstinencia;

In Italiâ est unicum asellum cepe.

Tertio, singulis hebdomadibus sextâ quaque feriâ leges nostræ abstinenciam indicunt, cuius ea est parsimonia, ut plerisque omnibus, si sententiæ perrogentur, gratius videatur jejunium, quam abstinencia. Nam cena sera non nisi unicam ossulam aut lactuculam, eamque prorùs incomitatum; porrigit edulii genus quod plerique prius submoveas quam aspicias. Hinc facit vir quidam religiosus dicebat: Astutus sanè fuit beatus Ignatius, qui in singulos Veneris dies non jejunium, sed abstinenciam velut remissus aliquid & facilius imperavit, cum reverè difficilior sit. Nam à sumpto prandio, quod ferculo nullo auctus est, expectandum ad horam septimam vespertinam, quæ cenulam illam proponit, post quam non lavantur manus.

Accedit, quòd, etiâ hæc minima Societas extra statos Ecclesiæ dies jejunia suis pauca imperet: nam iis qui quotidie in scholis quinque horis vociferantur, aut laboribus domesticis fatigantur, hoc nimis quàm difficile foret; nihilominus plurimi quovis Sabbato cenâ abstinent; inter hos etiam magistri & concionatores: & illos quidem diurni labores in Gymnastiis, istos die postero secuturi in cathedris, à jejunii lege absolvent: illorum tamen & istorum plurimi sponte suâ quavis hebdomade jejunt; sunt quibus jejunium quotidianum non difficulter permissum. Ejus enim rei veniam petentibus datur facillimè. E compluribus qui singulis diebus semel dumtaxat cibum sumperunt, honoris causâ, nominem Leonardum Lessium, virum è scriptis notum, qui quotidie non prandere, sed cenare tantum solebat. Idem plures alii & antehac observarunt, & etiamnum observant. His nominatim accensendus Franciscus Suarezius Theologus cujus postea singularior mentio facienda.

Objicias: Convivæ Iesuitæ lautè ac delicatè habent. Ajo prius, hic pæne sæpius peccari defectu quàm excessu, cum hospites aut viri principes longè infra suam conditionem accipiuntur. Deinde, peregri-

na plerumque præ domesticis mirè sapiunt, & inter lautitias censentur, quæ domi forderent.

Ajo tertio, in convivarum gratiam subinde promi, quiddam in domo melioris opsonii aut vini est: & quod domesticorum nullus nec libando quidem gustat, hoc in hospites & convivas velut debitum expenditur. Nec nescimus ob largiorem hanc humanitatem nobis sæpius maledici.

Ajo quarto, hic limites, à majoribus positos, quandoque aut transiliri, nimium dando; aut nec quidem attingi, nimis parum apponendo. Quid volumus? uti dominicum vinum ministratoris est gratia, ita opsonium lautius paratum, aut plus æquo multiplicatum, coci est benevolentia. Plerumque cocus laudari vult, idèd focum luculentiorum instruit, & quiddam habet artis expromit. Hic majores viderint, ne quid Respublica religiosa capiat detrimenti.

B Superioribus addo; vestitus ratio in hac minimâ Societate illa est, quæ eujuscumque regionis plebeis, sed honestis Sacerdotibus conveniat. Interim usus licitii frequens, & quibus placet, quotidianus. Lecti ac cubitus ea est ratio, quam paupertas amet. Liberum est omnibus rigidum asserem somno subtertere, aut amotis plumis lecto stramineo incubare. Novi qui numquam alio sint usi lecto. Neque hic difficilis venia conceditur. Ita in hac Societate nihil subsidii deest, quòd minùs aliquis rigidissimam vitæ rationem servet. Quotidie jejunare, stramineo aut ligno indormire, humi cubare, vigiliis frequentare, corpus quotidie flagris oburgare, hæc atque his similia in expedito sunt vitæ ratione volenti. Hæc autem sine discrimine imperari non poterunt iis, qui assidue litterarum studiiis invigilant, & viribus sunt adèd inæqualibus. Sunt nihilominus qui jejuniis, ciliciis, flagellis, vigiliis, rigoribus aliis quotidie corpus exerceant. Possum nominare hujus Societatis viros eruditos, religiosos, etiam octogenarios, qui quotidie jejunt, qui in seipos flagris quotidie animadvertant.

Franciscus Suarezius Theologus, qui anno ætatis decimo septimo huic minimæ Societati adscriptus, quinquaginta quatuor annis in eâ vixit, septuagenarius obiit. Illustrandæ Theologiæ vir iste unum & viginti grandes tomos in lucem edidit: quotidianis jejuniis carnem maceravit: nec enim unquam nisi semel de die cibum admisit, quotidie itidem flagellis corpus in servitutum redegit, tantum temporis orationi dedit, ac si studia negligeret; ita studii invigilavit, ac si orationem penitus intermitteret.

Sed & alios è Theologis Societatis viros oppido eruditos nominare est, qui quotidianâ verberum disciplina se multarunt, quod nullius, putem, religiosæ familiæ Jegibus imperatur. Itaque cilicia, humicubationes, flagella, jejunia, ceteræque carnis mortificationes in Societate Iesv receptæ & usitatæ. Taceo alias multò severiores ac crebriores, & quæ magis urunt.

Nihilominus in hanc minimam Societatem sententiæ passim acerbæ dicuntur; nigrum illi theta figuris locis plurimis. Obscuro, qui estis vos, qui judicatis servos alienos? totum aliquem cœtum, totum Ordinem religiosum infamiæ notulis perfricare, non leve piaculum est. Ad tribunal Cæsaris stamus, ibi nos oportet judicari. Iudicia humana millies iterumque millies errant; divinum etsi serum, absque errore omnino exactissimum est. Ad istud læti provocamus; ad supplicium Cæsaris tribunal constitimus. Erigere conscientia, & nihil metue; centies millies ad inferiora tribuna cecidisse causâ non ei oberit, quisquis ad supremum vicerit. Deus judex est.

Sed hæc, mi Lector, candidè tecum per digressivam fabulari licuerit, Redimus ad lineam.

§. IV. Qui-

S. IV.

Quicumque suae pelliculae amans, carnis castigationem odit, non inique sibi audiet occentari; Petro cerebroso: qui nempe rejicit, quod omnes Christi amici, quod omnes homines Sancti, ut pharmacum plane necessarium obvis ulnis admittunt. Vbi nulla mortificatio, ibi nulla virtus. Fatemur quidem solidam sanctitatem non in maceranda carne, sed in exercenda charitate, & in verâ humanæ voluntatis ad divinam conformationem consistere. Nihilominus profectò illud ad hoc necessarium est.

Considerate mihi, obsecro, tam priscae quam novae legis illustrissimos quosque viros. Videte regem David coercendam carnis, vincendam sitis, geni fraudandi absolutissimum exemplar. Sicut erat Rex David vehementissimè. Non defuit suum huic siti ingenium. Mox enim Regi occurrit ad Bethlemiticam portam scaturire fontem gelidissimum. Hinc regiae voces illae: *O si quis daret mihi aquam de cisterna Bethlehem, quae est in porta!* Quam primum tres militum fortissimi ad hoc genus obsequii sese auctorarunt, & hostium castris vi penetratis ad fontem pervenerunt. Haustam hinc aquam? hostium stativis denuò perruptis, detulerunt ad regem. Rex ausus ingentes demiratus, & sitim praesente jam aqua concitatorè generosissimè subfringens, noluit bibere, sed magis libavit eam Domino. Factum, ô superi, laudatissimum.

Discite bibones sitim sui jugulare, qui potu sapius non tam sitim extinguere, quam extinctam reparare & accendere studetis.

Sed ad illam Hebraei Regis continentiam velut aemula potest adungi illa Macedonis Imperatoris virtus. Rex Alexander copias per arentem Indiam duxit. Aquarum penuria prius desperatione quam desiderio bibendi sitim accendit. Per quadringenta stadia ne modicus quidem humor exsistit. Arenas vapor aestivi solis accendit: quae ubi flagrare coeperunt, haud secus quam continenti incendio cuncta torrentur. Caligo deinde immodico terrae fervore excitata lucem tegit: camporumque non alia quam vasti & profundi æquioris species est. Nocturnum iter tolerabile videbatur, quia rore & matutino frigore corpora levabantur. Ceterum cum ipsa luce aestus oritur, omnemque naturalem absorbet humorem siccitas, ora visceraque penitus uruntur. Itaque primum animi, deinde corpora defecere. Pigebat & consistere, & progredi. Pauci à peritis regionis admoniti prepararant aquam. Hæc paulisper repressit sitim. Deinde crescente aestu rursum desiderium humoris accensum est. Ergo quidquid vini oleique erat hominibus ingerebatur: tantaque dulcedo bibendi fuit, ut in posterum sitis non timeretur. Graves deinde avidè hausto humore non sustinere arma, non ingredi poterant: & feliciores videbantur, quos aqua defecerat, cum ipsi sine modo insulam vomitu cogerentur regerere. Anxium Regem tantis malis circumfusi amici, ut meminisset orabant, animi sui magnitudinem unicum remedium deficientis exercitus esse: cum ex iis qui præcelsarant ad capiendum locum castris, duo occurrunt utribus aquam gestantes, ut filiis suis, quos in eodem agmine esse, & ægrè pati sitim non ignorabant, occurrerent: qui cum in regem incidissent, alter ex iis utre resoluta vas, quod simul ferebat, implet, porrigens Regi. Ille percontatus quibus portare; filii ferre cognoscit. Tunc poculo pleno, sicut oblatum est, reddito, Nec solus, inquit, bibere sustineo, nec tam exiguum dividere omnibus possum. Vos currite, & liberis vestris, quod propter illos attulistis, date.

Deus bone, qualis hæc abstinentia, & quam illustris mortificatio in homine militari, in juvene, in rege, in idololatra. Si Macarius aliquis aut Paphnutius ita

Tom, II.

genio illulisset, rem suo nomine dignissimam fecisset: in rege milite quis istud satis miraretur?

S. V.

Nec possum quin & tē Rudolphe Imperator Augustissimè in hac Regum abstinentium societate collocem. Rudolphus I. Cæsar in Ottocarum Regem Boëmum arma movit. Aquæ penuriâ sitis ingens exercitum omnem affligebat. Nunc milites excurrerant prædaturi non aurum, non vestem pretiosam, sed aquam, aut liquorem portabilem. In viâ exceptus homo paganus, qui messoribus lagenâ lignea ferebat fontem. Huic præda liquida continuo crepta, & ad Imperatorè non sine gratulatione delata. Hic Imperator abstinentissimus, & verè suimet victor: Reddite, inquit, homini lagenam, nec minimo libatam. Nam ego hæcenus non mihi, sed exercitui meo sivebam. Deum immortalè, vox generosa! Qui sitim habet tam docilem, famem etiam non difficulter condonabit; qui oris & gulæ potens est, etiam cordis erit.

Plato, qui pane, pauculis olivis, & fonte vitam toleravit, sapius cum sitit, aquam antiâ hausit, sed haustam mox effudit; sed & iterum hausit, iterumque effudit haustam, ut etiam hac in re lumpsus victor esset. Hinc tantus vir, hinc ille divinus Plato evasit. Vbi nulla sui victoria, nulla virtus.

Lacedæmonii nullam disciplinam abstinentiâ potiorè habuerunt. Ideo adolescentes habitiores, & obesi corporis inedia vexarunt, ut eos ad gracilitatem reducerent. Abstinentia profectò disciplinarum inter Christianas nobilissima.

Omnium Sanctorum hominum is animus semper, ea fuit animi sententia, ei, qui quidem cupiat vitii resistere, corpus rigidè tractandum. Quâ in re cum Seneca locus: *Corporis, aiebant, velut oneris necessarii non amator, sed procurator sit, nec se illi, cui impositus est, subiciat. Nemo liber est, qui corpori servit. Nam ut alios dominos, quos mania pro ipso sollicitudo invenit, et sese ad ipsius morosum imperium delicatissimeque est.*

Diabolus hostis vaferrimus quamdiu in homine observat intemperantiam, tamdiu certam sperat victoriam; cani simillimus, qui non facile abigitur, dum macellum patet, dum carnes venales in oculis sunt: ita planè cerberus iste, quamdiu corpus veluti plenum macellum omni ciborum genere distenditur, liberale sibi pabulum inde pollicetur.

Hinc illæ Christi voces: *Qui amat animam suam, perdet eam. Cui corpus & corporis vita tam chara & pretiosa est, & beatitudo aeterna vilis est: Qui verò odit animam suam, inveniet eam: quisquis enim ut hostis, quod in se carnale deprehenderit, mortificationis ferro jugulaverit, viam inveniet ad aeternam vitam. Dilucidissime Paulus: Si spiritu, inquit, facta carnis mortificaveritis, vivetis. Ergo mortificate membra vestra, quae sunt super terram.*

CAPVT. IV.

Ieiunium, valetudinis unicum & princeps presidium.

CHRISTIEVO tam vinum, quam oleum non vas lignis, non staneis, sed saccis corticis infundebatur. Ita Christus: *Nemo mittit vinum novum, inquit, in utres veteres, alioquin rumpit vinum novum utres, & ipsum effunditur. Hac usus similitudine Petrus Chrysologus: Vires veteres, inquit, Iudæos vocat: novos utres nuncupat Christianos: quia sicut utres pellium ab omni squalore purgantur, & pigmentis liniuntur odoratis, ut saporem vini possint inviolabilem custodire: ita jejuniis corpora humana ab omni carnalium delictorum squalore purgantur, & sunt utres divinis torcularibus apti; ut de pralo crucis accipiant*

T 2

vinum

MARCI IN ALIQUO LIBRO

Mortificatio est necessaria ad solidam sanctitatem.

Considerate mihi, obsecro, tam priscae quam novae legis illustrissimos quosque viros.

Continuè lib. 7. de Abstinentia regis Alexandri.

Aeneas Silvii lib. 3. Comment. de reb. gest. Alfonso Rudolphi I. imp.

Platonis.

Sen. ep. 92. sine mihi pag. 588.

Ioan. c. 12. v. 25.

Rom. c. 8. v. 13. Coloss. c. 3. v. 5.

Matth. c. 9. v. 17. Marc. c. 2. v. 22. Luc. c. 5. v. 37. Chrysol. ser. 31. ante finem mihi pag. 87.

vinum novum, & incorruptam novitatem conservent. Sed hoc sicut accipiunt Christiani, ita iudei, nisi Christiani fuerint, non habebunt: qui corrupti vitii, & inveterati malis, vinum novum, quod ad Evangelii verbum, si acceperint, & rumpuntur & fundunt. Agnoscendum est ergo, quia Christus per exempla hęc non discipulos suos noluit jejunaire, sed noluit jejunium verum fraudulentum miscere jejunio.

In Wirtenbergiā & aliis regionibus dolia illenuntur sulphure, ut suis vino confect color, & ut iter faciat sine insigniori damno. Ita profus, inquit Chrysologus, jejunio & abstinentiā tamquam pice odoratā corpus conservandum ab actionibus carnalibus.

Jejunio & abstinentiā tamquam pice odoratā corpus conservandum ab actionibus carnalibus.

Corpus necessariō castigandum, capite superiori diximus. Nunc porro imus, & luculenter ostendimus, ex omni Mortificationis genere, non esse convenientiorem Carnis castigationem ullam abstinentiā & jejunio.

§. I.

Natura corruptior sui sedula mater, sibi ipsi benefacere, in omnibus sibi parcere, seipsam quam mollissimē tractare, principem curam statuit: hinc utilia sibi & commoda non facile umquam negligit; quæ vero sibi censet noxia, modis omnibus averfatur, & remis velisque fugit. Hinc cum ratio aut lex jejunium indicit corpori, natura pro se sollicita: Sic autem, inquit, valetudinem offendemus, nimium subtrahetur corpori, stomachus debilitabitur, vertiginem patietur caput, somnus turbabitur. Sexcentas mille tales objectiones, querimonias mille naturæ genius solet opponere. Si hæc remora nos conatus non sifteret, nullis, putem, exhortationibus foret opus. Sed quia pæne neminem nostrum meticolosa hæc cogitatio non turbat: Jejunium mihi obest, ideo ad abstinentiam aut incediam ægerrimē adducimur: nimirum inaniter & vanē præmetuimus Abstinentiam nobis nocituram.

Hic, obsecro, benevolam fortia lectorem,

Qui modo cultura patientem commodet aurem.

Rem ego rationibus optimis commonstrabo, & vel ipsis oculis fidem faciam, jejunio & abstinentiā non tantum animo ac spiritui, sed & corpori ac valetudini plurimum commodari, modò jejunium (quod solum excipio) rationis metas non transiliat.

Hic quedam veniunt consideranda. Primum est; Sanitas & longævitas seu vita extensior, thesaurus est omnium opum maximus. Hoc omnes homines, hoc orbis universus desiderat; sanum & longævum agere, res omnium optatissima. Quòd si valitura sanitati & vita longiori præceptiones tradidero, orbem, fatiscio, habeo attentissimum & in mea verba jurantem.

Alterum est: si affirmem in pharmacopoliis ulla non pyxidem, non ollam, non subscudem, non testam, sed ne lignum, nec vitreum, nec cupreum, nec stanneum, nec argenteum vas ullum reperiri, quod obtinere sanitati aut vitæ longiori remedium contineat nobilius Abstinentiā & Jejunio: si dicam, Pharmacum pharmacorum omnium Abstinentiam; innumeros audire cogat, qui validissimè reclamant; plurimi dicent: Cras credam, hodie non. Hic Horatium sentio vellicantem:

Periculosè plenum opus alexæ tractas.

Scio, nec multum moveor, sed Domini IESU amore rogo, audite quæ dicturus sum, sed audite patienter atque cum curâ; ausim dicere, rationibus solidissimis, etiam è sacrâ paginâ petitis facillè docebo, unicūm & princeps valetudinis præsidium esse jejunium, quod non animo tantum, sed etiam corpori, supra quam dici potest, opuletur. Rem ordior.

§. II.

Siracides fidelissimè commonefaciens: Noli avidus esse, inquit, in omni epulatione, & non effundas te super

Eccles. 37. v. 32, 33. 1. Ratio cur jeju-

omnem escam. Et causam mox subjungens: In multis enim esis, ait, erit infirmitas. Non erravero, si dixerō: Quavis hebdomadæ, imò quovis die multa hominum millia mori, qui ad plures annos protraxissent vitam, si minus propter & avidè comedissent, si nunquam (cum Plauto loquor) tubercinati fuissent. Hoc sanè pauci observant, sed avariter ingerunt, celeriter vorant, & opsonium vix quidquam mandunt; hoc annis aliquot faciunt, & ante annos obeunt. Imò si quis prædico cenave unicā nimirum tubercinetur, & ut canis voret, facillè ignotum morbum contrahet, cui sola possit mederi mors, ni ante medeatur Abstinentia.

Præceptio medicorum est: Digestio prima fiat in ore. Philippus Menzelius æternante memoriā dignissimus medicus mihi de seipso testatus: Ego, inquit, carnes ita dentibus commollo, ut in pulmentum eas redigam. Avidè ac propter comedere, non solum indecorum, sed & summè noxium. Hinc asthmata, hinc graviter halans anima, hinc morbi & viria corporis innumera. Ergo noli esse avidus in ulla epulatione; cibis malè mansus malè digeritur. Hic præsum illud Augusti locum habeat: Festina temè. Abstineas nec avidus, nec delicatus est.

Sed letis, quò Siracides collineat, cum de partu vitæ dixerit? De morbis & medicinis erat dicturus. Vis ergo, inquit, declinare medicinis? fuge morbos. Ut istos effugas, noli esse avidus cum epularis, & mensanti desere fame non peritus extincta. Causam attende: In multis enim esis erit infirmitas, & aviditas appropinquabit usque ad choleram. Multi cibi, multi morbi, copiosa mensa, misera valetudo; perpetua saturitas, inconstans aut nulla sanitas. Audi Siracidem clariùs loquentem: Propter crapulam multi obierunt: qui autem abstinentes est, adjiciet vitam. Hic mihi seu litterator (quisquis es) seu pictor adis, & hæc Siracida verba vel auro vel gemmis scribe: Qui autem abstineas est, adjiciet vitam. Tristissimum illud noxium:

Pone gula metas, ut sit tibi longior ætas.

Nihil omnino dubii est, quin quotidie multa millia moriantur, qui si parcius prandissent, moderatius cenassent, frequentius esurire sustinissent, in plures annos pervixissent. Qui abstineas est, adjiciet vitam. Qui adimit escæ, apponit vitæ. Hinc Itatorum proverbium multò verissimum: Qui multum vult comedere, partum comedat. Interpretor: qui cupit diu vivere, & annis pluribus aurâ cibòque vesci, is omnibus prandis cenisque parum ac parè comedat. Qui abstineas est, adjiciet vitam. Hæc prima ratio.

Altera: Omne agens agendo patitur. Lima in ferrum agit, & multum ei adimit, sed & sui aliquid amittit; sic demum atteritur agendo, ut amplius agere ac limare nequeat: ita cibus in stomachum descendit, hunc calor & succus, ut medici loquuntur, digestivus excipit, subigit, coquit. Sed hoc toties fit, dum utraque naturalis illa facultas sui aliquid amittat. Quòd si cibus ipse durior, crassior, malæ digestionis, copiosior sit, stomachus multum supra modum patitur: nam naturalis calor velut ignis inter humentiā & viridia ligna suffocatur; digestivus ille succus succumbit, nec absolvere potest, quem cepit laborem. Hinc varia morborum series, hinc catarrhi & tussis, hinc colica, hinc febres, & capitis dolores, hinc omne morbi genus. Ita denuum stomachus atteritur, ut nec unicūm quidem sorbile ovum possit digerere. Ecquis, obsecro, morbus est, qui non à cibi potusque intemperie originem trahat? Vix ulli & rarissimi sunt corporis defectus ac morbi, qui non ab excessu cibi potusque oriuntur. Nos infantes imperiti ac simpliciter, in studia & laborem, in habitatione, aut in curas atque sollicitudinem conjicimus, o boni & fatui! Quid

Morbi à cibi potusque intemperie originem trahunt.

Stoma-
chus à na-
tura, senio
vel morbo
debilis à
vino no-
bili noxā
trahit.

licet ita calefaciunt, ut in tumulo refrigerandus sit. Stomachus, ut dicitur, vel à natura, vel à senio, vel à morbo debilis, à vino nobili noxam trahit certissimam: nobilitas vini fractas stomachi vires non tam reficit, quam opprimit. Ita ipsi nos sepius perdimus beneficii. Vinum generosum inter prima morbi pharmaca connumeramus. Sed heu quantum erramus, & venenum bibimus pro alexipharmaco! Corpus fovere cupimus, quod ignorantia miserabili destruis. Nimirum iuvat suaviter perire. Licet dicere: intelligite insipientes, & stulti aliquando sapite: Vinum generosum ac nobile iis (notate dicta) qui stomachum aut naturam, aut senio, aut morbo debilem & enervem habent, non tam fomentum quam exitium est. Sed hic voces mortui usurpem. *Et nemo credit.* Dictorum testes sisto, loculentissimos.

§. IV.

Galenus de bonitate aquæ, mihi pag. 76. Idem alibi locis quàm plurimis affirmat. Vallesius de sacra philosophia e. 29. sine mihi pag. 237.

Agmen ducat medicorum princeps Galenus, qui appetitissimè: Vino, inquit, si permiscueris modicum bonæ aquæ, ad digestionem & urinarum secretionem erit benigna. Franciscus Vallesius Philippi II. Hispaniarum Regis medicus, vir exquisitissimæ doctrinæ hac de re clarissimè ignaros erudit. Singulas eius voces fideliter admetiar. Verbum è verbo ita exprimens Vallesius: Jam verò, inquit, nihil arbitror stultius, quam senibus caloris augendi gratiâ, vinum abundanter, meracum præcipue indulgere. Quando enim vinum calidius est per se, tantò majori ventris ac viscerum omnium calore opus est, ut superetur; alioqui à minori accescit, crudumque succum auget, unde & calorem naturalem suffocat, & morbos innumeros parit, ac mortem properat. Quare vinum esse lac senum, non valde probò; censeo potius senibus sensim esse dandum dilutius, usque dum in extremo senio constitutis toto vino detracto, detur pro eo nulla aut decocta aqua. Satius enim est permittere calori naturali sensim veni ad naturalem interitum, quam vino obruere, & senectam facere miserabiliorum, & breviorum.

Vinum dilu-
tum sto-
machi de-
bili aptū.

Ita prorsus se res habet. Ergo quò fractior ac debilior est stomachus, eò minus roboris habeat potus, ut tantò fit ei convenientior, quantò magis est proportionatus & attemperantior. Debilis stomachus, & nobile vinum, inæquale connubium & noxium. Hinc Vallesii verissima præceptio est, vinum tantò dilutius bibendum, quantò provecior est ætas; ita quidem ut adultiore senio aqua in potum substituatür vino, quò major inter senilem stomachum, & naturalem potum sit proportio. Hæc Vallesius; quæ oraculi loco habenda. *Sed nemo credit.*

Priori testi adjungo alterum. Thomas Mermannus Serenissimorum Bavariz Ducum medicus, à medendi peritiâ in Germania solum, sed & orbi notus, eruditione ac famâ celeberrimus, vir ingenue candidus, dicere solebat: Vinum bonum non minus difficulter digeritur, quam bubulæ carnis prægrande frustum. Hoc tantus vir affirmatissimè sepius dixit; *Et nemo credit.* Nimirum inter præstantis vini ignem, & flaccidi stomachi frigus nulla est proportio. Non conveniunt hi duo à versari; hinc intestina lis in ventriculi grande detrimentum. Quod Mermannus sapienter dixit, constanter fecit, vinum dilutissimum bibi.

Et nos hominum imperitissimi, cum aut senectus aut morbus urget, ut stomachum flacciditatem erigamus, vinum Vngaricum, aut Rhenanum, aut Hispanicum; Opimianum, Chium, Creticum affundimus. Opportunissimè profectò. Quemadmodum pugnis oculo, ita hoc tale vinum stomacho medetur. Demum aut ipse stomachus, aut caput membra alia po-

terioris vini latentem tyrannidem expetiuntur. Sed in valetudinis causâ plerumque rebus aliis omnibus potius, quam vino impingitur, inscitia præsigni. Recentiore memoriâ retineo maximorum virorum catalogum, quos omnes non lymphæ crystallus, sed Liberi flos & temetum capulo conclusit. Vinum potens, vinum nocens, nisi mitigetur lymphis. Hic illud Græcorum verissimum: Bonum vinum, malum caput.

Nullus dubito, non tot hominum aquis & mari haultos submergi, quot vino potepiore. Optimatum ac principum multorum hoc fatum fuit, eluvione vini generosioris mergi & interire. Quamvis non raro pereant hoc genere fati & pauperes. Hi enim cum ægrotant, optimum sibi medicamentum esse judicant bonum vinum. Huc pecuniolam omnem collocant. Dupliciter errant, partim quia stomacho potionem infundunt, cui numquam alieuit; partim etiam quia stomachi sive frigus seu æstum in fuso igne Liberi non emendant, sed irritant, & provocant ad conflictum sibi nocentissimum. Sidus illustrissimum Anglicani Senatus Thomas Morus sapienter prorsus & admodum abstinenter hac in re sese gessit. Nam uno tantum cibi genere in mensâ vescabatur, quod plerumque caro bubula fuit. Quia verò mensa è status & officii decoro ferculis opplebatur, in quodcumque cibi genus primum incidisset, Morus eo solo se reficiebat. Juvenis multo tempore vino penitus abstinebat, at senex non nisi dilutum bibebat.

Objicias: Ego debilis sum, ergo vires non malè mihi à temet, valentiore potu concilio: Ego frigidus sum, ergo me vino calefaciam. Calefacies, dum occides. Sed ego, ais iterum, vini calorem sentio suaviter diffundi, & vires inde nimium quantum restaurari. Ah! quàm proum est & facile seipsum decipere? sentimus scilicet vim vini nobilioris, jamque restitutas esse vires non invitè persuademur. Speciosissimè fallimur. Siquidem hæc vini modesta virtus exiguo durat tempore, ex venena spargit ut regulus. Nam quò melius est vinum, eò potentius offendit caput. Hinc plurimæ deflexiones, & varius malorum ordo. Ita profectò nosmetipsos nostris beneficiis blandè occidimus. *Et hoc nemo credit.*

Illud non negaverim, generosius vinum à calido & robusto stomacho utcumque ad digestionem subigi, numquam tamen non aliquid noxæ relinqui. Hanc autem lacertosis & valens homo non statim sentit, quia leviores stomachi noxas parvi pendit. Quicumque verò stomachum vel morbo, vel naturâ, vel senio nactus est debilem, is omne potentius vinum ut venenum caveat. Matrimonium, ut dixi, nimis impar est, frigidus & flaccescens stomachus, cui subito vini occultus ignis infunditur. Sit inter alitum & alimentum proportio.

§. V.

Iacet obsecro, mi Lector, hic tecum in rem tuam prolixius sermocinari asserenda veritati. A Franciscus Vallesius & Thomâ Mermanno testes alios sisto, ut, quod Christus dixit, in ore duorum aut trium, imò sex aut septem, testium fiet omne verbum. Hieronymus Cardanus Mediolanensis, qui de rerum varietate libros septemdecim, qui de subtilitate libros viginti unum, qui de tuenda valetudine libros quatuor, aliisque scripsit innumera, vir doctissimus perinde ac experientissimus hanc controversiam dilucidissimè definiens: Vinum in ventriculo amicum, inquit, ob id plerique existimant, quòd aqua illi primum sit inutilis, deinde quòd eo vires non parum foveantur, &c. Graviores etiam potus melior est, ajunt, & concoctiones magis juvat, suæque caliditate intemperiem frigidam & cruditates ventriculo familiares emendat. Sed tamen non sic se

spiritus, quos vocant, frangit & reprimi. 3. Fæculenta vini partes, (Chama Tartareas vocat) longè citius ac felicius per emulgentes a venas deducuntur. Hinc Austriaca, Boëmica, Moravica, Tyrolensia, Franconica, fæcata, non depurata vina tartareas partes in venis relinquunt; ita spiritus vini cum vitali spiritu se miscet & evolat. Hinc illa secretio fæculenta caput & hepar inflammat, renes incendit, nervos contrahit & vellicat, omne genus nozarum & morborum in corpus humanum invehit. Hæc ad verbum Excellentissimi Electorales medici. Quorum & ista sunt: Habet igitur, repressio spirituum in vino innumeros effectus bonos.

a Quas etiam secretes vocant.
b Clariss.
Dom. D. Hippolytus Guarion.
l. 4. de abominand. c. 37. & seqq.
mibi pag. 676. & seqq.
c Ita Clariss. Domin. DD. D. Ferdinand. Sa. gitarium, & D. Tho. Thom. masr.

En tibi, mi optime Lector, hominum doctissimo- rum sententias idem asserentes, sibi met simillimas. Hic ego liberè proclamo: Mihi unus Plato pro mille est, & mille pro uno. Mihi unus Mermannus aut Vallelius pro decem millibus, & decem millia pro uno sunt. Nec enim ignoro illiteratum errorem illum orbe toto vulgatissimum esse, malum stomachum vino bono fovendum ac calefacientium. Veniã demus fatuæ plebi, quæ cum maximè sapit, desipit. Illud turpius est, reperit homines, ut videri volunt, eruditos, qui hac in re non supra vulgus sapiant, vini nobilioris facundissimi patroni. Ignoscamus & istis, nisi enim generosius vinum tam cupidè biberent, reverã tam studiosè non defenderent. Amant quod sapit; placet quod delectat; quod suave judicatur, tamquam utile defenditur.

Sed, inquires, sunt non pauci, qui vina bibant generosissima, & tamen optime valeant. Manum explica, mi homo, & eorum numerum, quos obijcis, digere in digitos; non omnes occupabis articulos. Ego verò eos optime valere nego, qui, si vinum cibarium biberent, melius valerent. Deinde assuetudo longa vim naturæ obinet: quod diu facere consuevimus, non continuo rectius, non salubrius facimus, sed facilius. Ad- do: E mille vix unum nominabis, qui nobile vinum quotidie liberalius biberit, & admodum diu sanus vixerit. Atqui unius hirundinis adventus veris præsentiam non promulgat.

Sed obijcies denuo: Si præstantius vinum debiliori stomacho cavendum, ergo etiam aromata, & quid- quid latentem tegit ignem, vitandum. Rectissime ratiocinaris. Modicus & parvus aromatum usus non omnino excludendus, uti rationes de vino docent, sed crebriorem illum & largiorem piperis & similium condimentorum usum ab imbecilliore ventriculo ar- cent periti. Contrarium, rebus valde contrariis, ut diximus, pessimè curatur. Galeni dogma est? Contrarium curandum modicè contrario. Frigidum stomachum vino multi caloris velle curare, insaniam est. Hoc enim est contrarium valde contrario perfer- nare velle.

Vir eruditus è medicorum senatu (quem recentis- sime memini me legere, & ab ipso dicta in-excerpta mea referre) expressissimè docet, malo stomacho vinu austerrum longè melius convenire, quàm vinum no- bile ac multarum virium. Et ratio apponitur: Prius- quam enim stomachus actionem suam incipiat, aut certè antequam absolvat, vinum generosum nondum concoctum fugit & clabitur, atque in alias sese partes penetrat cum valetudinis certâ noxâ.

Pæne ridiculum est, quod subjungo. Anno Chri- stiano millesimo sexcentesimo trigésimo secundo, mense Majo, cum equites Suecici Eberspergam Ba- variarum oppidum expilarent, vinum sublimatum & ar- dens in cadum obvium effuderunt temere, ut quan- tum quis vellet, biberet. Ad ineptum hunc potum & vitulus accessit, hausitque liberalius: sed brevi con- cidit mortuus. Quod si stomachus pecudis calidissimus hos ignes nequit concoquere, quomodo debilior ho-

Excellentis- sime resis Galenus: Austeri vi- na, inquit, ventriculū roborat, ca- pitque in- ter omnia vina mini- mè tentant. l. 12. meth. c. 4. circa finem mibi pag. 76. Vi- na candida & austeri, inquit Cay- anus, om- nium vi- dentur esse præstantis- sima. Car- dan. l. 3. de sanit. tuen- da, cap. 86. mibi pag. 277.

Amnis stomachus flammam vini aded sibi non attem- perati digerere poterit?

§. VII.

Quod se me quoque, mi Lector, in testium pat- tem admittis, dicã, quod mihi jam pridem experi- entia constat certissimã. Ego sanè nisi hæcenus con- stanter tot annis vinum omne generosum cautè repu- diastem, & etiam cibarium aquã mansuefecissem, jam dudum cum mortuis habitassem. A vino diluto mihi multiplex & grande comodus. Siquidem ad hoc avi infestam podagram, & atrocem nephritidè, ceteroqui hæreditarium à matre malum, & quoscumque morbos alios subterfugi, venam numquam aperui, nullum un- quam fonticulū admisi, numquã dum in hac Societa- te versor, decubui. Hæc valetudinis cõstantia in accep- tis referenda diætæ, seu religiosæ abstinentiæ. Proinde rectissimè fecerit, qui, quamprimum valetudinem len- serit turbatiorem, mox ad strictiorem abstinentiã pa- raverit recursum. Ausim dicere: Initium morbi quod- cumque jejuniis posse jugulari. Quod hæcenus secur- rissimum esse pharmacum manifestò comperi. In Boëmia morbum militare, seu febrim ardentem, sud- dor & jejuniũ tam in me quàm in aliis pluribus dis- cussit. Qui sese invitãrunt largiusculè, perierunt.

Vinum potens, vinum nocens: vinum dilutum, sa- nissimum. Si quis autem compendio nosse cupiat pri- ma valetudinis fundamenta, tres maximè præce- ptuinculas attendat. Prima est: Omne genus pomi fugere. Altera: Corporis motum non negligere, & quotidie horam unam minimum, quod Alexander Severus fecit, obambulare. Tertia: Vinum cibarium probe dilutum, & simul abstinentiam tutissimam va- letudinis custodiam summi facere. Præceptionem hanc triplicem poësis præca tribus verticulis etli non non politissimis est complexa:

Vt tibi non male sit, fuge quicquid in arbore crevit. Servares vitæ curam frequenter obives. Bacchus amet Glancum, victum quoque sumito paucum.

Huic ego trigemino pharmaco, & alii mecum, gratias agimus maximas, & omnem valetudinem re- terimus acceptam. Quã de re luculenter Hieronymus Cardanus: Ducebo, inquit, quamam pacto, animi spes at- que letitia vitam non parum prolongent, abstinentiãque à cibo. Offendam autem jejuniã hominem extenuare, vitæ longitudi- ni minimè obesse. Sed hoc toto libro ingerimus. Ohe fa- tis est. Ad litus capitis appellimus.

Verã vis mira, vis magna est abstinentiæ, sed ea non nota est, nisi ei quem longanimis ac patiens usus experiundo edocet. Macarii verbis è Calsiano anno- tatis finio. Jejunã, ac si centum annos victurus; comede ac si illo esse moriturus. Ad mensam velut ad medicinam acce- de. Hæc monemur, Et nemo credit. Ego rideo; superis committo cetera.

Cogitate, quæso, quot Germanorum Italia & Hi- spania sepelierit: animosiora vina illa tumulum effo- derunt, & eò bibones suos deiecerunt. Hi certè Itali- co aut Hispanico vino Germanicum stomachum ita calefecerunt, usque dum calorem omnem simul & a- nimam expulerunt.

Eadem aut priori simillima est intemperantia, cum urente Sirio æstuantem stomachum conamur refrig- rare hac tam pulchrã methodo: Primum, lactucam ingerunt acervatim; addunt cerevisiam aut vinum è cerasis duracinis; subjungunt cucumeres, qui ut suum habeant vehiculum, lac eis additur, aut vinum glacie gelatum. Hoc pharmacum tam salubriter refrigerare solet, ut intra triduum quatuoridumve hominem suavisimè mittat ad plures. Sicut igitur ceraforum aut cucumerum frigus, sic vini & aromatum calor stoma- cho non attemperatus, hospitem suum jugulat, sed violentiã

Grigoriu
Necesse
in suis
trafidi
ra canit
Vinum
vidi, sum
& dicit
pates
Ilos mor-
te prorsus
quos tenet
his re
prece mulo-
res, fufidit
crymas, p
janis.
a Polio-
mus propi-
ter regit
dubium m
nis nulli
fructus m
sigit. Pali
Lact. 1. 11
ap. Nestor
mibi pag.
770. Sicut
Galenus
medicorum
Pocibus
pentes
stomachum
cibus.
b Aquar.
Glancum
paleses
lani in p
vium mor-
rains sup
ur, Glanc
cas aliis
pyscator
Dessu mor-
faciam
dicitur.
c Cardan.
1. de sanit.
tuenda. l. 11.
mibi pag. 770.
d Calsian.
collat. l. 11.
277.

violentiā plerumque lentiore. Hic omnium optima & tutissima est medicina, jejunium & abstinentia.

Obificia forsan denuo: Ego non nisi selectos & digestionem aptos cibos in mensam admitto, qui nec ignes mihi nec frigora propinent. Sit sane; nihilominus varietas ciborum inimicissima valetudini; quidquid salubritatis est in alimonia, corrumpit copia. Priscum illud, Ne quid nimis, in tam amabili serculorum discrimine vix unquam servatur; ubi autem nimium, ibi vitium. Igneum pascent ligna, sed & suffocant, si multa nimis aut humida ingerantur: ita cibus æquo copiosior ingestus, aut stomacho non attemperatus, non tam reficit, quam interficit. Ita & cibus, ait Chrysothomus, si plus quam concoqui potest, sumatur, morbis corpus infestat. Unde enim podagra? unde penula rigida? que corpora, hōme ab in modico cibus? Quā in re nihil opportunius jejunio & abstinentiā, quæ ciborum subtractione efficit, ut ignis nativus vires suas explicet. Oraculum vetus & verum:

Esuriat, sitias vigiles, sic rheumata cures.
Infestant catarthi? fame ac siti medicinam facito, somnos prolixiores caveto. Abstine, abstine:

Nam morbos multos secula multa serunt.
Varietas non alit, sed inquinat. Errores gulæ sine sumptu corrigat jejunium: complurium prandiorum ac cenarum intemperantiam emendat abstinentia. Verticuli prisci verissimi:

Abstinentiā ac quiete morbos cures plurimos:
Est sanitatis mater abstinentia.

Nil certius: In multis escis erit infirmitas: qui autem abstines est, adjiciet vitam. Hoc autem probe sciamus, cibi appetentiam longè fallacissimam esse. Mentitur & decipit facillimè, si credulum habeat auditorem. Hanc ob causam Hugo Victorinus eam in comedendo mensuram sibi ipse præfinit, ut nec contra honestatem, nec supra necessitatem quidquam tangeret

edulii. Nam tantum cibi & potus adhibendum, ut reficiantur vires, non opprimantur. Appetentia sine fine ingerit, modum necit, paratis semper ratiunculis infinite fallit. Hinc sæpe non rerum usus, sed cupido & appetitus in vitio est. Fieri enim potest, ut sapiens pretiosissimo cibo sine voracitatis nævo vescatur, insipiens turpi gulæ flammā in vilissimum olus exardeat. Gregorio testis, *solus in illicitis non cadit, qui se aliquando & a licitis caute restringit.* Quæ Augustinus amplissime confirmans: *Qui carnem inquit, a nullis refrenat licitis, vicinus est & illicitis. Licita est satietas, illicita est ebrietas: tamen modesti homines ut longè se faciant a turpitudine ebrietatis, castigant se aliquantulum & a libertate satietatis.*

CAPVT V.

Ieiunium medicamentorum omnium medicamentum prorsus opportunissimum.

GERMANI veteres sapienti dverbio tuendam valetudinem ita docuerunt:

Vs sanus permanere?
Horis omnibus exercere:
Cursum canis non emulare:
Modico cibo utere.

Hic monitum triplex: Primum: Qui corpus cupit habere sanum, habeat exercitatum.

Cernis ut ignavum corrumpant oria corpus, Ut capiant vitium nisi moriantur aque?

Afsidue sedere, libris aut lecto semper incumbere, hypocausto numquam exire, valetudinem tacite corrumpit. Alterum: Ne cursu cum canibus certa. Ut corporis exercitium sit sanum, non sit violentum. Ambulare, equitare, navigare, labores assumere, etiam currere conducit, sed usque dum incipiat sudor prorum-

perere, non ubertim fluere: ita Medicorum senatus iuber. Exercitia violenta minus sunt salubria. Tertium: Modico cibo utere. Hoc ultimum optimum. De hoc superiori capite differi ceptum: allatas rationes nunc aliis firmabimus, ut nemini non constet verissimè dictum: *Est sanitatis mater Abstinentia.*

§. I.

AD Siracidæ testimonium, ad geminæ rationis firmamentum accedunt eifata omnium sapientum. Ego hic more meo non colligam; sed seligam. Hippocrates Caus Medicorum facile princeps, in Macedonia sub rege Perdicæ vixit: ad annum ætatis centesimum quartum pervenit, innumera scripsit, in illius libros Galenus Syllabum alphabeti ordine confecit, scripsit illius omnia Basileæ, Venetiis, Lugduni edita sunt Anno 1538. & 1544. & 1552. & 1580. & 1585. Hic ille tantus vir tuendæ valetudini triplex documentum tradidit. I. Bene se habere ad labores. II. Corpus cibus non fariare. III. Consecrare feminis substantiam. His ista sunt assima ejusdem Hippocratis seita: Non pura corpora quando plus nutrit, tanto plus lædes. Vbi cibus præter naturam plus ingestus est, hic morbum facit. Corporibus carnes habentibus humidam famem adhibere convenit. Réverà Hippocrati Temperantia est medicinarum omnium præstantissima, & ipsissima sanitatis mater. Sed antiquissimo è recentioribus unum alterumve subjungamus: Castor Durantes nobilissimus ab Italiâ medicus phasianum ut alitem laudatissimæ carnis, succi optimi, incrementi paucissimi præ omnibus eduliis commendans: Si tamen, inquit, plus æquò comedas, nocet, & podagra fluxiones movet. Ut ergo non noceat, minus comede, & parrem ægroto pauperi mitte. Certissimum Alimenti vel optimi moles immoderata rectè confici non potest: corpus ea prægravat, & somnolentum, pigrum, stuculosum reddit: innumera sequuntur incommoda.

Hæc celeberrimus Medicus Ioānes Iacobus Weckerus compendio percensens: Multa alimenta, inquit, quamvis sint optimi & plurimi succi, frigidos tamen morbos excitabunt. Est enim immodica repletio tam cibi quam potus omnino perniosa. Quamplurimumque homines repletionem nimiam interiere. Alimento enim abundantia eo pacto naturalem nostri corporis calorem suffocat, quo magna lignorum stipes incensum ignem; & olei plus quam par sit, lucernæ & lampadis flammam extinguit. Ideoque ejusmodi victus immoderatus cruditates generat, Stomachi dolores procreat, Ructus commovet, Iecur & Lienem obftruit, Compagnes afficit, Calculum in renibus cogit, Melancholicos morbos efficit, Ægritudines pituitosas, parit, Malos abscessus colligit, Nauseam inducit, Ventriculi & iliorum profluvia excitat, Intellectum & reliquas animales facultates destruit, Colicam facit, Humores omnes corrumpit. En Lernam malorum. Verum in hæc mala omnia non præstantissimum tantum, sed & tutissimum est remedium Abstinentia & Ieiunium.

Carolus Pifo Lotharingus, Henrici II. Ducis medicus, erudito scripto de morbo Arthritidis curando differens: Odium, inquit, illi esse debet cum fructibus omnibus: In victu, & præsertim potu, parcissimus sit: Cenâ sæpius abstineat. En antiquissimi & recentissimi & doctis hoc ipsum voce unà testantur: Qui abstines est, adjiciet vitam.

Est sanitatis mater Abstinentia.
Quod autem medicis hac in re jure merito credendum sit, oratorem aureum habemus testem. Chryso-

Vixit Hippocrates annis 357. avo Socrati Parmenonius, Sophocles; ante Christi natiuitatis mille septingentis annis. Galeni tuendæ valetudini triplex documentum. Hippocrates scit. 2. Aphor. 10. & aphor. 17. & scit. 7. aphor. 61. Durantes in Thefauro sanitatis de morbis. & vitio alimentorum de Phasiano.

Weckerus, qui utriusque Medicina Syntaxes scripsit l. 1. par. 3. mibi pag. 114. incommoda quæ proveniunt ex alimentorum abundantia.

Pag. 373. editione mea.

Chryso. ho. 1. de par. 1. mibi pag. 712.

MARCO IN ILICITIS CA

Chryso. in cap. 15. de Aphor. l. 1. mibi pag. 662.

Ieiunium errores gulæ corrigat. Vetus Trochiscus & lamina.

Cato Major de fructibus Greg. l. 5. Moral. c. 8. mibi pag. 508. Aug. 10. 9. tract. de utilitate jejuniis. c. 5. mibi pag. 328.

Pro sanitare servanda tria monita. Primum.

Ovid. l. 1. de Ponto eleg. 6. in initio.

Secundum.

• *ris bonæque habitudinis partem invenies. Atque si meis sermonibus derogas fidem, de his filios medicorum percunctare: ipsique eadem manifestius explicabunt, qui Abstinentiã, Matrem sanitatis appellant.*

Matth. c. 26.
v. 69.

Abstinentiæ virtus ad valetudinē propagandam prodeit.

Non hic cum Hebræo Pontifice exclamem: *Quid egemus testibus? ipsi audistis.* Hinc rectè concludimus. Si quis memoriã calleret, quidquid Hippocrates, quidquid Galenus & Avicenna, ceterique ab his peritigres medici omnes scripserunt; si quis herbarum, lapidum, liquorum vires exactè nosset; ei nihil minus abstinentiæ virtus multò plus prodesset ad valetudinē & vitam propagandam, quàm omnis illa scientia jejuniæ & abstinentiæ viribus destituta. O bone Deus, quàm multis ægrotorum millibus longè consultus foret, parum comesse, vel etiam dies totos à cibo temperare, potum non haurire, sed lentissimè forbillare, quàm tot cataportia glutire, tot lambere syrpos, tot pharmaca, & pæne tota exhaurire pharmacopolia! Quantos ego ipse novi, qui huiusmodi eruditã pharmacorum repetitione seipos placidissimè occiderunt: qui, si biduum triduumve inediã se macerare sustinuisent, sanitatem integram, rem omnem restituisent.

Servare ventri, morbus est gravissimus.

Sed nos licet amantes vitæ, nonnumquam mori malimus, quàm esurire. Italos medicos summè laudo, qui hercle sapienter morbos omnes aggrediuntur inediã: Hac catapultã in hunc hostem pugnant. Sapientissimè Cum enim omnis ferè morbus originem trahat à repletionē aut intemperie, rectè omnis morbi curatio exordium sumit ab inediã & temperantiã. *Qui abstinens est, adiciet vitam: Est sanitatis mater abstinencia.*

Eccli. c. 37.
v. 34.

Corpore esse vis robusto? victu simplici uitor.

§. II.

AD sapientum effata, addo exempla sanctissimorum hominum perinde atque sanctissimorum. Verùm nimis prolixum censeam, narrationem hic ordiri de iis, qui abstinentiã rigidã jejuniis multis & continuis produxerunt vitam ad octogessimum, nonagesimum, centesimum annum & ultra. Nominemus pauculos, etiam è summis fastigiis. Aurelianus Imperator sexaginta sex annis vixit, nullum umquam pharmacum sumpsit, nec ænam incidi passus est, ut supra demonstratum; sed ei loco pharmacorum omnium fuit, quotidie horam unam obambulare, quot mensibus diem totum cibo potuque penitus abstinere. Augustus Cæsar ipsis quinquaginta sex annis Imperatorem egit Romanum, anno ætatis septuagesimo septimo defunctus, & tamen, quod Suetonius testatur, cibi minimi, & vini parcissimus fuit. Plato annis octoginta vixit sobriè prandendo, numquam cenando, Hermodicus fractis planè viribus, & à phthisi graviter infestatus, sobriã diætã centesimum annum, Democritus & Hippocrates centesimum quintum annum attigerunt victus parsimonia.

Vita in aliquibus abstinentiã rigidã producta.

† Alii ajunt, quindagesim.

Vide partem 1. Rosarum, rosã 11. §.

Hos multum superant à Christianã religione ac virtute nobilissimi. Hilarion etsi naturã tener, etsi annis plurimis numquam pranderit, etsi quotidie solam cenulam eamque tenuissimam sumpserit, ad annum tamen octogessimum quartum vivèdo pervenit. Eandem ferè metam vitæ contigerunt Augustinus & Hieronymus; Paphnutius, Macarius, Franciscus de Paulã annos nonaginta nati obierunt. Antonius ad annum vitæ centesimum, Vdalricus Patavinus Episcopus ad centesimum quintum pervixit. Simeon Stylites centum & decem, Paulus I. centum & tredecim, Arsenius & Romualdus centum & viginti annis inter vivos egerunt, rigidissimis, perpetuis jejuniis. Cæso recitare illustria nomina; neque hic catalogum texam. Hoc alibi explicatius docemus. Non satis exemplorum? Quid egemus testibus?

A Hic edones & gulones, & manducones, omnes amicissimè interrogo, quã ratione Hippocrates annum centesimum quintum, Galenus centesimum vigesimum vitæ sit affecutus? Num epulando & potitando, an potius abstinendo & jejunando? Ieiunârunt reverã strenue. De Galeno constat, eum nil crudi, nil fructuum aut pomorum comedisse, de mensã semper surrexisse non expletã fame, quod divus Hieronymus triduo jejunio præponit. Hippocrates præceptionum suarum observantissimus, abstinentiã incredibilem ad illud ævi pertigit. Atqui si jejunârunt non Christo, non cælo, sed valetudini & vitæ productori, Zeno Citicus, Suidã teste, obiit nonagenarius, cibo subinde aded abstinens, dum inediã deficeret. Hinc vetus illud verbum: *Zenone continentior.* Obiit morborum expertus, & sanus perpetuò, propter summam victus frugalitatem & parsimoniam.

B Sapiens & divinus Plato ad Dionis cognatos, teste Tullio, epistolum scripsit, cui verba hæc inseruit. Nullo modo placuit bis in die saturum fieri. Hinc Timotheus Platonis amicus dicere solebat: Cenare apud Platonem aded non offendit valetudinē, ut quis altero etiam die apud eundem posset convivam agere, interim nec caput nec stomachum sentiat gravatiorem. Hæc sapientum erat cena, eaque de die unica, quæ nec somnum nec antelucana studia impediret.

Nec aliter Masinissa Rex Numidiæ vitam instituit, qui semel dumtaxat de die comedit, idque sine condimentis & pulmentis, quod etiam nonagenarius observavit: & quod Frontinus memorat, plerumque stans aut obambulans in castris ante tabernaculum prandere solitus est. Haud aliter Rex Ponti Mithridates jam senex ad sumendum cibum non accubuit, nec assedit, sed stetit: hac ipsã statione testatus, se id obiter ac breviter facturum, quod plurimi ad prolixas horas facerent summã industriã.

§. III.

Hic forsã obducas: Hæc olim facta jam pervertustã veritatis sunt: deinde in regionibus alio sole calentibus, ubi aura salubrior, cibatus longè alius & præstantior. Nos aquilonem habitamus, & frigidam Germaniam: quid miri nos illis esse paullulum voraciores? Audio. Ergo ad nostrum ævum, & ad homines nobis non ignotos veniamus.

Ante annos non multos Ludovicus Cornarus Venetus ad annum pæne centesimum sanus, valens ac vegetus, ætatem duxit hac diætã. Per annos plurimos die solido ultra ossulam, panis frustillum, & ovum unicum, nil edulii libavit, seu quod idem est, ad dimensum quotidie vixit duodecim cibi uncias, in potum ultra uncias quatuordecim non admisit, seu quartam partem è mensurã vini. Hac tam constanti & sobriã vivendi ratione id affecutus est, ut anno ætatis octogesimo sanissimus, & velut juvenis ad omne corporis exercitium esset vegetissimus; anno nonagesimo quinto publicis typis mandanda scripsit etiam tunc vivacissimus senex.

Reverã vires Abstinentiæ nec capimus, nec credimus, sed nec eas experiri audemus, animalia in nostram perniciem tam timida quàm voracia. Sed frustra ego sum, & risui me propinam, si his talibus persuadere velim, ut cibum ad dimensum capiant, & solis in diem duodecim uncias victitent, potum ad libellam unciarum quatuordecim examinent: Non hoc ago, sed virtutem ac vim jejuniæ explicare cogito.

In quem finem illud testimonii non omiserim. Vir summæ auctoritatis & illustrissimi nominis mihi falsus est, se in Italiã graviter febrilisse: singulis verò diebus & quidem totis non nisi ossulam unam è pane, de panis medietate.

medicorum iustu in corporis refectioem accepisse cum lautissimè haberetur, ovum unicum accessisse. Ita infra dies quatuordecim febris omnis evanuit, nullis aliis pharmacis, quam farsæ, admotis. Famem recusat tolerare febris; nam potius hospitium suum deserit, quam ut esurire dicat.

Idem asseruit de seipso vir illustri & perquam eruditus, è cuius ore hoc testimonium excepi: Maligna me febris, aiebat, terribili assultu invaserat, & videbatur captivum suum miserè ac diu vexatùra. Ego salubrioris consilii Pertus in famem obstinavi, & triduo toto non tantum comedi, quantum modica scutella continet. Ita febris nervos omnes incidi. Nam illa elapsio hoc triduo velut umbra fugax evanuit. Hinc ars Medicinæ in Italiâ, ut dixi, omnes omnino morbos rectissimè adurit famè ac inediâ. Ego Neronis medicus fuit, qui nomen Thesalus: hic ægris omnibus initio morbi triduanam inediã indicit. Rectè ac salubriter. Sed o quanti sunt, qui ægrotare mallent quam ita valefcere!

Addo firmandis jam dictis. Plurimos ego ipse novi, qui ad octogefimum, nonagesimum & plures annos produxerunt vitam, de quibus omnibus rectè dicitur illud: Si eis longior fuisset mensa, brevior fuisset vita. Longiorem appello mensam, quæ ad lubitum appetentiæ cibum potumque ingerit, quæ invitatiunculas ad bibendum crebriores habet, ubi efficitur & bibitur, quantum satis est, & plus quam satis est. Hæc mensam quidem longam, sed brevem faciunt vitam.

Ante annos non multos, quod recentissimè meminî, vir primi nominis, qui ad omnes, putem, Europæ principes Legatus ab Imperatore missus, demum sanctioribus consiliis in animum indactis, in minimam Societatem I e s v coopatus est: sed hospitem secum adduxit infestam podagram, quod unum panem à religioso vasa genere absternerat. Sed ubi unum alterumve annum inter religiosos homines brevi mensâ, tenui salino, iul'culis & olivulculis cepit vivere, delicata podagra tam curti victus impatiens valedixit, aut si rediit, quasi furtivè ac vellicatim id fecit. Dum hæc chartis mandarem, etiamnum Romæ vixit vir iste religiosus, mihi familiarissimè notus, cuius & litteras est monstrare. Nimirum febris & podagra, sed & omnes morbi aliò migrare malunt, & procul exulare, quam inediã tolerare. Confirmo dicta.

§. IV.

Ludovicus Granatensis apprime pius & disertus scriptor, libro quem Devotioni consecravit, rem mirissimam simul & testatissimam enarrans: Dum hæc scribo, inquit, vir quidam in Italiâ chisagrâ & podagrâ bis terque miser, nam & ceterorum omnium membrorum usu destitutus erat. Hic ab insidiatore hoste loco tutiore deprehensus in turrim abreptus est. In hoc carcere victus illi quotidianus fuit parvissima panis buccella, & aliquid tepidæ foetentis aquæ. En omnis mensæ apparatus, panis arctus & aqua brevis. Quatuor annos his lautitiis vixit. Mutatis demum rebus ex alto ergastulo emissus est sanus, integer, sospes, vegetus, sine chiragrâ & podagrâ, colore vultus commendabili. Vivit etiamnum, teste Granatensi, vir iste qui turri & fami summas agit gratias; insuper flexis genibus, quotidianis precibus Deo supplicat pro illius incolunitate, qui sese in latebras sibi tam salutares conjecerat. Num ista credimus? Vix dubito. At interim bonum est re suâ ventrem non fraudare. suave est bene pasci, largiter obbibere. Quid hic aliud vociferer? Ite domum saturæ, ite capellæ, ite; curiculam mulcete, & curate, ut vobis bene sit, quidquid d'Chique sequatur morbi, quidquid ab æternitate immi-

neat supplicii. Bonum est bene pasci, bonum est non esurire, bonum est inediã omnino accessu prohibere.

Obsecro te, mi Lector, Gymnasium Patientiæ ad, & Pechium podagricum inspice, qui annis novemdecim specu abditus panem solo & fonte vixit, sed podagram omnem sic absterisit, ut ea in totam reliquam vitam manserit expulsa.

Atque hæc, quæ narravimus, nil supra naturæ vires postulant. Si Daniele, si Ananiam & Azariam, si Mitaëlem, si similes in exemplum abstinentiæ traxissem, esset non nemo, qui clamaret: Hæc naturalia non sunt, hæc humanas vires excedunt.

Hoc igitur agamus; Vos ipsi, qui hæc legistis, homines vobis seligite notissimos, qui cibo potuque, qui omni cupidiarum genere abundant, qui delicatè comedunt & conviosè, qui nihil famis tolerant, quibus sitire nefas est hos ipsos inspiciat. Ah, quam pauci horum ad septuagesimum, quam longè, pauciores ad octogefimum annum ætatem extrahunt? Labores iis vitam non rapiunt; edunt bene, vestiuntur commode, habitant laxè, cubant molliter, dormiunt satis, vix quidquam laborant, recreationibus vacant perpetuis, & tamen rarissimè sunt longevi. Contra verò tot millia pauperum, qui parè comedunt, malè vestiuntur, angustè habitant, strato jacent rigido, non satis dormiunt, in continuis laboribus sunt, procul omni recreatione agunt; & licet quotidianis sudoribus ac jejuniis videantur exhausti, tamen sæpissimè ad octogefimum, nonagesimum, centesimum annum, & ultra perveniunt.

§. V.

Abstinentia medicina omnium turissima. Subinde quaestio grandis nascitur: Quid sit medicè vivere? Ad quaestionem non illepidâ suppetit narratiuncula: Pyrrhinculus Vasco iter fecit peregre. Hanc ferus vesper fatigatum ad tabernam inopem deduxit. Apposita est cenula, sed omni ex parte olitoria, meris herbis composita. Cui tamen vinum additum, sed dilutissimum, & à quo nulla sanè intemperies cerebro metuenda. Ita cibus, panis, potus, omnia quam parvissimè subministrata. Vbi finem habuit hæc cena, quæ panem principio caruit, ingeniosus diversitor cauponem ad se accersens: Obsecro te, inquit, medicum mihi voca. Mox caupo: Ecquid malum, inquit, in agresti viculo possis medicum? Hoc genus hominum nobis hic ignotum. Cui subridens hospes: Num, o bone, teipsum ignoras? Cenam mihi planè medicam apposuisti. Agnosco valetudini eã re insigniter consultum. Vt igitur merces operæ respondeat, cape medicum non cauponis pretium.

Mensa sobria, medicina omnium præstantissima. Hoc omnino medicè est vivere. Quâ in re nonnumquam belluæ plus quam homo sapiunt. Serpens cum senectus gravior obrepit, ut vetustam pellem exuat, diebus pluribus jejunit. Leo & lupus nimium saturi, ut morbum caveant, medicè vivunt, vix quidquam gustant. Ita vel à brutis animantibus humana cruditur gula. O gula vitiorum janua, Adami ruina, valetudinis fovea, vitæ rapina, Esau præcipitium, Israëlitarum interitus, mortalium violenta & sæva nimis domina! Iure indignatur Satyricus:

— quanta est gula, quæ sibi totos
Ponit apros, animal propter convivia natum!
Pena tamen præsens, cum tu deponis amictus
Turgidus, & crudum pavonem in balnea portas.
Hinc subitæ mories; atque inestata senectus.

Quasi verò, inquit, non satis possit farciri venter, nisi apri mensis inferantur integri? Hoc tamè boni habet Rulius. Pligula, præsentem secum adducit penam. Cum cibi plus æquo ingeruntur, remanent crudi & indigesti. Ita sto-

Gymnasium Patientiæ
Parvè
Adrianus Barlaam in dialogis de inferiori Germania oppidè.
Iuvenal. Sat. v. 140.
Primus id ausus est R. Servilius Rulius. Pligula, præsentem secum adducit penam. Cum cibi plus æquo ingeruntur, remanent crudi & indigesti. Ita sto-

libri pag. 498.
libri. 30.
110.

*a Persius
Sat. 3. Tur-
gus hic e-
pulis atque
albo vino
lauatur.
b A cibo fla-
ti exerc. vi
aut cubiti
ire, singula-
riter notat.
c Eccli. 6.
37. v. 34.*

machus nimium factus pavonum, gallinarum, caponum, anatum, aliorumque avium cupidias nondum digestas ad balnea a, ad sphæristerium, aut etiam ad lectum b desert. Hinc variae credidates, hinc frequentes morbi, hinc prope rate mortes. Horum omnium malorum una, epularum ingurgitatio est causa.

Ergo, si abigendus sit canis, ostendendus ei lapis; si despumet olla, subtrahendus ignis; si recalcet equus, minuendus ei pascus; si male obtemperet caro, edomanda est jejuniis.

Ecquid amplius egemus testibus? Qui abstinentes est, adjiciet vitam: Est sanitatis mater Abstinentia. Quid ergo formidamus famem et iugum, qui cenam adituri sumus æternam? Quid jejunia horremus, qui deliciis pacemur immortalibus? Satiabimur, cum apparuerit gloria Domini.

CAPUT VI.

Ieiunium nobile ac Spartanum omnis cibi condimentum.

ANAVS Seneca eruditionis princeps, idea morum nobilissima, non solum alios abstinere docuit, sed & ipse abstinuit, & longè severius quam docendo suavit. Habuit Seneca inter amicos hominem opulentum & delicatum, Equitem Romanum Lucium, ad quem pleraque omnes epistolarum misit. Huic viro abstinentiam sæpius inculcans: Tecum ipse dispicias, inquit, quid sit necessarium, quid supervacuum. Præcepto prorsus aurea: Necessitatem attendere, non voluptatem. Si legem hanc orbis servaret, nemini deesset quod sufficeret. Sed efficacis monens, imò & præcipiens Seneca: Ceterum, inquit, aded mihi placet tentare animi tui firmitatem, ut ex præcepto magorum vivorum tibi quoque præcipiam: Invenias aliquot dies, quibus contentus minimo ac vilissimo cibo, duri atque horridi veste, dicas tibi: Hoc est, quod timetur? Hoc secuti sunt, qui omnibus mensibus pauperum vitam imitari, ne unquam expavescerent, quod sepe didicissent. Hoc triduo & quadriduo ser, interdum pluribus diebus, ut non lusus sit, sed experimentum. Tunc mihi crede, Lucili, exultabis dupondio & saturo. Non est tamen, quare tu multum tibi facere videaris: facies enim quod multa millia servorum, quod multa millia pauperum faciunt, illo nomine te iustice, quod facies non coactus. Tam facile tibi erit illud pati semper, quam aliquando experiri. Habeamus aquam, habemus polentam, & tunc ipsi de felicitate controversiam faciamus.

*Senec. epist.
18. mihi
pag. 417.
ante med.*

*† Duobus
asibus, non
totis duobus
cruciferis.*

*Senec. epist.
110. mihi
pag. 641.*

*Ælian. l. 4.
Var. hist. c.
13. mihi
pag. 153.
† Vel, cui
pauca non
sufficiunt.*

An non Seneca jejuniorum & famis encomiastes, qui suis auditoribus panem atrium sobriamque hydriam commendans: Quid magni est, inquit, mi Lucili, si ostrea & voleros, si perdicæ & capos, si meleagridas & phasianos, si estudines peltatas, si Castorum candidas, si urforum ungulas, si cerebrum torvis non desideres? Tunc mihi rem magnam feceris, si panem nigrum ac sordidum non rejeceris: si tibi ipse persuaseris, herbas & olera non pecori solum crescere, sed & homini, si denique parvo contentus esse didiceris. Temperantiam, quam docuit, Annaeus exercuit.

Ælianus refert Epicurum Gargettium dicere solitum: Nihil ei satis est, cui parum non est satis: Si mihi sit offula, si sit hydriola, vel ipsum cælum provocem contra, vel ipsi Iovi insultem. Hunc abstinentiæ & inediae amorem philosophis sola persuasit ratio. Nos fundamentis firmioribus nitimur & sanctioribus. Et hæcenus quidem differuimus, jejunium valerudinis unicum & princeps esse præsidium, jejunium pharmacorum omnium esse pharmacum. Nos contra objicimus; sit sanè pharmacum, sed hem quam amarum est & acerbum! Huic objectioni respondendum: Ajo igitur: Ieiunium ciborum omnium condimentum est. Atque de hoc porro loquimur.

§. I.

Nec rationum numero, nec testium hæc opus est; N experientia mille testes, mille rationes. Exempli gratia: qui sabbato cenam omittit, ei Dominico die cibibus incredibiliter sapit: si pridie lautius cenasset, voluptas illa neutiquam tam suavis accideret. Suave cibi condimentum est jejunium.

Illud tamen hæc observandum: Qui post feverius aut diurnius jejunium in ventre lupum gerit, & ardentè esurit, attendat ne præcipitet, sed lentius edat, alioqui noxam incurret: quod jam supra monuimus. Ideo qui mugientem sentit stomachum, sibi ipse dicat: Heus lentè, ne propera, ne tuburcinare, ne præcipita; cibus tibi non rapietur: quæso te, non raptim, non cursim edas, sicut canis è Nilo bibit. Tandè tibi magis conducent cibi, tantoque sapientè melius, quanto comederis lentius. Heus lentè, lentè.

Ita suaviter comeditur & salubriter. Salubrem efficit cibum, rectè illum mædere ac commolere, suavem reddit, cenà sæpius abstinere. Nam quod veteri verbo dicimus: Esurienti sapit mel. Nec mellita tantum esurientis palato grata sunt, sed & panis avenæ cibus inhianti jucundior est, quam homini jam saturo artolagana, panis saccharis, scitamenta mellita, nebulae dulcioris, tragemata sele&issima. Fames & jejunium cibi condimentum suavissimum.

Deinde philosophia nos docet, omne quod recipitur, per modum recipientis recipi. Explico dictum. Ergo proponuntur ferula delicata, optimè cocta, saporis eximii, primæ commendationis, cupediæ selectæ, vel ipsi superis non fastidientiæ; non tamen sapiunt ægroto, naufragis illas, rejicit, & vel libatè oculis reculat. Cur obsecro? Fauces, lingua, gustatus ægri corruptus & fucro pessimo infectus est. Hinc nihil sapit. Est, minime delicia, sed modus recipientis deest; hinc oblatos cibos æger fastidit & amovet. Contra lignarius aut ferrarius faber, valens operarius, offam exolutam, sicut confectam, avenam coctam, tuctum crassum, artobamma cerasum, avidè nec sine voluptate comedit, scutellas digito evertit, quem lambit, & pæne prærodit; hoc unum deesse cibo videtur, quod pluribus agrè sufficiat. Voluptas igitur non tam in cibo & potu, quam in eo faciunt loco est, quem tranfit cibus & potus. Et hæc solâ ratione verum censeo effatum: Quod sapit, nutrit. Ceteroqui in mille aliis falsissimum est. Innumera sunt, quæ sapiant, sed non solum non nutriant, sed etiam inquinant & perdant.

Sed videte hæc sapientissimam Dei providentiam, qui sinceriores edendi voluptatem posuit in fame, abstinentiâ, & jejunio. Hinc effatum Salomonis: Anima saturata calcabit favum: & anima esuriens amarum proculci superet. Homo satur non solum naufragat, sed & calcat delicias. Exemplo id declaremus.

§. II.

EMINI, cum ante annos complures in patricia domo rideret Hymenæus nuptiali convivio, & omnia plausibus exsonarent; hic nemo domesticorum non epulis fartus largiter vino maduit. Inter domesticos ancillarum unâ nescio quid fastidii ostendebat, dentibus & manu feriantibus. Iusta ferculis appositis non parere, hilariùs die geniali comesse; sed illa excusans negavit quidquam appetere. Interrogata quid demum equili præ ceteris mallet, aut quid secundæ mentis veller? Hoc, inquit, mihi jucundum foret, mensam cum discis evertere. Ita prorsus anima saturata calcat favum, mel desipit muri melle distento. Haud aliter nos, cum saturi sumus, loquimur. Est qui dicit: Vellem hunc cibum nunquam libassem, vellem parcius bibissem, vellem ingesta omnia viam per os relegerent.

*Que cibi
suave red-
dant.*

*Et quæ
suavem.*

*Cibi vo-
luptas in
quo fita
est.*

*Provi-
dit.*

relegerent. Ita favum calcamus, cum cibis oppleti sumus. Ieiunium cibi condimentum optimum.

Voluptas igitur in ore, & in meliori dispositione organorum, non in cibo, non in coci manu sita est: non refert quale sit opsonium vel quâ arte, quo cacabo coquatur, sed quibus faucibus, quo palato recipiatur. Hinc laborator panis ater, & olus insalsum plus sapit, quàm homini otioso & deliciis farto gallina vel capus altis lacte & similâ saginatus. Quando enim non laborat, nec famem expectat. Quandò major edendi necessitas, tantò major voluptas. Hoc in ipsi& etiam summatibus est videre.

Darius Rex Persarum ab Alexandro Macedone prelio victus & fugatus, maximam è fugâ sitim contraxerat. Hinc aquam turbidam in galeâ propinatam tantâ voluptate bibit, ut afflus sit, se omni vitâ suavius numquam bibisse. Quia scilicet, Cicero teste, numquam sitiens bibit.

Rex Artaxerxes, ut Plutarchus memorat, cum in præcipiti fugâ commeatum omnem perdidisset, panem hordeaceum, & aridas ficus pauculas appetentiâ tantâ comedit, ut diceret: Dii boni, cuiusmodi voluptatis hæc usque inexpertus fui? Quia scilicet numquam esuriens comedit.

Rex Ptolemæus longis itineribus Ægyptum peragrans in pauperem casam divertere coactus est. Hic panis niger & crassus in cenâ caput appositus. Rex avidè comedens: Numquam, ait, suaviorem cibum sumpsi. Fames scilicet & jejunium cibi condimentum est suavissimum.

Dionisius Sicilia tyrannus cocum ad se accersens gravius stomachari cepit, quod in pridiana cenâ vix ulli missus sapuissent, utique cocorum negligentia id accidisse. Cocus non sine sale ingehiosus: Si fas coniectare, inquit, optime regum, facillè addivinaverim, quid defuerit: aromata, ni fallor, desiderata sunt. Quid ais? inquit rex, num culina nostra non satis habet aromatum? Sanè, ait cocus, non satis aromatum Spartanorum. Aromata Spartana sunt, Labor & Fames. Nam Spartani non prius accumbunt, quàm laboraverint & esurire coeperint. Hinc illud Græcorum: Fames præter seipsam alia quoque reddit dulcia. Ergo Spartana Hispaniarum, Indiarum, & Sinarum aromata omnia longè præcellunt.

§. III.

IN Sueviæ cœnobia notissimo Abbas ad se cocum in simili causâ evocans: Heus, inquit, magister Iane, querelæ de te graves sparguntur. Neque unus tantum è meo famulitio affirmat cibos negligentius paratos mensæ inferri, cum tamen in culina nec adipis, nec farina, nec aromatis ulla sit penuria. Hæc cocus simplici animositate: Admodum Reverende Domine, inquit, licetne loqui? Licet, loquere, ait Antistes. Mox Ianus magister: Quid multis hæc opus? ait, isti queruli nebulones nimium sunt saturi: esuriant, & aliter sentient. Nimirum ubi Spartana desunt aromata, ibi omnis cibo deest gratia. Hinc illi opulenti & fastidiosi homines, qui plerumque prandium cenamque adeunt velut jam pransi & cenati, tot gulæ irritamentis egent: adsint necesse est oliva, capparibus, sinapi, embamma, oxycarum, intinctus, diversi generis acetum; tot insuper condimentis, tot jusculis, tot scitamentis, tot sorbitunculis est opus ad proritandum os, ut denique famis aliquid sentiat, quæ cibum per guttur artificio deceptum trajiciat.

Turpissimum est ventris sui men suram non nosse. Ideo Diogenes: Quam multis, inquit, non indigeo! Spartanis aromate bundabat; famem in promptu habebat. Socrates ab eadem re dives dicere solebat: Optimum condimentum Fames. Hinc illi gelida fontana in

majoribus deliciis fuit quàm aliis vinum Thasium aut Falernum; Socratici potus condimentum fuerat sitis. Hinc adagium natum Latinis: Fami, crude factæ saccharum sapiunt. Piper, cariophyllum, zingiber, nux odorata, unguentaria, cinnamum, melioris notæ sunt aromata: super omnia jejunium & abstinentia.

Philosophos veteres rectè hac de re sensisse Ammianus Marcellinus testis accedens: Constantinus Imperator, inquit, publicè numquam excreavit, numquam nares emunxit. Hic à Persarum exercitu cæsus & in fugam actus, ab anu panis fragmen accepit, quod tragemata & bellaria omnia superare visum. In promptu cautus: numquam sic esuriit.

Theodosius Imperator in venatum profectus, cum famulitium Palatinum huc illuc sparsum animadverteret, venatoriæ fatigationi se subducens, ad monachi tugurium divertit hospes ignotus. Monachus multa satagens sui penoris promus condus, ut apponeret quidquid domus pretiosi conderet, panem acceto atque oleo maceratum mensæ intulit adjunctâ hydriâ. Esuries & æstus Cæsarem fecere avidum. Comedit igitur bibisque largius. Fame sitique sedatâ Theodosius: Verè, inquit, affirmo tibi, Pater, numquam me in palatio meo tantâ cum voluptate sumpsisse cibum. Condimentum cibi suavissimum, fames & jejunium.

Sed hujus assertionis testem sisto, cui nemo facile contradixerit. Hebræus Psaltes de penore cælesti disserens: Cibavit eos, inquit, ex adipe frumenti, & de petra melle saturavit eos. Num mella stillarunt è rupe? Nusquam id affirmat sacra pagina. Nam è petra Moses solam eduxit aquam; de scaturigine melleâ, mentio nulla. Aqua fluxit è silice, sed quia fatigatis & siti confectis hæc aqua opportunissimè scaturiit, ideo hæc merum mel, Falernum merum videbatur. Aromata Spartana nobilissima. Ieiunium cibi condimentum optimum aqua recens in siti potus gratissimus.

§. IV.

NEC tantum cibi, sed & somni condimentum est Ieiunium. Id quidem non negaverim, homines naturæ calidioris, si dormiant incenati, plerumque perijus dormire; his tamen Ieiunium non penitus fugiendum, sed mitigatiùs assumendum: edant aliquid, bibant aliquid, sed parte notabili minus quàm aliis edissent aut bibissent, & non tantum somno non carebunt, sed etiam multò tranquilliorẽ habebunt. At verò illi, qui naturæ sunt humidioris, nec viscerum æstu laborant, his Ieiunium somnos conciliabit quietissimos. Optime Basiliius: Gravatus venter, inquit, non solum ad cursum, sed etiam ad somnum ineptus est. Nec mirum: In hominis adeo saturi ventre quatuor elementa digladiantur: hinc turbatur somnus aut insomnia. Alii qui aut modicè cenant, aut, si copiosius, urgente fame cenant, si suaviter dormiunt. Quod Ecclesiastes aperte asserens: Dulcis est, inquit, somnus operanti, si ve parum, si ve multum comedat: saturitas autem divitis non sinit eum dormire. Quod confirmans Siracides: Quam sufficiens est, inquit, homini erudito vinum exiguum! & in dormiendo non laborabis ab illo, & non senties dolorem. Somnus sanitati in homine parco, dormiet usque in mane, & anima illius cum ipso delectabitur. Vti citharædus, qui chely aut testudinem habet digitis suis bellissimè respondentem, eâ plurimum delectatur: contra si instrumentum illud musicum tractatu fit inhabile, si fides discordent, si collum gracile nimis, si venter nimis sit crassus, fidicem animum abjicit tractandi fides: ita spiritus in homine cum corpus habitat sobrium, leve, cibus non oppletum, agile, paratum, promptum.

MARCI
IN
SILICIS
CA
P. VI
S. III
S. IV

Hoc plurimum quod
tidianna pe-
ne docet ex-
perientia.

Promptumque, eo multum oblectatur: at verò si panciscatur corpus intemperans, madidum, grave, escis infertum, flaccidum, somniculosum, vehementer affligitur: hic labor quavis molestus, cena non suavis, somnus non placidus est, hic turbata omnia.

Novi ego homines religiosos, quibus sapissimè cenula est, postquam non lavantur manus, qui ab horà noctis non à usque ad quartam matutinam, quà surgendum, uno latero uno eodemque tectore, s'pore numquam interrupto dormiunt suavissimè, & anima cum ipsis delectatur & iucundum est manè querere, Num septem horà iam præterierunt?

Itaque abstinentia & ieiunium non tantum cibi, sed etiam somni condimentum est optimum. Qui legitimam cibi potisque voluptatem querit, aromata Spartana semper in promptu habeat; Labor & Fames omnia condiunt. Eluriamus nunc passulum, ut faciemur æternum.

CAPVT VII.

Ieiunium, temporis, opum, & boni nominis grande auctarium.

Gell. l. 2.
Noct. Artic.
26.

Stobaeus ser.
27.

VERBUM erat vetus, ut Gellius testatur: Sæpe etiam est olitor valde opportuna locutus. Epicurus philosophus apud nos sequiores fame non optimè audit; senem ab horto nominamus, quod in hortis sæpius velut in scholà docuerit: quidquid sit, Epicuri scripta multum habent eruditionis ac sapientiæ, & ad virtutem non languidè trahunt. Assiduus est Seneca in hujus Philosophi dictis laudandis. Ad rem interrogatus Epicurus, quo artificio facile quis ditesceret? In hunc modum respondit: Non si præsentibus adjeceris, sed si usum ac necessitatem tibi persuasam circumcideris; non enim augendæ sunt facultates, sed minuendæ cupiditates. Idem dicendum in Ieiunio & Abstinentiæ causâ. Non addendum est, sed detrahendum appetentiæ: os circumcidendum est. Parsimonia nobile vestigal, imperium in gulam, prædices victoria: qui os & appetentiam noverit substringere, paucis contentus vivet. Cur comedendi libido strenuè coercenda sit, causas aliquot exposuimus. Proxima dissertatio monstravit ieiunium ciborum omnium, imò & somni, suavissimum esse condimentum. Progredimur, ostensuri ieiunium non temporis solum, rei omnium pretiosissimæ, sed & opum ac famæ magnum esse auctarium. Qui abstinentiam non horret, multum temporis lucratur, pecunias & nomen auget. Rectissimè ille, quem dixi, philosophus ab horto dixit: Volenti ditescere non sunt augendæ opes, sed minuendæ cupiditates. Detrahe mensuram, & adde tempori, facultatibus, famæ ac nomini. De his hoc capite loquemur.

§. I.

Vita est
vigilia.

Dissertationis fundamentum statuo illud eruditiorum pronuntiatum: Tantò longior est vita, quântò brevior est somnus. Nam vita est vigilia. In excubiis standum, dum vivitur. Somnus, imago & frater mortis. Si cernant oculi duos aliquos simul jacentes, mortuum & dormientem, vix quidquam discriminis observant. Qui dormit, post aliquantum temporis evigilabit: interim dum dormivit, non propriè vixit. Vita est vigilia. Quò igitur minus dormitur, plus vivitur: brevior somnus, longior vita. Sed ulterius. Mensa referta, cena plena, simposia larga somnum exigunt prolixum. A simili res patet. Quò luculentior culinæ focus, quò plura parantur ferula, eò copiosior fumus; ita quò liberalius estur ac bibitur, eò diutius dormitur; plus cibi, plus vaporum, plus somni,

Ita paulatim plurimum vitæ demitur, quod Mortis fratri somno conceditur.

Atqui nihil in orbe pretiosius tempore. Aurum & gemmæ temporis collatae, viles quicquiliæ sunt. Homo mihi benevolus ditare me potest, tempus perditum restitueret non potest, rapere potest. Thesaurus temporis thesaurorum omnium summus. Innumeri homines cetera non pessimi, sed ob tempus malè impensum ad tribunal summum pessimè stabunt, si præsertim, qui tot horas, tot dies, tot hebdomades, tot menses, tot etiam annos aut nihil agendo, aut malè agendo veluti per jocum combusserunt. Omnes etiam minimas temporis particulas sollicitè colligamus, uti aurifices auriscobem, aut feminæ, quæ fila ducit aurea. Si damnatorum alicui orbis terrarum aureus, & oceanus balsamo plenus donaretur, quid, putatis, hac divitiarum mole mercari cuperet? Vnicâ dumtaxat horulam, quâ posset impetrare Dei gratiâ. Et nos tot horas, tot dies stolidissimè combutimus. Tempus inestimabilis thesaurus. Cur ergo recusamus cenæ aliquid aut somno demere, ut thesaurum hunc temporis augeamus? Ita plerique præcorum Patrum fecerunt, ut vitam redderent longiorem, cenulam & somnum vulerunt esse breviorum.

Basilii Magni, Theologi & Orator disertissimus, ut parcius dormiret, semper humi dormiit, stratoque tam rigido somnum largiorem exclusit, & quia diem incredibili temperantiâ traduxit, noctes plurimas studiis aut precibus pervigilavit. Ita & Antonius Magnus totas non raro noctes inter colloquia cum Deo non sine voluptate consumpsit. Hoc ideo facilius potuit, quia semel tantum de die, nec ante solis obitum, corpus pane, sale & aquâ refecit. Quod de illo testatur Athanasius. Sic alii quamplurimj egerunt.

Quâ ratione, obsecro, Augustinus, Hieronymus, alii, tot libros posteritati consecrare potuissent, nisi scriptio & noctem impendere voluissent? ut autem hoc commodius possent, aut jejuna, aut parcissimè cenare non refugerunt. Plenus venter non studet libenter; ferè somnum querit. Novem Hieronymi Tomos manibus versamus, iis quæ perierunt, non censis. Nil scribere potuisset Hieronymus, nisi jejuna-re ipsi & vigilare familiarissimum, imò quòdianum fuisset. Hic facer scriptor id minime dissimulans: Ex toto orbe, inquit, huc venit Bethlehemum. Ezechielem ceppi exponere; vix finiam. Nulla enim hora, nullum momentum est, ex quo non fratrum occurramus turbis. Omnes cum Hieronymo loqui, omnes illum videre cupiebant. Quomodo ergo tam multum scripsit, qui ab occupationibus aliis nil otii habuit? Faretur ipse noctem his lucubrationibus assignatam. Enimverò largiùs cenare, & somno liberalius indulgere, sunt vicinissima; alterum ab altero vix avelli potest. Malè autem vigilabit, pessimè lucubrabit, qui lautiùs cenaverit.

Augustinus, quamvis in disputationibus & colloquiis frequens, quamvis in concionibus ad populum habendis assiduus (uti olim Episcopi erant) Præsulis tamen officium sic administravit, perinde si nihil scripsisset; nihilominus tam multa scripsit, perinde si hoc unum fecisset. Hinc decem grandiores Tomos posteris reliquit: plurima temporum injuriæ diripuerunt. Et quomodo tandem inter tot tantisque occupationes tam multa litteris consignare potuit? aut frugalissimè cenavit, aut cenâ penitus abstinuit: hinc lucubrationes nocturnæ longiores, hinc eruditæ vigiliæ, hinc divinæ ad lampadem scriptioes: Quod dies negavit, nox dedit.

Gregorius Magnus, Antistes summus licet tenuis pene morbis conflicteretur, plurima tamen scripsit, quia & abstinentissimus fuit, & vigilantissimus. Consuetus illi cibis legumina erant, & quavis pedibus infisteret

insistere nequiret, nihilominus vigiliis, precibus, studiis assidue inhærebat.

Ita Thomas Aquinas Theologiæ Phœbus, non ultra quinquaginta annos propagavit vitam, & tamen septemdecim Tomos conscripsit, quos æternitati dicavit.

Alphonfus Tostatus Abulensis Præsul quadraginta tantum annos in vivis fuit, & tamen tredecim ingentia volumina scripsit, eruditionis varietate, ut illud elogii acceperit:

Hic supor est mundi, qui sibile discutit omne.
Hi tales viri non diu in mensâ perferere, non diu in lecto hæere poterant, qui potuerunt tam multa scribere, tot occupationibus aliis satisfacere. Et consideret quis labores istos, præcipue Tostati, dicer: Hi viri, si eorum lucubrations & occupationes ceteras spectemus, nec comedisse videntur, nec dormisse; adeo multum laborarunt. Ita brevior somno longior sibi fecerunt vitam, & copiosorem doctrinam.

Experientia loquitur, illud, quod quis die toto invenire nequit meditando, horis antelucanis, secundâ, tertîâ, quartâ matutinâ facillè indagari. Has autem horas minimè salutant ii, qui lautè cenant, liberaliter obbibunt, corpus cibo potuque farciunt. Horâ septimâ matutinâ, vel octavâ, vel etiam nonâ,

cum clarum manè fenestras
Intrat, & angustas extendit lumine rimas,
plumèa calidâque tumbâ etiamnum jacent sepulti.
Hic cogitationes sublimiores exulant, hic eruditio & sapientia plerumque domi non sunt.

Nec illud hic tacendum, quod reverà offensionis est & pessimi exempli. Sunt multi, præsertim homines opulentes, somni consueti tam amantes, ut persuaderi nequeant, vel in anno serâ tantum maturius lectum deserere, & horâ sextâ die Parasceves concioni se fessere. Pro dedecus! Hominem Christianum in Christi patientis gratiam nec vel simplici solum vice somno aliquid velle demere. Fugidissime Christiane, quid ais? Totâ nocte illâ, & plures pro te vigilavit Christus, & tu non possis nec unâ quidem horulâ vigilare pro ipso, & cum ipso. Tot tamque acerbis cruciatibus Christi non tanti apud nos valeant, ut pauculis diebus minus comesse, minusque dormire sustineamus.

Iam dixi: Lautior cena, longior somnus, brevior vita, sunt conjunctissima. Vivere vis prolixius? minus dormi.

§ II.

Sed non tantum extendit vitam abstinentia, sed etiam auget pecuniam. Res testatissima Quot patrimoniorum gurgites devoratis ac consumptis ædibus fecerunt proterviam! Homini guloso nihil sufficit: prædia & fundos abligurit, grandes reverâ balos, & post tantam ingluviem magis esurit, nec clamare, desinit, *Affer, affer.* Homo frugi & abstiniens paucissimis contentus, non difficulter invenit, quo ventri silentium persuadeat. Abstinentia saluberrimum parsimonie genus. Hominem gulosum aut potulentum rarè videas divitem. Salomon ejus rei certissimus: *Qui diligit epulas,* inquit, *in egestate erit. Qui amat vinum, & pingua, non ditabitur.* Hinc ab eodem monita: *Noli esse in convivio potatorum, nec in comessationibus eorum, qui carnes ad vescendum conferunt: quia vacantes poribus, & dantes symbola, consumuntur, & vestierur panis dormitatio.* Somnolenti & potatores ad inopiam rediguntur; dormitatio vestes laceras, comessatio crumenam vacuum in præmium offert. Nam quod in æriolum esset recondendum, in ganeam effunditur. Abstinentiæ vetricigal amplissimum.

Nec vitam solum & pecuniam, sed & famam honestissimis incrementis amplificat abstinentia. Homo

Tom. II.

abstiniens & sobrius etiam hosti pretiosus. Homo patinis & poculis consecratus, vilis est etiam amicissimis. Pessimi nominis, nigerrimæ famæ est, dici de aliquo: Calicum traho est, dum dumtaxat Deas ex omni numero Deorum novit, quas & sacrificiis colit, Eduliam & Potinam.

Monitus est Iulius Cæsar, quem Senatoriæ manus in curiâ confoderunt, ut sibi à clandestinis insidiatoribus caveret. Non timeo, ajebat, crasses, rubicundos, obesos, sed pallidos & macilentos. Non erravit iudicio. Tales fuerunt Brutus & Cassius, qui Cæsarem occiderunt. Mensarum asæcla, patinarum castillo vix unquam præclari aliquid aut ardui conabatur. Nam qui calicibus student epotandis, homines remissi & socordes sunt; quid boni aut magni ab eis speres? Homo temperatus & jejunii cultor pecuniam & famam auget.

Romanæ conditores historiæ, Livium, Sallustium, Tacitum evolve, & quod asserimus, credes tot eruditibus testibus. Nimirum Romæ quamdiu Temperantiæ, Iejunii, Abstinentiæ civiles leges servavit, omnium gentium victrix & domina fuit, alias post alias regiones & provincias in suam potestatem redegit, orbem terrarum expugnavit: dum Curii & Fabricii homines nobilissimi pulmenta, rapas, olera; non tantum in mensam admiserunt, sed ea ipsi suâ etiam manu severunt, res Romana præclarissimè stetit, ubi comessationes & cenarum lux grassari cœpit, priora omnia dilabi, rueret, ac pessum ire cœperunt. Nulla salus luxui: Intemperantia & gula regnorum eversio.

§ III.

Pari planè modo religiosi cœtus propagati sunt. Quamdiu in illis suis stetit abstinentiæ honor, dum jejuniorum dies religiosè culti, quamdiu potationes & symposia inter eos nulla, tamdiu salva omnia. Vbi verò esuriales dies paullatim aut aboliti, aut imminuti, vel remissius observati: cum caliculi in cenis, & extra illas obambulare, cum madidum vitrum aut stannum ultrò citròque commeare, cum propinationes & invitatiunculæ admitti, cum Bromius reciprocus, cum Vesperæ in tricliniis aut in latebris ad Lyæi aram cantari; mox meditationes, disciplina, lectiones & preces sacre aut oris aut curari perfunctoriè cœperunt: successit silentio loquacitas, labori otiositas, vigiliis somnolentia, jejuniis temulentia, virtuti vitium. Ita Vara Vibiam sequitur. Inspice bene instituta cenobia, & castas jejuniorum leges, & illæsum Abstinentiæ regnū invenies: esuritur & fitur, cum mos vetus & sacre sanctiones jubent. Habent etiamnum sanctissimi viri religiosæ vitæ principes, discipulos abstinentiæ observantissimos. Veneratio, horum est imitatio.

Ad dissertationis caput redeo. Quisquis vult prolixius vivere, non detrectet parcius dormire. Qui autem detrahare vulg. somno, prius detrahare cibo. Hic rerum ordo est. O qualis vita, cujus pars potior edendo & dormiendo consumitur! Hic meritò possum magnatum mensas in jus vocare, quæ prandium & cenam subinde sociant, atque prandii tempus in cenæ horam extêdunt. Tales, ait Augustinus, sunt omnes ebrii, si, quorum prandia usque ad noctem ducuntur, quorum cenas Lucifer videt. Memini ego ante, annos quinquaginta prandii interesse, quæ ad tertiam, quartam, aut etiam quintam vespertinam producebantur damnabili exemplo. Num adhuc his moribus vivitur, ut epilogus prandii fiat exordium cenæ? De illis conviviis & symposiis nihil hic dicam, quæ diem noctemque solidam, imò quæ biduum subinde triduumve totum, potatione non interruptâ continuantur. Simile quid Seneca damnans: *Quibus nullum, inquit, intervallum, Naturæ quo interquiescerent, datum est, sed prandia cenæ usque in quasi. c. lucem perductis ingesta sunt.* Numquid ad hanc pecuni-

V 2

Aug. 10. 10. serm. 231. de tempore mihi pag. 376.

Seneca l. 4. quo interquiescerent, datum est, sed prandia cenæ usque in quasi. c. lucem perductis ingesta sunt.

MARCI
IN
S. IUSTINIANI
CA
I. IUSTINIANI
I. IUSTINIANI
I. IUSTINIANI
I. IUSTINIANI

dum faginam nati fumus? Num Deus eò nos condidit, ut exuto homine boves induamus, qui dies noctesque totas ad præsepe plenum vel pingue pratium os fatigemus?

Psal. 4. v. 3. Filii hominum usquequo gravi corde? Cur tantum gulae permittimus, ut in bestias degeneremus? Rectè hic priscorum monitum instillo:

Iambi veteres. Oportet esse ut vivas, non vivere ut elas:
Da corpori quod sufficit, non quod petit.

Sen. epist. 8. in 110. Ad rem sapientissimè monet Seneca: Miser est, qui stomachi sui mensuram nescit. Nec miser solum, sed & insanus est, qui ignorat, quem cibi potisque ingerendi suam faciat. Quidquid editur & bibitur, non ad voluptatis, sed ad rationis libram examinandum. Sciat unusquisque stomachi sui mensuram; discat ab experientia, quantum alimonie in prandium, quantum in cenam sufficiat, nec ultra quidquam appetentia satiatissimè permittat. Et ita deluti ad dimensum edat & bibat. Hac ratione vitam, pecuniam & famam auget. Annæi verbè dissertationem finio: Hanc ergo sanam & salubrem mensuram vitæ tenere memento, ut corpori tantum indulgeas, quantum bonæ valetudini satis est. Durius tractandum est, ne animo malè pareat.

CAPVT VIII.

Ieiunium, piarum exercitationum omnium adiumentum maximum.

APOLOGI veteris erudita narratio hæc est: Ficedula per silvas iter fecerat; hic fortè conspiciata turdum labruscæ infidentem, amaras ac degeneres baccas vellicantem. Visum est hoc ficedulæ insulsum nimis & aridum jentaculum. Mortatur igitur fratrem, & suaviter compellans: Mi turde, inquit, quid in via resqua incolis? quid arbores infelices vellis? desere infelix hoc fruticetum, & unâ mecum, si placeat, iter ingredi; in regionem longè opimiorem te ducam, ubi ficus & uvæ, ubi omne genus edulium abundè suppetat. Perfuaderi se turdus haud agrè passus, labruscæ valedicens, ducem suum hilariter secutus est. Pervenerunt demum tam ficedula quàm turdus in terram fecundis arboribus felicissimam. Insulas fortunatas dixeris. Et videbatur locus promissâ superare: nec enim quidquam deerat, quod ad gulæ votum desiderari poterat. Cum autem turdus curiosior circumspiceret, & hic quidem aves non ignotas virgibus viscatis miserè pendere, veluti in cruce suffixas, illic multò plures retium infidiis captas, alias alibi è fallaci fune pendulas, quasdam etiam fillo baculo simplexas, aut decipulâ claufas cernebat, mox alas fugæ parans: Vale, inquit, vale, o mea ficedula, vale, vale cum tuis deliciis: ego labruscas vellere, inò esurire malo, quàm in tantis vitæ periculis mensam accumbere delicatissimam. Inveniat qui vult, non ego: tecum epuletur, qui mortem amat. Mihi potior est tenuis victus, sed tutus, quàm dapes plurimæ, exquilitissimæ, quas Mors afflavit; Vale.

Quisquis non pericula solum, sed mala præsentissima, quæ cibi potisque intemperantem ulum comitantur, serò considerat, cum Turdo liberrimè proclamat: Malo decies, malo centies, malo milies incediam & famem pati, quàm selectissimis dapibus me farcire, & valetudinè lædere, vitam præcidere, tempus perdere, opes minuere, incolamè famam corrumpere. Capite superiori diximus: Qui cupit diu vivere, nò cupiat diu dormire. Vita est vigilia; vivere & nò vigilare, pars mortis est. Qui autem vult aliquid somno subducere, debet prius cibo. Hinc nostra conclusio: Ieiunium temporis grande auctarium: nec solum temporis, sed & pecuniæ ac nominis, ut supra demonstratum est. Nunc porò eundem, & conclusioni priori hæc

adjungenda: Abstinentia & ieiunium piorum exercitiorum omnium adiumentum maximum. Quicumque precibus, studiis, meditationibus serò vacare cogitat, ieiunare discat. Sacris exercitiis omnibus ieiunium & abstinentia subsidii adfert plurimum. Quod iam diductus exponendum.

§. I.

Serenum cælum & serenum caput in eo conveniunt; si vapores terræ non ascendant & aërem turbent, cælum serenatur, & lætæm exporrigit frontem. Humana intelligentia in se spectata, ad meditando, ad studendum, ad orandum semper expedita est; quia verò corpus tam inæqualis est valetudinis, hinc modò plumbeum, grave atque oneratum, modò agile, exoneratum, & leve est. Eam ob rem spiritus corporis inquilinus plurimum aut juvatur, aut impeditur bonâ malavè corporis constitutione. Notissimum: Plenus venter non orat, non studet, non laborat, non meditatur libenter. Homo satur & cibus fartus ad gariendum, fabulandum, ridendum, otandum, dormiendū multò est aptior, quàm ad precandum, legendum, commentandum. O bone Deus, quàm non sublimes aut sublimes cogitationes parit corpus esca meròque æstuans! Ab avi prædatoriâ id luculentum. Si falco bene pastus est, ad aucupium ineptus est. Volatu ardeam non allequetur, non transcendet, non configit: gravatus est cibo, non esurit, ideo nec prædam petit. Hoc tale aucupandi genus esurialis dies præcedat necesse est, alioqui nihil agit, & omnis perit venatica voluptas: ita profus homo, si abstinentiam oderit & ieiunium, in sublime sese non attollet, divina & caelestia cogitando non penetrabit, cum Deo & Angelis non sæpè colloquetur; onus corporis eum detrahit, sarcina escaria illum impedit: saturitas dejicit; quem in altum evexisset inedia. Ecclesiâ rectissimè canit: Qui corporali ieiunio vitia comprimis, mentem elevas, virtutes largiris & præmia.

Vates Hebræus Moles facturus audientiam in cælo, & cum ipso Numine collocutus, quadraginta esuriales dies veluti pervigilium præmisit, ita demum ad divinum colloquium admittus est. Elias ad secretum cum Deo sermonem admittendus, dies iterdem quadraginta ieiunio & ingediâ traduxit; perinde si præceptum illi fuisset è cælo: Elia, vide ut quàm maximè sobrius & ieiunus venias sermocinaturus cum Deo. Ita Elia hilaria fuerunt hydryæ, falerum è fonte publico, & panis subcinericius. Et ambulavit in fortitudine cibi illius quadraginta diebus & quadraginta noctibus, usque ad montem Dei Horeb. Cùmque venisset illuc, mansit in speluncâ. Et ecce sermo Domini ad eum. Sobrios amat famulos Deus; neque solis precibus, nec elemosynis solis, sed & jejuniis vult coli.

Sic Sara jugulatis septem maritis septies vidua, superius cubiculum ingressa, tribus diebus & tribus noctibus non manducavit, neque bibit; sed in oratione persistens cum lacrymis deprecabatur Deum. Et quod petit, impetravit.

Primus, non optimus rex Hebræorum Saul moturus arma in Philistæos, universæ plebi ieiunium indicxit: Maledictus vir, ait, qui comederit panem usque ad vesperum. Et non manducavit universus populus panem: id quæ tam strictâ religione, ut cùm in saltu publicum mel flueret, seseque oculis transeuntium venderet, nemo ausus sit vel digitum eo tinctum lambere.

Ita David Saulè filioque Ionathâ militia cæsis ieiunavit cum omnibus, quos secum duxerat, militibus: Et planxerunt, & steterunt, & ieiunaverunt usque ad vesperam super Saul, & super Ionatham, & super populum Domini. Idem obsequii genus præstiterunt mortuis Galaaditæ, & diebus septem ieiunia perseverarunt.

Ita

vestras, si manentes permaneritis in ieiuniis & orationibus, in conspectu Domini. Ieiunium piorum exercitiorum omnium adjuvamentum maximum, præcipue orationis. Oranti & cum elemosynarum largitate ieiunanti panditur cælum, gratulantur Superi, annuit Deus.

§. IV.

Petr. Chrysol. ser. 41. 42. 43. mihi pag. 110. & seqq.

Ieiunium sine misericordie incenso ad divinum conspectum non ascendit.

Oratione, ieiunio, misericordia ita fides, cõstat devotio & manet virtus.

Petrus Chrysologus de Abstinẽtia ac Misericordie mixturã tam eruditè ac piè, quàm sapientet & venustè: Abstinẽtia, inquit, est hominis prima medicina, sed ad plenam curam misericordie requirit exp. n. s. Ieiunium singulari cultu evellit vitia, eradicat crimina, ad fructus bonos agrum parat & mentis & corporis. Ieiunium est sanctitatis hostia, sacrificium castitatis, sed sine Misericordie incenso non potest ad divinum conspectum in odorem suavitatis ascendere. Ieiunium virtutum navis portat fructum vite, lucrum salutis advehat. Ieiunium nobis aperit cælum, ieiunium nos intronemat ad Deum; sed nisi tunc asuerit nobis Misericordia nostrarum patrona causarum, qui de innocentia constare non possumus, de venia securi non erimus.

Vt autem probe noverimus ab Abstinẽtia & Misericordia orationem separari non posse, summèque necessarium esse ieiunii, precum, & elemosynarum nexum ac consensum, idem Chrysologus hæc addens: Tria sunt, inquit, tria, fratres, per quæ fiat fides, constat devotio, manet virtus: Oratio, ieiunium, Misericordia. Quod oratio pulsata, impetrat ieiunium, misericordia accipit. Oratio, misericordia, ieiunium, sunt hæc tria unum, dant hæc sibi invicem vitam. Est namque orationis anima ieiunium: ieiunii vita misericordia est. Hæc nemo respiciat: nesciunt separari. Horum qui unum habet, & simul ista non habet, nihil habet. Ergo qui orat, jejumet; qui jejumat, misereatur: audiat petentem, qui petens optat audiri: auditum Dei aperit sibi, qui suum supplicanti non claudit auditum. Ieiunium jejumator intelligat, esurientem sentiat, qui vult Deum sentire. quod esurit: misereatur qui misericordiam sperat: pietatem qui querit, faciat: qui prestari sibi vult, præstet. Improbos petitor est, qui, quod alius negat, sibi postulat. Homo, esto tibi misericordie forma: sic quomodo vis, quantum vis, quàm cito vis, misericordiam tibi fieri. tam cito alii, tantum, taliter, ipse misere. Ergo oratio, misericordia, ieiunium, sint unum patrocinium pro nobis ad Deum, pro nobis hæc advocatio sint una, una hæc pro nobis oratio sit triformis. Hæc sunt, fratres, hæc sunt, quæ tenent cæli arcem, quæ secretum Dei iudicis pulsant, quæ ante tribunal Christi causas humani generis exequantur, quæ iniustorum petunt indulgentiam, reorum veniam promerentur. Hæc cui in caelestibus assistunt, ipse non subsistit in terris: hæc cum teneant in caelestibus principatum, in terris rerum summam moderantur; hæc regunt prospera, hæc adversa propellunt, vitia extinguunt ista, virtutes ista succendunt, hæc reddunt casta corpora, corda pura; hæc pacem mentibus dant quietem, humanos ista sensus, scholam faciunt discipulæ: per hæc in templum Dei pectora humana consurgunt, hæc hominem præstant angelum, homini deitatis deferunt hæc honorem. Hinc est, quod si horum suffragio Moses Deus, & ad triumphos suos militare sibi omnia mandat elementa: jubet mare discedere, dirari undas, profunda siccari, cælum pluere, dat frumenta, ventos spargere cogit carnes, noctem splendore solis illustrat, soleni nubis temperat velamento, petram percussit, ut de recenti vulnere frigida sitientibus det suenta, primum dat terris legem cali. scribit vitæ normam, figit terminos disciplina. Per hæc Elias nescit mortem, relinquit terras, cælos intrat, commoratur Angelis, convivit Deo, & terrenus hospes supernas possidet mansiones. Per ista Ioannes fit Angelus in carne, caelestis in terra, & auditu, visu, tactu, totam solus capit, tenet, complectitur Trinitatem. Et nos fratres si volumus Mosi gloria, Elie vitæ, Ioannis virtutibus, omnium Sanctorum meritis applicari, insistamus orationi, vacemus ieiunio, misericordie serviamus: qui in his vixerit, qui per ista fuerit communis, jacula peccati, diaboli tela, mundi machinas, vitiorum cuneos, mala carnis, voluptatum laqueos,

arma mortis, Christianus armiger, bellator Dominicus non timebit. Mala tempora facit nobis contemptus Dei, temporum cursus non facit. Quod ergo contemptu perdidimus, ieiunio conquiramus, animas nostras ieiunio immolemus, quia nihil est, quod Deo præstantius offerre possimus, probante Prophetâ, cum dicit: Sacrificium Deo spiritus contribulatus: cor contritum & humiliatum Deus non spernit. Homo offer Deo animam tuam, & offer oblationem ieiunii, ut sit pura hostia, sacrificium sanctum, vivens: victima, quæ & tibi maneat, & data sit Deo. Hoc qui non dederit Deo, excusatus non erit, quia se daturus, non potest se non habere. Sed accepta ut sunt ista, misericordia subsequatur.

CAPVT IX.

Ieiunium satisfactio pro peccatis, expiationis sacrificium.

PRUDENTIUS poeta Christianus ævo veteri senarios satis teretes de abstinentium ieiunio scripsit. Metri specimen damus:

Adesto castus, Christe, parsimonius, Ieiuniorum dum litamus victimam: Nil hoc profectò purius mysterio, Quo fibra cordis expiatur lividi, Intemperat a quo domantur viscera, Hinc subjugatur luxus & turpis gula, Vini atque sono ni degener scordia, Libido sordens, inverecundus lepos, Variæque pestes languidorum sensuum Parcam subacta disciplinam sentient. Frenentur ergo corporum cupidines.

Dictorum rationem addens: Sicut aqua præfocatur ignis, inquit, & sicut ad solem nix liquefcit, sic noxas delet ieiunium, si blanda semper misceatur largitas. Bona est oratio cum ieiunio, & elemosynâ. Ille profectò lymphas apporat extinguendo delictorum incendio, qui animam oratione, corpus ieiunio, crumenam elemosynâ purgat. Quantum pius exercitiis omnibus ad ieiunium accedat adiumenti, superiori dilatatione diximus. Meminisse hic oportet, nos etiamnum in parte primâ versari, & causas, cur jejunandum sit, exponere. Prioribus allatis hanc quoque jungamus, Ieiunium satisfactio pro peccatis: quod paulò uberius explicandum.

§. I.

Tarsensis Paulus suos ad tolerandum animans: Sustinebimus, inquit, & conregnabimus. Hic forsitan Festus aliquis proconfal vociferetur: Quid dicit, Paulus insanis; multæ te litteræ ad insaniam convertunt. Num Christi cruciatibus addendi sunt nostri? Num opus redemptionis nostræ non multò quàm plenissimum fuit? Num Christus non satis tormentorum pertulit? Quid dicit, Paulus insanis. Non insanio, optime Feste, sed veritatis & sobrietatis verba loquor. Si sustinebimus & conregnabimus. Et luculentius seipsum explicans Paulus: Adimpleo, inquit, ea, quæ desunt passionum Christi in carne meâ. Christus Servatoris munus multò quàm perfectissimè obavit; mors Christi, gazophylacium infiniti pretii & inexhaustum est. Nihilominus vult Servator amantissimus, ut ad gazophylacium istud mendicemus, & quod inde nobis liberalissimè donatur, in usum nostrum trahamus. Perinde si quis amicorum suorum non infimo trecentos donet philippeos, eâ tamen lege, ut eos ipsemet domum referat. Sed gravor, ait amicus, da servum, qui portet. Cur nolim hoc, inquit iste, certæ mihi causæ sunt. Si argenteum hoc donum tuis ferre manibus detrectes, erit qui ferat promptissimus. Ita Christus tot dolorum parentissimus donat, si trahamen compatimur, ut & conglorificemur, si adimplemus causam patientiæ Christi patientie ac crucifixi similis ac participi sumus. Rom. cap. 8. v. 17.

asse; ita quidem ut toto hoc tempore nec homines nec pecudes quidquam in cibi aut potus libarent, adeo ut etiam infantibus in cunis hoc triduo fuerit lacte abstinendum. Triduanam inedia tolerata jejunium quadragintadiale cepit, Chrysostomi sensu, quo quidem tempore vesperi dumtaxat panis aliquid cum aqua in alimentum admitterebatur vitæ solum sustentandæ. Et vidit Deus opera eorum, & qui fertus est super malitiam quam excutus fuerat, ut faceret eis, & non fecit. Ninivitarum libidinum & gula flagitium, aliisque magnæ varietatis sceleribus Deum gravissimè læserunt, & ad iram iustissimam provocarunt: Gladium Deus arripuit puniturus scelera; at ubi civitas omnis tam seridè jejunare cepit, gladium Deus vagina reddidit. Tanti est poenitentia jejuniis stabilita. Ionas ipse mirabatur, tot tantaque flagitia tam cito condonari. Ieiunium orator potentissimus, quidquid vult persuadet; jejunium, certè veniam tam celere dandam Deo persuasit.

§. III.

Narrat scriptor illusterrimus Cæsar Baronius, anno à Virginis partu millesimo centesimo vicefimo quarto, Christianos in Palæstina cinctos à Saracenis, Ninivitarum exemplo jejunium nemini detrectandum indixisse, adeo ut infantibus etiam & pecoribus alimonia fuerit subtracta. Ita victoriam obtinuerunt incredibilem. Nam tria millia Christianorum, præcunte crucis labaro, contra Saracenorum quadraginta millia progressi sunt ad conflictum. Nec auxilium ex alto defuit. Nam cælestis spendor sic exterruit hostes, ut catervatim fugerent. In fugâ septem millia hostium cæsi, aquis quinque millia submersi. Illæsi ac sospites Christiani omnes redierunt. Ieiunium pugnavit, jejunium vicit. Optime dixit Ambrosius: *Nullum tam grave delictum est, quod non purgetur abstinentiâ, elemosinis extali Domin. tingatur.*

Rex Achab scelere non uno insignis, demum resistens, operuit cilicio carnis suam, jejunavitque. Quo quidem poenitentia cultu id effecit, ut Deus sibi met velut gratulatus non sine Achabi encomio dixerit ad Eliam: *Nonne vidiisti humilitatem Achab coram me? igitur non inducam malum in diebus eius.* Acceptissima pro peccatis satisfactio jejunium, & gratissimum reconciliando Numini sacrificium.

Et nonne ab omni ævo damnata crapula, temperantia laudata, illa ut malorum propè omnium causa, hæc verò ut optima offensus Numinis placatio? Crapula delictum contaminat, jugulat, ad inferos præcipitat. *Sedit populus manducare & bibere, & surrexerunt ludere.* De impuro lusu & inverecundo sermo est. Idcirco adjungitur eodem loci: *Cecideruntque in die illâ quasi triginta millia hominum.* Nimirum increpatus est dilectus, & recalcitravit increpatus, impinguitur, dilatat, dereliquit Deum factorem suum, & recessit à Deo salvatore suo. Oblivio Dei imputanda crapula. Nonne nanct etiamnum sepulchra concupiscentiæ, ubi sepultus est populus carnis avidus? Nonne pro foribus ædium senex Heli eliditur in acie ipsius filii cadunt, in partu nurus expirat? Meruerat hoc domus sacrificiorum carnalium defraudatrix, gulæ dedita. Nonne propheta temere passus, jejunii deserti portam dedit leoni? Nonne apud inferos in divite convivia cruciantur, in pauperè Abraham sinum premente jejunia recreantur? Nonne Anna conjux Elecæ prophetam post jejunium & preces impetrat? Nonne Daniel post jejunium tri-duanum Babylonio regi somnium explicat? Quis prandia jejunanti in foveâ Danieli per Angelum parata nesciat? Nonne leguminibus & aqua patti tres principes Hebræi Babylonias fornaces rident intacti? Nonne Centurionis jejunantis preces auditæ? Nonne Iosue precibus & jejuniis hostes debellat? Nonne re-

gus Ezechia cilia & jejunia Deum ipsi misericordè conciliârunt, & omnes hostium cuneos quantumcumque numerosos profligarunt? Ieiunium expiatio noxarum, & gratum superis sacrificium.

CAPVT X.

Ieiunium presentis hominis statui convenientissimum.

VSITATVM præcis effatum fuit: *Sapientis vitæ suscipiis.* Nam natura tam contenta est modico, ut non nemo fatiretur, imò etiam inebrietur, fumo tamquam meraco vino. Quod testatur metrum: *Nautica plebs vitubat, credas mera vina bibisse, Quodque bibit, Tabaci nil nisi fumus erat.*

Chamaeleon aurâ pascitur, cicadæ rore viciant, hirundines vermiculis & culicibus nutriuntur, Gangis accollæ odore pomi vivere dicuntur. Natura paucis, paucissimis contenta. Et hoc in bonum hominis misericordè conducit. Cum enim in vitâ hac, penuria, paupertas, indigentia, inedia ubique sint obvia, potest etiam pauperimus quisque id annonæ sibi convehete, quod certè vitam tueat. Natura paucissimis contenta. Nec enim fames ambitiosa est, facile parabilem cibum non spernit; obviis delectatur.

Diximus abstinentiam & jejunium valetudini plurimum conducere, cibi & somni condimentum, pecuniæ ac famæ augmentum, spiritualium exercitiorum adjuvamentum, noxarum antidotum esse. Nunc porrò imus ostensuri Ieiunium huic nostro mortalitatis statui esse convenientissimum.

§. I.

SI voluissimus in paradiso esse frugi, manus à furto pomis temperare, nofter vivendi status fuisset omni voluptatum genere abundare. Sæpius hoc cogitandum, ut tantè altius in notitiam cæli deducamur. Nunc verò diuturni à paradiso exules sumus, vita omnis consecranda est poenitentia, pro floribus nascuntur spinæ, lolio pascimur. Heu miserabilem lactucam! Atqui hunc poenitentia statum nihil magis addeceat quam temperantia & jejunium. Cum Saulus Hebræi regis subditi dominum statum tumulo mandarent, diebus septem jejunârunt. Lugere & jejunare cognata sunt.

Iudæos in Babyloniâ captivos hortabantur incolæ: *Hymnum cantate nobis de canticis Sion.* Iudæi contra: *Quomodo, inquit, cantabimus canticum Domini in terrâ alienâ? Cantent ii, qui etiamnum habitant Hierosolyma; os nostrum non respondet fistulæ; animus ærumnis perditus odit & ardet lætitiâ. Ita nos planè qui paradiso hæcti miserè vagamur in exilio, ignari (quod miserimum) num in paradysum simus redituri. Ita hoc quidem tempore deliciis indulgere, symposiis interlesse, conviviis vacare, alienum profus est à luctu huius temporis. Voluptas in exilio, monstrum. Deliciæ in fletu, paradoxum; Poenitentiam, lacrymas, abstinentiam hic rerum status sibi deposcit. In hortis Elysiis suavissimæ sonabant voces: *Ex omni ligno paradisi comedite.* Sed brevi secutum est fulmen: *Comedes herbam terræ. In sudore vultus tui vesceris pane tuo, donec revertaris in terram, de qua sumptus es, quia pulvis es, & in pulverem reverteris.* Elusialis cibus, olera & herbæ.*

Ideo illi qui semper fœcos lucentes, culinas plenas, menfas opimas, ventrem infartum habent, iure merito interrogandi sunt: Heus vos, ô boni, num scitis, quâ in regione, quo in statu, quibus in studiis versamini? Etiamnum amensissima tempe vos incolere putatis? Fuistis in paradiso, non estis amplius; nunc eremum habitatis & horridam solitudinem.

Ambr. ser. 15. de Natali Domin. tingatur.

3 Reg. c. 21. v. 27.

Ibid. v. 29.

Temperantia ab omni evoluta, crapula vero dampnata. Exod. c. 32. v. 6. & 28. Deut. c. 32. v. 15.

Gen. 1. v. 16. Ibid. c. 3. v. 18. & 19.

Gen. 1. v. 16. Ibid. c. 3. v. 18. & 19.

Gen. 1. v. 16. Ibid. c. 3. v. 18. & 19.

Gen. 1. v. 16. Ibid. c. 3. v. 18. & 19.

D. scribit hanc byssum opitiam. Illi scribitur. Dicitur Nihil. Christi. Dicitur. in no. Nihil. dicitur. et ipsi. 2. nihil. pag. 119.

Ieiunium est poenitentia. Nihil. Dicitur. et ipsi. 2. nihil. pag. 119.

Psal. 77. v. 3. & 4.

Gen. 1. v. 16. Ibid. c. 3. v. 18. & 19.

Mina.

Tempus edendi, tempus abstinendi. Tempus epulandi, tempus jejunandi. Nunc quidem dum tremibus affixi laboramus, plorandi ac jejunandi tempus est, in caelo epulandi erit. Satiabimur, cum apparuerit gloria Domini.

CAPVT XI.

Ieiunium quotidiano sanctissimorum hominum usu confirmatissimum.

CYRIPÆDIAM scripsit Xenophon, & Rempublicam Plato, & Oratorem Tullius, quemadmodum pictores eorum, quos depingunt, effigies plerumque formosiores penicillo reddunt quam sint. Et Xenophontis quidem Cyrpædia nobilissimis præceptionibus abundat. Has Cyrus dictis exemplisque tradit, non quòd is reverà talis vixerit, sed quòd eum talem vivere decuerit. Inter præceptiones ceteras Cyrus & hanc tradidit: Qui præsentem sibi tem voluptatem eripit, & ab eâ temperat, non ejus opinionis est, ut nunquam velit hilare scere, sed ut futuro tempore tantò plus voluptatis habeat, quantò plus sibi ademit. Objectioni respondit Cyrus hominum profanorum, à quibus hæ voces sunt: Quid assidue tam mœsta? Tempus flendi, tempus exilii, tempus abstinendi, tempus largiendi & jejunandi. Sudandum in tirremi, esuriendum ac sitiendum, nihil alitium, nil cupidiarum desiderandum, ubi panis mucidus & foetens aqua in deliciis sunt. Quousque tandem ista? Hæc, ajunt, identidem cogitare nimis tetrum & morosum est. Vivamus hilariter, & curemus, ut nobis bene fit, dum licet.

De modo bene vivi di præceptio à Cyro tradita.

Huic hominum genio paucissimis respondet Cyrus: Voluptatis victoria, voluptas maxima. Hoc omnibus Christi amicis semper perspectissimum fuit. Eorum hic aliquos nominare animus est; omnes aut periosque nec toto libro possum complecti. Ita more meo seligam, non colligam. Itaque paucorum hic exempla subjiciam, qui abstinentiæ & jejunii laude floruerunt, quique nos seros nepotes docuerunt, eadem gradi viâ ad cælum.

§. I.

Basilii de laud. jejun. Omnes sancti ad vitam Deo dignam instituti sūt per jejunium.

Dent. c. 9. v. 9.

Ibid. v. 18.

Ibid. v. 19. & 20.

3 Reg. c. 19. v. 8.

Basilii Magnus in jejunii elogia disertissimus: Omnes sanctos, ait, quotquot fuerunt, ad vitam Deo dignam per jejunium fuisse institutos reperies. Omnia diviniæ paginæ volumina pervolve, & probatissimos quosque ac sanctissimos homines crebrius ac severius invenies jejuniis operatos.

Moses bis quadragintadiale jejunium strictissime servavit, quo toto tempore nec cibi quidquam nec potus admisit. Ipse de seipso: Fesseveraci, ait, in monte quadraginta diebus ac noctibus panem non comedens, & aquam non bibens. Hæc prima Moysi quadagesima fuit. Alterius idem testis mentionem injiciens: Et prociadi, ait, ante Dominum, sicut prius, quadraginta diebus & noctibus panem non comedens, & aquam non bibens propter omnia peccata vestra, qua gessistis contra Dominum, & eum ad iracundiam provocastis: timui enim indignationem & iram illius, quâ adversum vos concitatus delere vos voluit. Et exaudivit me Dominus etiam hac vice. En jejunii cum oratione conjuncti vires.

Mosen æmulatus Elias, qui Angeli monitu pane subcinericio & fonte publico se reficiens, in solitudine cibi illius quadraginta diebus & quadraginta noctibus usque ad montem Dei Horeb ambulavit. Post jejunium tam prolixum, familiarissimum cum Deo colloquium impetravit. Rem admirandam! Hi soli duo jejunatores in rupe Taboreiâ cum Domino IESU colloqui sunt auditi. Ad eam arctam cum cælo familiaritatem conciliat jejunium.

Iuditha sanctissima famæ vidua, quod sacrae paginæ testantur, jejunavit omnibus diebus vite sue, præter Iudithæ sabbata & festa domus Israël: Hæc una & sola femina v. 6. Holofernem cum omni Assyriorum exercitu debellavit precibus & jejuniis.

Iuditham imitata Esther regina, quæ triduum totum impransâ & incenata precibus vacavit. Rem grandem perit & obtinuit. Ieiunium orationi junctum potest omnia.

Gemina in hoc Esther Sara, quæ pariter triduanam inediam constantissime toleravit stando. Non est caputapulta vel ulla machina, quæ certius cælum expugnet quam jejunium.

Patientiæ magister Iobus jam in fimo velut in lectulo compositus, amicis adfidentibus, septem diebus & septem noctibus jejunavit. Ne quid exempli ad omnigenam patientiam deesset, non solum cruciatus corporis, sed & latratus stomachi famem sitimque pertulit. Nihil excipit vera tolerantia, silentio pugnavit Iobus & jejunio; ita victoriam reportavit, ita stygios hostes triumphavit. Vis cacodæmonem debellare; jejuna. Gulosos & saturos non timet hic hostis, sed temperantes & sobrios. Sulpitius Galba Imperator, Suetonio teste, in Germaniam inferiorem misit, contra opinionem, Aulum Vitellium profundæ gulæ hominem & ventri natum. Nemo non mirabatur Galbam nihil sibi ab eo monstro timere. At Galba nullos, ajebat, minus metuendos, quam qui de solo victu cogitent, comedones, gulæ proceres, catillones. Ita profecto diabolus abstinentes, sobrios, jejunantes timet; gulosos, manducos, patinarios, popinones, ingluviosos non timet. Certam sibi ab his spondet victoriam.

Tobias vir sue gentis laudatissimus, ut tantò promptius liberalis esset in mortuos, convivium jam paratum deserens propter vitam suam terræ reddere. Copulata virtutis est petenti stomacho negare escam, & mortuo non roganti etiam cum vitæ periculo impertiri sepulturam.

Eldras sacerdos de seipso: Et prædicavi tibi jejunium, inquit, juxta fluvium Abava, ut affligeremur coram Deo nostro, & peteremus ab eo vitam rectam. Jejunavimus autem, & rogavimus Deum nostrum pro hoc, & evenit nobis prosperè. Dicta confirmans: Sedi, ait, & steti, & luxi diebus multus, & jejunabam & orabam ante faciem Dei cæli. Eldram impetrasse, quæ petiit, ne miremur, precibus armatis egit.

Regum sanctissimus David juniorum assiduitate omnes superavit. Hinc illa in psalmis voces: Humilia-bam in jejunio animam meam. Operui in jejunio animam meam. Genua mea infirmata sunt à jejunio. Ut filiole morituro vitam impetraret à Deo, jejunio jejunavit. Hoc sanè serium est jejunium, cum vires deficere, corpus velut veste undique operitur, cum jejunio jejunatur. Sunt enim aliqui, qui sicut audientes non audiunt, ita jejunantes non jejunant: adeo enim abundanter & delicatè prandent vel cenant, ut gulonum quisque illorum jejunia, quam aliorum non jejunantium prandia malit. Nam illi tales quò minus jejunium sentiant, non multum ante horam undecimam cubitu surgunt. Ita è lecto mensam eduliorum varietate structam accedunt. Nihil piscium, nil ovorum, nil oleris aut pulvis melioris nec ad saturitatem, nec ad delicias deest. Ad præsepe tam plenum quis esuriat? Sed, inquis, Ecclesiæ leges nihilominus servo, Cruciatæ Bullam habeo, carnibus abstineo, semel dumtaxat in die calentes cibos admitto, contentus unâ refectioe. Sed hæc tua, o bone, una refectio duabus aliis aut tribus æquiparanda. Non est hæc esurialis, sed aditialis cena. Et quamvis fortè satisfacias legi, non tamen legis fini, qui

qui est famem sentire, carnem domare, libidinis im-
perus retundere, aliquam jejunii molestiam tolerare,
& ita offensum Deum placare; tu vero magis offen-
dis gulæ ac intemperantiæ noxiis. Obsecro, Christianum
te esse memento, quem Christus docuerit, non
amare suam animam, sed odisse.

Rex Achabus, quamvis impius, ad jejuniũ velut
ad asylum confugit. Rex pierrissimus Iosaphat cum
omni plebe jejuniũ observat. Ezechiel Propheta
Iussu Dei rigidissimis Iese jejuniis exercet. Ita Deus
iussu: *Cibus tuus, quo veseris, erit in pondere viginti sta-
teres in die: a tempore usque ad tempus comedes illud: &
aquam in mensura bibes, sextam partem hin: a tempore us-
que ad tempus bibes illud. Et quasi subinericium hordeaceum
comedes illud, & stercore, quod egreditur de homine, operies il-
lud in oculis eorum.* Ita Daniel cum suis, ita alii priscae læ-
gis jejunia quam maximè feria observarunt.

§. II.

In lege novà Christus Dominus jejunavit, & qui-
dem diebus quadraginta. Post incediam tam proli-
xam, quoties cum discipulis esuriit ac sitiit, cum eos fa-
mes vellere spicas & mandare doceret? Alii Servatoris
discipuli, Paulus, Barnabas, Simon, Lucius, Mana-
hen, ceterique sectatores Pauli in vigiliis multis, in fa-
me & siti, in jejuniis multis se Deo probarunt.

Petrus Apostolus, Gregorio Nazianzeno teste, pæ-
ne semper ejunavit, solis lupinis asse minuto compa-
ratis vescens. Matthæus Evangelista, quod Clemens
Alexandrinus tradit, oleribus victitans, carnibus absti-
nuit. Iacobus filius Alphæi, frater Domini, virginitatis
illibata cultor, carnibus, vino, licerique semper absti-
nuit, nec solum genua, sed & frontem cameli callo as-
peram fecit, iugi corporis ad pavementum allisu. Hac
animi corporisque submissione, ut Chryostomus tes-
tatur, frequentare preces consuecebat. Cumque æta-
tem ad annum nonagesimum sexum perduxisset, è
templi fastigio præcipitatus, esurientem vitam sanctissi-
me clausit.

Ioannes Baptista, Christi prodromus, non solum
continuis jejuniis vitam distinxit, sed cibi potisque
tam exiguum sumpsit, ut Christus de ipso dixerit: *Ve-
nit Ioannes neque manducans, neque bibens.* Sic Anna vidua
Phanuelis filia, quæ ad annos octoginta quatuor per-
vixit, jejuniis & obsecrationibus serviens die ac nocte non
discedebat de templo. Ita prima originis Christiani non
solum in multa patientia, sed & in jejuniis multis Deo
se probarunt. Affirmat Hegesippus primos Christia-
norum à beato Marco Alexandria Pontifice sic eru-
ditos, ut carnibus & vino abstinerint.

Ita post primos à Virgine parente annos tot sancti-
ssimorum Christi Martyrum, tot Confessorum, tot
Præsulum & Episcoporum, tot Sacerdotum ac Virgi-
num, tot alii homines sanctissimi suas preces abstinen-
tiæ & jejunio armarunt, & pugnarunt in omne vitium
felicitatis. Nimirum, quod jam sæpè diximus, miles
sine gladio, oratio sine jejunio. Res gestas hominum
sanctorum omnium evolve, & neminem unum ex
omnibus invenies, qui non indultia singulari carnem
jejuniis domare studuerit. Animadverterunt sanctis-
simi viri, quæ parte laboraret orbis, & defectum tripli-
cem deprehenderunt, Orationis, Commiserationis,
Castigationis, Orationis defectu homines sunt sine
Deo. Ideo illi conati sunt Deo quam conjunctissimi
esse per orationem. Commiserationis defectum sola
nummorum cura nutrit. Ideo illi tantopere urgebant
elemosynas. Castigationis defectu carnis petulantiam
nimium quantum crescere, atque hinc orbem univer-
sum vitis carnalibus scateat, ingemuerunt. Ideo car-
nem jejuniis macerandam censuerunt. Ieiunium anti-

quissima, probatissima, saluberrima corporis casti-
gatio.

Hic ex omni numero sapientum ac beatorum ho-
minum paucos, & eo præcipue, qui strictius jejunii
genus sectati sunt, nominabo. Admirandum infansulos
in cunis, imò etiam in utero matris cepisse incediam
ferre. Vrtica scilicet maturè urit, sanctimonia celeriter
se prodit.

§. III.

Nicolaus Myrensis Pontifex, cum in cunabulis
puerulus etiamnum vagiret, statis Mercurii &
Veneris diebus, semel tantummodo lac sugere susti-
nuit. Sicut principium filii mores aulicos pæne in cu-
nis docentur, sic Deus suos à teneris unguiculis ad ab-
stinentiæ leges vult erudiri.

Stephanus Presbyter Constantinopolitanus prius-
quam extra uterum vivere, jam jejunare cepit. Nam
marer eo grvida nec vini, nec carnis, nec lacticiiii
quidquam admisit; ubi horum aliquid gustavit, mox
revomuit. Stephanus verò jam ætas ubera matris nisi
jejuna sugere recusavit. Hic idè aduitor semel dum-
taxat in die corpus refecit, idque vesperi tantum, nec
aliud quam herbulas injecto sale lixas comedit. Hic
idem jam Sacerdos, opsonio sale ademit, & quavis
hebdomade bis tantum refecit corpus. Solitudini de-
mum se abdens Stephanus, herbas crudas in cibum
adhucit: iussu enervato stomacho aliquantulum
gratificari, & vino uti, paucas vini guttulas in grandem
hydriam immisit, ut suus obedientiæ staret honor. In
ejusdem obedientiæ gratiam festis diebus paucas figus
in diurnam alimoniam admisit. Hac vivendi metho-
do, ad annum sexagesimum tertium pervenit. Ni-
mirum abstinentiæ vires tunc novimus, cum experi-
mur. Homo abstinens, singularis Dei voluptas.

Nicolai Mirensis ritu, Episcopus Thauentis
etiamnum puerulus Mercurii & Veneris diebus
lac maternum non nisi semel admisit. Stephanus Diensis
Episcopus quovis die Veneris etiamnum infans & nu-
tritis ubera & omnem alimoniam repudiavit. Anti-
stes Sargiensis Majorus, die Mercurii & Veneris omni
cibo abstinuit, diebus ceteris solum panem hordea-
ceum pro omni ferculorum apparatusu habuit. Quo
quidem victu facile impetravit, ut illasam virginita-
tem servavit. Edmundus Cantuariensis Archiepisco-
pus quavis feriâ sextâ, præter aridum panem & frigi-
dam nihil libavit. Ivo, ille pauperum facundus pater,
omnibus pervigillis, ut jejunii legem tantò religiosius
servaret, pane ac fonte solo cenavit, prandio penitus
omisso.

Scis, mi optime Lector, quisnam iis, quos modò
nominavi, aliisque quam plurimis abstinentiam tam
rigidam persuaserit? Assensus & assuetudo. Qui
promptè voluit, assensum expedit, jejuniis negotium
jam pæne confecit. Ad eoque promptum volo unicum,
non agrè post se trahit assuetudinem. Ita illi homines
sancti postquam promptè voluerunt, quidquid eis in
toleranda inedia difficile visum est, uno alterove tri-
mestri, in facilem traxerunt assuetudinem. Nam robu-
stum v e t l e, non difficulter sequitur validum r o s s e.
Idem in omni virtute adipiscenda licet observare.
Dic mente seriâ: Volo esse patiens: Et eris. Volo esse
liberalis: Et mox sese liberalitas prodeit. Volo esse hu-
milis: Et humilitatem habebis. Dic, Volo jejunare: Et
jejuniis brevè assuesces.

Ideo non miremur quamplurimos in cam venisse
assuetudinem jejunando, ut tribus quatuorve pluri-
busve diebus esca omni abstinerint. Eos hic in nu-
merum non cogam, qui quavis hebdomade bis tan-
tum refecerunt corpus.

Bonifacius Mistæ Archiepiscopus & Martyr die-
bus

Alqui
beatorum
minum
qui stri-
ctius je-
nii genus
sectati sũt
recensentur.

Nicolaus
Myrensis
Pontifex.

Stephanus
presbyter
Constanti-
nopolita-
nus.

Episcopus
Thauentis
Sistonius
& alii.

MARET
IN
ALICITTE
CA

IN
PROX
IUS
IUS
IUS
IUS

Triplex
defectus
orbis: Ora-
tionis, com-
miseratio-
nis, & ca-
stigationis.

bus Iovis & Solis dumtaxat cibo vesci solitus est. Samfon Archiepiscopus Dolenfis duos tréve dies continuos mensam non accedere consuevit.

Obiit S. Crispinus ann. 433. Episcopus egit annis 30. diebus 25. avo Sixti III. Pontificis Max. & Valentiani III. Imp. anno quarto Pontificis, unde primo Imperatoris. Psal 101. v. 10.

Germanus Antisiodorensis Episcopus genium omni solatio frigidare impensissime studuit, & pane supra fidem coluit Abstinentiam. Nam à primo suscepti muneris die, annis triginta totis ad usque finem vitæ, non vinum, non acetum, non oleum, non legumen, sed nec salem unquam, condendo cibo admisit. Primum in cænula ipsius ferculum seu antecena fuit cinis, quem Hebræum, qui de seipso: Cinerem, inquit, tanquam panem manducabam. Cæne caput, imò omnis cena, fuit panis hordeaceus, quem tamen ante serum vesperem numquam attigit. Nonnumquam dimidiâ hebdomadæ nil panis gustavit. Vnicum æstate & hieme indumentum, dolatos asseres pro lecto sine cervicali substrato, ceterosque vitæ rigores taceo.

Bambergensis Episcopus Otho triginta septem annis dum Episcopus fuit, ut supra demonstratum, è mensâ numquam surrexit satur: quidquid enim appositum, egenis & ægris transiit. Nec solum non eduliorum, sed nec ipsius quidem panis satietate gulam explevit. Hoc insuper abstinentiæ prorsus admirandæ specimen adjecit. Esuriali quodam die, cum piscium penuria esset, Othonis œconomus pulcium non grandem geminis emit solidis. Allato in mensam pisce: Quanti, ait Otho, emisti hoc ferculum? Cui emptor: Duobus, ait, solidis. Mox abstinentissimus Antistes: Absit hoc, inquit, ut miser Otho solus hodie tot nummos consumat. Et cum dicto tollens discum; Asperta, inquit, hunc piscem ad hominem ægrotum: Ego qui robustus sum, pane isto, ne satis refecero. Othoni non impar abstinentiâ Posthumius. Mepheus panem & aquam ad dimensum sumpsit. Numquam plene ventre à mensâ recessit, nec sitim suam unquam satiavit. Ejus rei hanc assignans causam. Non esse dignum, aiebat, si carnis voluntas esset impleta. Posthumium æmulatus Philibertus, teste D. Antonino, vir religiosus & sanctus, qui pariter à mensâ numquam abiit satur.

Elpidius Abbas in solitudine rebus divinis vacans, solis Dominicis & Mercurii diebus alimenti aliquid sumpsit. Hinc nihil miremur Hieronymum de seipso scribentem: Repugnantem spiritui carnem hebdomadarum inedia subjugabâ. Nihil hic miraculi fuit: quia potenter voluit, quia paullatim assuevit, ideo potuit.

Difficile hoc presum estimare. De solido differit Leonchimus, Mysingerus Iurisconsultus. I. scholiorum in Institutionibus Iuris. Auctores qui miram Othonis sâtimoniam testentur, ad Dedicatone in margine inferiori laudavimus. Otho Romæ in alia præcepta commendavit. Et ista: Vt sexta feria abstinerent à carne & lacte, more ceterorum Christianorum: Vt sanctam Quadragesimam, jejuniis, vigiliis, elemosinis & orationibus diligentissime observarent. Baron. 10. 12. anno 1124. pag. 158. Cuius Posthumius aliquando vestio, dein quinque millibus monachorum præfatus. De hoc vide Roswydum l. 1. pag. 233. & sequentibus. D. Anton. part. 2. chron. tit. 13. c. 6. §. 18. Philibertus monachus canobii Rasbacensis sub Aglio, ejus monasterii Abbate primo.

Non paucis, quos sol non vidit comedentes enutrientur.

Verunt alii non pauci, quos sol numquam vidit comedentes, qui vesperi semper tenuissimo cibo solati sunt famem. Hilarton annorum septuaginta senex, ante solem occasum nec festis quidem diebus quidquam alimenti cepit. Edulium illius fuerunt lentesc non coctæ, sed aquâ maceratæ, aut herbulatum aliquid cum hordeaceo pane. Ab anno ætatis sexagesimo tertio ad usque octogesimum, nec panem quidem amplius, sed jusculum tantum è confectis herbis confectum sorbuit.

Antonius Magnus non nisi sero vespere panem cum aquâ & sale pro omnibus mensæ lautitiis habuit. Nonnumquam biduum triduumque, teste Athanasio, omni cibo abstinuit. Paulo Eremitarum primo tam alimentum quam indumentum palma suppeditavit ad

ætatis annum sexagesimum, ab hoc ad centesimum decimum tertium dimidiati panis fragmentum quotidie corvus ales attulit, ad Antonii hospitium adventum subministravit integrum. Hec libris omnibus decantatissima. Epethum in Schythoticâ cremo solanis quadraginta numquam comedentem spectavit.

Beatus Sabas qualibet hebdomadæ dies quinque sine cibo & potu transigit, idque minimum quinquennio. Divus amatus annuo verno jejunio, pro cenulâ siccâ vesperi quinque dactylorum nucleos & modicum aquæ reficiendo stomacho adhibuit; triduo toto nihil gustare solenne habuit.

Sanctus Maurilius Episcopus eodem jejunio verno, tertio solum die vesperi panem aridum & tepentem aquam restaurandæ fami admisit; hac tamen incredibili vigiliis sobrietate ad annum ætatis nonagesimum sospes & incolumis pervenit. Ioannes Bonus Mantuanus, teste divo Antonino, ad initium quadragesimalis jejunii grandem panem in partes quadragesima divisit, ut unaqueque dies suam sibi haberet partem. Hæc annonæ in omne illud tempus suffecit, & superfluit. Neque hæc quidquam supra naturam est tentatum. Prodigiousam Macarii, Simeonis, Anastasæ, aliorum complurium inedia silentio magis quam eloquio venerandam censeo. Liceat tamen hæc compendio, sed ordine consulo nominare pauculos, qui tibi prorsus minimi, aut nullius ferè ac vilissimi fuerunt.

D. Iacobus Apostolus, Alphæi filius, vinum & ficeram non bibit, carnem non comedit.

D. Matthæus Apostolus seminibus, baccis, oleribus vescabatur, carne abstinens. Ceteros Apostolorum taceo, de quibus prædicens Christus: Venient dies, inquit, cum auferetur ab eis sponfus: & tunc jejunabunt.

D. Wolstanus tribus in hebdomadæ diebus omni cibi abstinens, tribus reliquis porros vel caules elixos cum pane hordeaceo comedit.

D. Lupicinus serumque tertio solum die refecit.

D. Theodorus Siccotes à Natali Domini Ieiunio usque ad Dominicam diem Palmarum nec pane, nec leguminibus vescabatur, sed pomis tantum & oleribus, idque sabbati tantum & solis die.

D. Zoëardus ubi tribus continuis ex more diebus ab omni re, quæ mandî posse, abstinuit, tum demum alimonia tenuissimâ se refecit; in Quadragesimâ 40. nucibus, omni edulii vicem, contentus.

D. Equitius Reclusus vir magnæ abstinentiæ, catenis ferreis ad corpus nudum confectus, & cilicio desuper indutus, solo siccoque pane cum paucis dactylis vitam sustentavit: per Quadragesimam solis herbarum radicibus victavit.

D. Liphardus hordeacci panis non nisi unciam unicum, in cibum admisit; aquâ tertio dumtaxat die parcissime usus.

D. Simeon Stylites totis hebdomadibus jejunare solitus è exercitatione inedia pervenit, ut Theodoro & Evagrius testibus, viginti octo annis totidem quadragesimas sine omni cibo traduxerit.

D. Bavo Hasbanæ princeps panem solum, eumque non fermentatum, & parte dimidiâ cineribus mistum pro omni cibo, aquam non nisi ad dimensum pro omni potu admisit. Vestis illius, cilicium; lectus, nuda humus; cervical, saxum; somnus brevissimus: nam meditari potius quam dormire visus.

D. Radbodus Vltarjetensis Episcopus carnium esu abstinuit, biduanis ac triduanis jejuniis ex more carnem maceravit.

DD. Mutius & Severus Abbates die Dominico solum cibo se curarunt.

D. Wandregisilus Abbas Fontanellius die Lunæ tantum & Iovis cibum accepit.

D. Lupus

flex mansuetè cessit. Borromæus, ut ceperat, perrexit, eâ in seipsum animadversione, ut in æstu summo non tantum non vinum, sed nec aquæ guttulam extra tempus libârit. Beati, ter quaterque beati qui nunc esuriunt, quoniam saturabuntur delitiis ac voluptatibus æternis.

Hic solum illud Cypriani addo, qui de jejunio & tentatione Christi dixerens: Quotquot virtutum vidimus viros, inquit, sine jejunio non legimus ascendisse; neque aliquid magnum moliti sunt, nisi abstinentia præcessisset. Monstrate mihi, obsecro, hominem sanctum, qui non singulariter amarit abstinentiam; monstrate hominem virtutis studiosum, qui oderit jejunium; monstrate viros, qui in rebus arduis & divinis magnum quid facturi, non illud jejunio & abstinentiâ sit aggressi. Eam ob causam hortatur Paulus: In omnibus exhibeamus nosmetipsos sicut Dei ministros in multâ patientiâ, in tribulationibus, in necessitatibus, in angustiis, &c. in vigiliis, in jejuniis, in castitate. Esuriamus modicum; Cum apparuerit gloria Domini, satiabimur æternum.

Omnes sancti res arduas jejunio sunt aggressi.

2. Cor. c. 6. v. 4. & 5.

CAPVT XII

Ieiunium vitiose cupidinis exterforium medicamentum.

MAXIMUM in pharmacis discrimen est. Nam uti effectus eorum planè sunt diversi, sic etiam nomina diversa sortuntur. Numerus horum ingens. Sunt enim medicamenta alexipharmaca in venenum pugnancia; Sunt anodyna dolores mitigantia; Sunt anatomica venas referantia. Sunt attrahentia, emollientia, relaxantia, rarefacientia, repellentia; sunt catartica & cephractica: Sunt glutinantiâ, incarnantia, siccantia, soporifera, hydragoga, sternutatoria. Sunt denique repurgantia etiam & exterforia.

Discrimen pharmacorum,

Vel catartica.

Abstinentiæ tituli.

Inter corporis castigatio- nes jejuniū est præstabilissimum.

Abstinentia hōs omnes titulos cum dignitate potest tueri. Ieiunium verè alexipharmacum, anodynum, relaxans, catarticum, &c. singulari tamen modo exterforium est. Quidquid enim fordium voluptas impura contrahit, id jejunium extergit. Et reverà si alia nulla suppetret causâ, cur sæpius jejunandum, hæc una foret sufficientissima: jejunium est medicamentum carnis exterforium. Inter omnes namque corporis castigationes nulla est, quæ carnis petulantias ita placidè, sensim, validè componat & reducat ad modestiam, atque jejunium & abstinentia. A jejuniis dicitur caro non ferocire aut inolescere. Flagra humi- cubationes, cilicia, mortificationes alias præcellit jejunium, pharmacum prorsus optimum, & carnis insigniter exterforium; modum iam explicabimus.

S. I.

Gell. l. 15. No. 1. Att. c. 1.

Oppugnabat L. Sulla in terrâ Atticâ Piræum, contra Archelaus turrim ligneam defendendi gratiâ structam propugnabat. Eduxit copias Sulla, & omni quâ potuit industria connisus est turrim illam, quæ interposita obstabat, incendere. Venit, accessit, ligna subdidit, submovit Græcos, ignem admovit. Satis diu conati numquam quiverunt turrim incendere. Nam eâ solertiâ Archelaus omnem turris materiam alumine obleverat, ut illa ignis patiens licet ex omni latere circumplexa; igni ardere non potuerit. Obstupuit Sullanus miles hanc turris invictam pertinaciam. Ita conatibus elusis omnibus reductæ sunt copię. Caro nostra ut lignum abiegnum, concipiendæ flammæ aptissimum, ignibus malignis facillè corripitur. Sin autem hic truncus alumine jejuniū & abstinentiæ oblinatur, ignis cupiditatis & libidinis vires perdit & neutiquam incendit.

Vetus Hieronymi & sancta præceptio est: Ardetes dæmonum sagittæ jejuniorum frigore sunt restinguenda. Gula vitiois omnibus viam iterit. Frena gulam, & omnem carnis inclinationem facillimè frenabis. Cum plenus est venter, in libidinis facillimè despunat. In corpore bene farto subtile, sacre, sublimes cogitationes vix unquam habitant. Cur equus tam intrenis, calcitro, succussor est? nimium avenæ habet. Cur Iudæi olim tam contumaces ac rebelles Numini? nimium habuerunt annonæ.

Verissimè in rem Basilii: Corpis bene saginatum, inquit, & anima illi mersa ad peccandum proclivis est. In promptu est noxa non una, cum gula est spiritus domina. Satanas hospitio siccò non delectatur. Hinc illa Christi divinissima conicio: Cum immundus spiritus exierit de homine, ambulat per loca inaquosa, quarens requiè & non inveniens, dicit: Revertar in domum meam, unde exivi. Cæcodæmon suavisimè habitat, ubi in madido est, & natabulum habet, ubi estur ac potatur largitur. Hic illius requies. Anima siccata, anima optima, diabolo inimica.

Hebræus Psaltes David sub venustâ imagine rem ponderans. Homo, inquit, eam in honore esset, non in ellexit: comparatus est jumentis insipientibus, & similibus factus est illi. Monuerat quidem sedulo David: Nolite fieri sicut equus & mulus, quibus non est intellectus. Facti sunt; nemo paruit, equum & mulum induerunt. Quid hic remediū? Qui miseris opitulandum? Mox remedium præscribens Hebræus pharmacopola: In campo, inquit, & freno maxillas eorum constringe. Quid hoc ais, regum optime? Cur non oculis medendum, quibus plurimum peccatur? Cur non auribus, cur non manibus aut pedibus, quibus sæpissime delinquitur? Ifaias testis: Manus vestra, inquit, sanguine plenas sunt. Pedes eorum ad malum currunt, sapientissimi exprobratio est. Hæc igitur membra rapiantur in vincula, quæ tot perpetrant peccata. Quid multamur genas? quid maxillas plectimur? Cur veniam corvis damus, & censurâ premium columbas? Oculi & aures, peccatorum illices, manus & pedes eorum dum patratores puniantur. Non malum hoc, sed melius istud: Maxillas eorum, maxillas constringe; faucibus frenum injice, os & gulam camo coërce, cibum subtrahe, ad famem adige.

Voluit hic sapientissimus rex David unicum malis pluribus remedium præscribere. Ita homini, in quâ tam aures quàm oculi, tam manus quàm pedes exterascent, præcipit, ut genas & os supplicio afficiat; & membra omnia in potestate hominis futura. Iejuna, jejuna, teipsum abstinentiâ vince, maxillas constringe, & noxas plurimas, morbos gravissimos petlanasti.

S. II.

Memoriam hic subitè celeberrimus medicus Georgius Hübner, qui maxillis manduconum imperans: Si sanitate ames, inquit, ne vires ut felis amababab maxillis; sed illud spectes semper, ut mensam deserat appetentiâ nondum expleta, stomacho nondum plene saturato. Sic pota, ut sitis; sic ede, ut esurias. Ista igitur præceptio (maxillas constringe) instar millium est: Gulam & os edoma; & totum corpus domuisti; gulam frena, & omnibus vitiois restitisti; stringe genas, & contumaciam membrorum in ordinem redegit.

Quemadmodum verò cum equo frenum injicitur, equi labor non impeditur: nam si etiamnum gradus currere, portare, trahere, saltare potest, & quidem melius quàm insipis: ita jejunium moderatum non tantum non impedit innumeras functiones, sed ad obeundas illas efficit aptiore. Homo sobrius & abstinentis die uno plus operæ facit, quàm bibulus manducet duobus aut tribus. Deinde licet equus peritus calcæria, virgam aut flagrum habeat, licet equus ephippo elegantissimo intratus sit, si tamen frenò careat, regi non poterit: sic humanum nemo obsecrat.

mum dari. Illustre specimen abstinentiæ. Ita profectò, inquit Damianus, canicula voluptatis, quæ vivere potuisset sub mensa corporis, quia impudenter in sancta sanctorum irruit, poenitentia ac abstinentia fuste mactata est.

Petrus Damianus, 10. 2. in vita S. Romualdi c. 52. mibi pag. 242.
Nec tantum has tales aliorum victorias narravit Damianus, sed seipsum hac ipsa luctu præclarissime vicit. Nam præter quotidiana jejuniæ & abstinentiæ argumenta, illud in tanto viro singulariter observandum. Toto quadragintadiali jejunio nil unquam igne coctum comedit, solis contentus pomis, quæ ipse & in cibum, & in potum adhibuit. Ob nimiam verò imbecillitatem stomachi demum coactus est aliquid madefacti leguminis admittere. Atque hoc fecit exemplo divi Romualdi motus, quem pro viribus imitari studuit; cuius & res gestas scripsit, in his & illud de gulæ victoria observatione præcipuam narrans: Iubebat Romualdus, ait, illud cibi genus, quo se singularis sentiebat affici, cum curâ parari; allatum verò naribus & ori admovens: O gula, gula, inquebat, quam suave hoc edulium est, quam illud tibi saperet? sed vae tibi, nec miculam quidem ex eo gustabis. Ita intactum remittere solebat ad cocum.

Caro Rationis famula, vile mancipium est, cuius nequitas & fraudes nemo unquam correxerit indulgentiâ & fame coercendum. Fuit qui carnis contumaciam in seipso experiretur. Interrogavit is Egidium Francisci Affiliatis socium, quo sibi antidoto adversus hoc morbi genus utendum arbitraretur. Cui Egidius: Mi frater, inquit, quid faceres, si te molossus & rusticana casâ prorsus incesset? Lapide, ait, alter, aut fuste illum peterem, ut in fugam averterem. Ita, inquit Egidius, agendum cum carne si ea incipiat lascivire, aut rationis imperium detrectare: Pete eam lapide contritionis & poenitentia, fuste abstinentia illam contunde; & habebis obsequentem. Certè hoc belluæ genus non aliis artibus curari potest.

Gula, contumax & rebellis semper bellua in veterum ruere non cessat, nisi assiduus, ita loquar, mortificationibus coerceretur. Florentinus princeps Laurentius Medices cum fatali lectulo decumberet, omnem, ut sit, edendi appetentiam amisit. Allatis in cenulam lectissimis edulis interrogatus; & quoniam cibus saperet? Hoc unum respondit: Vt solet morienti. Perinde si dixisset: In rebus humanis nihil illi reliquum est dulcedinis aut solatii, qui sentit se moriturum. Ita igitur quotidianis abstinentiis frangenda est gula, ut sentiat se mori. Alias illa nimirum vivax in rationem nunquam non erit contumeliosa. Lingit, catillat, forbet, haurit, abligurit tandem, dum severis & quidem assiduus abstinentia præceptis enervetur.

Greg. 1. 3. Dialog. c. 33. Zach. Lippeloo 10. 3. die 7. Septemb.
Vtinam sit Thaumaturgus aliquis Eleutherius, qui abstinentiæ & jejunandi gratiam nobis impetret, quam sibi ab illo impetratam, Gregorius Magnus non scriptis tantum, sed & picturis voluit testari. E stomacho Gregorius adeo laborabat, ut animi defectio cibum posceret ipso Paschatis pervigilio. Grave videbatur Gregorio eâ die, quam & parvuli jejuniis venerantur, non posse cibis abstinere. Ita mœrore magis quam morbo deficiens accessit Eleutherium, rogavitque grandi fiducia vires sibi à Deo impetraret, ad diem illum inedia exigendum. Eleutherius exorari se passus mox in genua procubuit, & manibus cælo elatis, stillantibusque oculis, precatus est Deum vires ad tolerandum jejunium tantopere desideranti non negaret. Annuat Deus. Nam continuo Gregorius illud stomachi robur per sensit, quo vel biduanam inediam ferre non recusasset.

O mi Deus, suffice vires nostræ abstinentia, sed ante omnia rebellem voluntatem nostram impelle, ut,

quam plerumque averfatur abstinentiam; amplèdè velit. Hoc opus, hic labor est. Tolerare moderatam inediam facillimè possemus, modò vellemus. Sed quia nolumus, ideo frequenter frigidissimum illud auditur: Non possumus. Da bone I E S V, quod jubes, & jube, quod vis.

Ergo bonum, ergo tutissimum & optimum medicamentum est jejunium: Plurimi ac gravissimi morbi aliter non curantur. Medicorum princeps affirmatissimè dixit: Hoc genus demoniorum non ejicitur nisi in oratione & jejunio. Ergo beati qui nunc esuriam, quia saturabuntur.

CAPVT XIII.

Ieiunium omnigenæ virtutis adjunctum optimum.

POMUM punicum, nobilissimum pomum, fructus excellentissimus, licet corticis sicci & asperi sit: in hoc rubicundula succi plena granula certo mirroque ordine in suis caveolis disposita, velut in præsidio jacent. Illud hæc magis mirandum. Mînus pomum non habet pauciora grana quam grandius sed minora, & magnum minore non habet plura sed grandiora. Ita omne malum punicum quadringenta sexaginta quatuor grana continet. Parvum, sed dives ararium, præsertim ægiti, ac sitibundis.

Huic malo non malè comparem Ieiunium aspectu asperum, si corticem spectes, & siccitate inamatum; sed eimare, & thesaurum invenies. Ieiunii fructus plurimi, præstantissimi, sed latentes: erue, & gustâ; suavitatem senties post amarorem minimè diuturnum.

Cur jejunandum sit, causas complures assignavimus, adjungimus & istam; Ieiunium virtutibus omnibus & adjumento est & augmento. Hoc, uti priora cetera, more nostro Iuculentius sub oculis ponemus.

§. I.

ECclesiæ lumen Hieronymus, cum Zachariam prophetam interpretaretur, accuratissimè observans: Post templum Hierosolymis denuò restauratum, populus senatus sacerdotum hæc quæstionem posuit: Numquid stendum est mihi in quinto mense, vel sanctificare me debeo, sicut jam feci multis annis? Quærit plebs Solymæ, num adhuc jejunii legibus stringatur, quibus olim stringebatur: Num sanctificare me debeo? Tejunare, inquit Hieronymus, est seipsum sanctificare, quia jejunium est sanctificatio ad recipiendâ Dei munera. Hinc Basilius compendioso: Ieiunium, inquit, est thesaurus à quo virtutes promittuntur universæ.

Bernardus die Nascens Christi Domini ore liberissimo: Aut iste, inquit, fallitur, aut mundus errat. Christus elegit, quod salubrius judicavit; vos eligitis, quod ille reprobat. Quid ergo? Christus, qui non fallitur, elegit, quod carni molestius fuit: id ergo melius, id utilius, id potius eligendum: & quisquis aliud doceat vel suadeat, ab eo tanquam à seductore cavendum.

Hic summa rei, hic operis cardo vertitur. Hoc autem mundus non capit; non vult intelligere, ut bene agat. Salubria, si sint amariuscula, rejicit, molesta carni cane pejus & angue odit, jejunium ut grande malum fugit. Erras munde, & erras ab ostio; erras, ô munde, toto cælo erras. Nam Christus non fallitur, qui calices ingerit amariore, sed salubres, qui jejunium concionum suarum voluit esse principium.

Quod Gregorius Nyssenus considerans: Ieiunium, inquit, virtutis fundamentum est: Si nolumus jacere fundamentum, nunquam surget ædificium; ruente fundamento tota ruit imposta moles. Rem hinc mirissimam examinemus.

Quis,

Quis, obsecro, primus Hierosolymorum incenia deiecit? quis urbem vastavit, exussit, evertit? Nabuchodonosor, putamus. Hæc iussu ipsius facta. Quis autem admolitus est manum? quis arietem incussit, quis muros incendit, quis urbem occupavit? Dictum fœdum, unicus homo. Si Goliathus aliquis, aut de genere gigantum id fecisset, nil aded miri aut novi fuisset. Quis igitur homo ille unicus, quis fuit? Cocus.

Testantur Regum fasti his ipsis verbis: Venit Nabuzardan princeps exercitus, servus regis Babylonis in Hierusalem. Et succendit domum regis, & aomos Hierusalem: omnemque domum igni, & muros Hierusalem in circuitu destruxit. Quis ausus hæc talia? Cocus unicus, seu, princeps cocorum. Nam septuaginta Interpretes, & cum eis Chrysofomus, Nabuzardan semper cocorum principem appellant, uti sæpius notat Gregorius. Ita cocorum princeps Hierosolymis tantas calamitates & clades invexit. Nec aliter hodieque pugnatur: Tot centena millia hominum quotidie in extremam perniciem dantur à solo Nabuzardan. Cellarius & Cocus innumeris hominibus pecuniam rapiunt & vitam, & quos culina non sepelit, sepelit cella. Comestando, aut certe abundantius prandendo & cenando, iste quidem crumenam perdit, hic tempus, ille famam, innumerum valetudinem & vitam, plurimi cælum & æternam gloriam. Infinitos depauperat, innumeros jugulat Nabuzardan. Atqui (ait interpres Siracidæ,) non minus homicidæ sunt, qui proprium corpus, quod est opus & domiciliû Dei, & organum actionum divinarum, crapulâ vel ingluvie corrumpunt & extinguunt, quam qui aliorum corporibus violentas manus inferunt. Vbi gula, ibi virtus nulla. Ideo præcipit Imitatio Christi: Frena gulam, & omnia vitia facilius domabis. Vince cocorum principem Nabuzardan, & hostes tuos omnes feliciter superabis. Non errat veteris metrii: Abstinentia operatur omnibus virtutibus.

Flagitia interdicit omnia, qui indicit jejuniâ. Beatus Maximus Taurinensis Episcopus, ad rem præclare de jejunio: Murus quidam est, inquit, Christiano jejuniû, inexpugnabilis diabolo, intransgressibilis inimico. Quis enim unquam Christianorum jejunavit, & captus est? Unde & nos, fratres, temporum angustias sustinentes, omnes pariter jejunare debemus, & misericordiam Dei cunctorum abstinentiâ implorare. Quid enim hoc? Christianum pro sua non facere, quod pecudes pro hominum salute fecerunt in Ninive. Stolidior pecude est, qui indicit à sacerdote jejuniû, non jejunat. Pecus, quam videt, declinat soveam, cavet præcipitiam; tu autem non vis jejunando periculum declinare, quod cernis. Desperationis genus est, tunc manducare cum debeas jejunare. Virtutem non amat, qui jejuniû odit. Nulla virtus est, quam non plurimum juvet jejuniû. Ieiunium pæne illa Domini verba sibi usurpet: Sine me nihil potestis facere. Egrotat quis? jejunet. Febricitans? tunc maxime jejunet. A carne vellicatur? jejunet quantum potest. Ab hominibus impugnatur? jejunet. Cupit à Deo impetrare quidpiam? jejunet. Vitium aliquod conatur extirpare? jejunet. Pro noxis vult satisfacere? jejunet. Spiritum carnem nititur subjicere? seridè jejunet. Bona est oratio, sed cum jejuniû.

§. II.

Virtutum & vitiorum ea est ratio, quæ est mercimoniurum: de quibus illud in philosophorum scholis decantatissimum sæpius usurpandum: Vnius corruptio est alterius generatio. Exempli gratiâ: Olim linum gossipium erat usitatissimum; cui minorum gentium non thorax inde factus? vix satis textorum fuit, qui gossipium in pannum cogerebant. Nunc xylum hoc linum exolevit, pro corium & sericum tantò crebrioris usus est. Ita profus quantum plus vitii decedit, tantò plus additur virtutibus. Corruptio &

Tom. II.

abolitio vitiorum, generatio virtutum est. Gula & Luxuria affinitate primâ sibi junctæ sunt: quanto plus istis admittitur, tantò plus accrescit Temperantiæ ac Pudicitia. Gulam & luxuriam in te jugula; & ad vitam virtutes maximas excitasti. Cognatis illis vitiiis quam potes, acerrimè resiste, & virtuti grande incrementum adiecisti. Comico, virtutis est conclave Temperantiæ.

Sapienter & congruè instituit, dicit Salomon: Cum Proverbia 22.6. defecerim ligna, extinguetur ignis. Dum vivimus, tamen sanctè vivamus, aliquid vitiosi fomitis in nobis identidem gliscit: velut sopito jam grandi incendio, tamen adhuc per aliquot dies abditæ vivunt favillæ: ita in nobis nunquam desunt vitiorum igniculi, qui variè sese produnt: nam modò ignescit ira, modò invidia, jam luxuria, jam superbia latens in flammam confluit. Huc aquam vitò, huc aquam & gliscentem ignem extingue.

Suaviter ligna foco, si vis extinguere flammam.

Commodissime subtrahit jejuniû & abstinentiâ. Hieronymus ad rem appositè præsumit illud usurpans: Hiero. l. 2. Sine Cerere, inquit, & Libero friget Venus. Quò Nabuzardan non penetrat, eò plerumque nec pervenit Libido. Vbi crebra fames & abstinentiâ, ibi rara est voluptas impura. Inexpugnabilis murus jejuniû. Ingluvies ventris & Nabuzardan devastant omnia. Quod Ezechiel aperitissimè testatur: Ecce, inquit, hæc fuit iniquitas Sodome sororis tue, superbia, saturitas panis, & abundantia, & otium ipsius & manuum egeno & pauperi non porrigebant. Videte, obsecro, quas periodos & quam pulchrè nexas habeant hæc choreæ. Præfultrix vitiorum omnium Superbia. Primæ post præfultricem procurant ordine ornatissimæ puellæ Saturitas & Abundantiâ, medium his Nabuzardan se infert. Lautè comedere, largiter obbibere, affatim dormire, vitii insigniter applaudunt. Secundo loco sequitur monstrum mollesimè vestitum, Otium. Plenus venter nec orat, nec vigilat, nec laborat libenter. Tertia saltatricula, eleemosynæ Parci-tas. Nam plerumque in vestes & in mensam tam prodigi, in eleemosynas parci sunt. Ita superbiæ saturitas, saturitatem abundantia, abundantiam otiositas, otiositatem comitatur immisericordiâ. Hæc fuit iniquitas Sodome. Hoc Sodoma & Gomorrhæ, hoc Adama, Seboim, & Segor, hoc Hierusalem expugnavit & evertit. Rerum abundantia, pabuli copia, culina semper ructans & plena; Nabuzardan cum agmine suo devastat & pellundat omnia. Exitium vicinissimum est; ubi nihil abstinentiæ est.

Serpens nil æquè horret ac sputum hominis jejuni, ollam bulliente aquâ plenam non ita fugit, atque matutinam hominis salivam. Orcinus coluber nil sperat victoriæ, ubi congregandum est cum homine sobrio & jejuno. Hunc timet, ab hoc vincitur facillimè. Id clarè Basilus affirmans: Ieiunium, inquit, contra exercitum demonum dat arma. Cui accinens Hieronymus: Pulchra res est, inquit, jejuniû, quod etiam demones terret. Sic alii ordine Patres loquuntur. Augustinus ex omnino numero præcorum Patrum tam succinctè quam verè ac nervosè: Nullus, inquit, sine jejuniû vicit diabolus. Ergo abstinere, est diabolus vincere. Cacodæmon nihil sibi metuit, & ad pugandum alacerrimus est, cum habet adversarium jejunii & abstinentiæ ignarum.

Philibertus Abbas vir eximia virtutis abstinentiam exactam sibi sæpius indixit. Sed, quod humanæ fragilitatis est, subinde non observavit, tunc præcipuè, cum hospites suos amantiùs excipiens, humanitati tantum tribuit, ut indicte legis aliquantulum oblivisci vellet. Hic optimus vir sensit dextram hominis, quem non vidit, ventri suo non sine cachinno incuti, hac additâ voce: Modò hinc bene, modò hinc bene. Irrisit hostis, annuent Deo, lautiusculam cenam Philiberti, perinde

MAR...
L...
CA...
Hier...
contra lo...
v...
Ezech...
Segor post...
L...
Aug...
Hypoz...
Pelag...
inib...

Gen. c. 27. v. 37.

si exprobrasset illi; Philiberte Abbas, tam suaviter decreti tui es immemor? Videte virum sanctum, qui cuticulâ bene curatâ jam orare, jam legere, jam cantare insigniter potest. Nimirum Philibertus ventrem suum frumento ac vino stabilivit (ut Isaacus Iacob filium) & ultra quod faciat, nisi ut in utramque aurem dormiat rerum omnium securus? Dormi, Philiberte, Abbas sanctissime; Nabuzardan arcem tuam invasit, cepit occupare.

Hæ hostis exprobrationes sunt post abstinentiæ leges leviusculè violatas: quem aget fatanas triumphum de ijs, qui jurati jejuniorum hostes in abstinentiæ iure peccant audacissimè, qui raro sobrii, nunquam jejuni, liberaliter Deo ventri sacrificant, virtutum omnium inanes?

§. III.

Hieron. ad Demetriad. Leo serm. 2. de jejuniis. Chryf. 10. 1. bo. 1. in c. 1. Genes. pag. 2.

Ieiunium, inquit Hieronymus, non solum perfecta virtus, sed ceterarum virtutum fundamentum est & sanctificatio. Huius beatus Leo subscribens: Semper, ait, virtutis cibus fuit jejunium. Non Chrysofomus aliter sentiens: Ieiunium, inquit, schola precum, animæ cibus, oris frenum. Ieiuniumque animæ nostræ alimentum est: & sicut corporalis iste cibus impinguat corpus, ita & Ieiunium animam habitivorem efficit & valentivorem. Leves ei pennas producit, ut in sublime feratur, & summa contemplari queat. Vellem ergo vos purificatâ mente, valeque deliciis & voracitati dicto, matrem omnium bonorum & pudicitie, aliarumque virtutum omnium magistrâ, jejunium, inquam, explicitis vestrae mentis sinibus suscipere.

Cur jejunaudis sit,

Quare jejunandum sit, complures hæctenus causas percensuimus, nominatim istas:

1. Ieiunium servandæ aut reparandæ valetudini, producendæ vitæ pharmacum præstantissimum, optimum.
2. Ieiunium ciborum omnium condimentum.
3. Temporis, opum, nominis auctarium.
4. Exercitiorum spiritalium maximum adjuvamentum.
5. Pro commissis peccatis ampla satisfactio.
6. Hominum à paradiso exultantium statui convenientissimum.
7. Omnium sanctorum hominum exemplis confirmatum.
8. Exterforium carnis medicamentum.
9. Virtutum omnium incrementum. Addo.
10. Ieiunium, Dei, Naturæ ac Ecclesiæ præceptum.

Primum inde liquet. In lege prisca præcepit Deus, statim mensibus ac diebus genium fraudarent. Affligetis animas vestras. In novâ lege jejunii modum docerit voluit per Filium, cuius hæc verba sunt: Cum jejunatis, nolite fieri sicut hypocritæ, tristes. Veniet dies & auferetur ab eis spiritus, & tunc jejunabunt.

Ieiunii necessitatem explicans Chrysofomus: Propterea, inquit, & Deus hominem à principio faciens, illico frenum ei jejunii manibus imposuit, veluti pia amabili, que mari & magistro optimo committens. Si in paradiso jejunium necessarium fuit, extra paradysum multò magis erit. Si ante plagam utilis medicina fuerat, multò magis post plagam. Si necdum bello voluptatum insurgente nobis arma fuerant opportuna, multò magis post voluptatum viciorumque prælium à demonibus nobis illatum. Igitur necessaria nobis sunt à jejuniis auxilia. Vidisti quomodo transitur Deus jejuniis spiritus & quomodo latatur jejuniis honorato. Quomodo enim jejuniis spiritus mortem spernentis obtulit, sic iterum eodem honorato à morte revocavit.

Ioanni Chrysofomo hic Petrus Chrysofologus jungendus: Videtis fratres, inquit, quia, quod Quadragesimam jejunamus, non est humana inventio; auctoritas est divina; & est mysticum, non præsumptum; nec est de terreno usu, sed de celestibus secretis.

Alterum inde constat de naturæ præcepto. Ea quandoque carnis blandimenta, illæ dæmonis suggestiones, illa peccandi pericula urgent, ut modus vix appareat evadendi: Tunc, ajunt Theologi, naturæ lege obligamur, jejuniis, similive armaturâ resistere peccatis. De animi salute agitur, luctandum est, & cælum vi rapiendum.

Tertium de præcepto Ecclesiæ nil habet dubii. Domini voces non ignoramus. Si Ecclesiam non audieris, sit tibi sicut ethiops & publicanus. Hieronymus hic suaviter erudiens: Vnaquæque provincia, inquit, abundet in suo sensu, & præcepta majorum leges Apostolicas interpretetur. Theologorum princeps Thomas Aquinas ad quæstionem. Vtrum jejunium sit præceptum? ita respondet: Conveniens fuit ut humanis legibus ac divinis præcepta de jejuniis, & illius observatione darentur. Theologorum omnium effatum est. Quadragesimalis jejunii legem omnibus nationibus omnibusque sæculis fuisse constitutam. Sapientiam cum precibus, sentiantes cum majoribus, cum Christo & discipulis Christi jejunium & abstinentiam amplectamur. Tolerabilem ac brevem inedia æterna comitabitur satietas.

A LO E